

POHJOIS-POHJANMAAN VIRKISTYSVERKKOSELVITYS

POHJOIS-POHJANMAAN VIRKISTYSVERKKOSELVITYS

Kannen kuvat: Ruka-Kuusamo Matkailu ry

Taitto: Plusmark Oy

Julkaisu B:80

ISBN 978-952-5731-41-5

ISSN 1236-8393

Alkusanat

Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa käsitellään matkailuun ja virkistykseen liittyvät aluevaraukset sekä alueiden kehittämisen periaatteet. Teeman käsittely edellyttää ajantasaista tietoa maakunnan virkistysalueverkoston nykytilasta ja kehittämistarpeista, mihin tietotarpeeseen tällä selvityksellä on pyritty vastaamaan. Tavoitteena on ollut tuottaa tietoa ensisijaisesti maakuntakaavaan liittyvää suunnittelua ja päätöksentekoa varten.

Selvitys on muodostunut seuraavista osatehtävistä: 1) toimintaympäristöanalyysi ja virkistysverkon nykytilan arviointi, 2) virkistysverkon kehittämismahdollisuuksien muodostaminen, 3) alueiden, kohteiden ja reittien merkittävyysluokittelu sekä 4) vaikutusten arviointi sisältäen vaihtoehtojen vertailun.

Maakunnallisen tavoiteverkon laajuuden määrittelemiseksi laadittiin kolme verkoston kehittämismahdollisuutta ja vertailtiin niiden toteuttamisen vaikutuksia muun muassa lähivirkistysalueiden, matkailun kehittämisen sekä taloudellisten vaikutusten näkökulmista.

Selvityksessä on arvioitu yhteensä noin sadan alueen tai laajemman aluekokonaisuuden merkitystä osana maakunnallisen virkistysverkon kokonaisuutta. Merkittävyysluokittelujen tavoitteena oli tunnistaa virkistysverkon kehittämisen kannalta tärkeimmät alueet ja tukeakseen maakuntakaavassa osoitettavien kohteiden valintaa. Virkistysreittien osalta määriteltiin muun muassa merkittävimmät olemassa olevat ja kehitettävät ylikunnalliset ulkoilu- ja vaellusreitit sekä tavoitteellinen moottorikelkkailun runkoreitistö.

Selvityksen ovat laatineet erityisasiantuntija Tuomas Kallio ja paikkatietopäällikkö Rauno Malinen Pohjois-Pohjanmaan liitosta. Työ on laadittu vuorovaikutuksessa alueen kuntien, Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelujen ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto kiittää kaikkia selvitystyöhön osallistuneita hyvästä yhteistyöstä ja toivoo, että laadittu selvitys palvelee laajemminkin luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön kehittämistä Pohjois-Pohjanmaalla.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Jussi Rämetsä
Suunnittelujohtaja

Sisällys

1 Johdanto	8
1.1 Tausta ja tavoitteet	9
1.2 Lähtötiedot	9
1.3 Keskeiset käsitteet	10
2 Pohjois-Pohjanmaan viheralueverkosto	12
2.1 Luonnonympäristö.....	13
2.2 Hiljaiset alueet	15
2.3 Kulttuuriympäristö ja -perintö.....	16
3 Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä	17
3.1 Ulkoiluharrastus Pohjois-Pohjanmaalla.....	18
3.2 Väestö ja matkailun paino-pistealueet.....	19
3.3 Pohjois-Pohjanmaan kohteiden kävijätietoja	20
4 Luonnon virkistyspalvelujen nykytila	22
4.1 Virkistysalueet	23
4.2 Kansallispuistot ja muut suojelualueet.....	28
4.3 Reitistöt	30
4.4 Virkistysverkon arviointi	32
5 Virkistysverkon tavoitetila	34
5.1 Virkistysverkon kehittämisen tavoitteet.....	35
5.2 Kehittämismahdollisuudet.....	35
5.3 Vaihtoehtojen vertailu	38
6 Luonnon virkistyspalvelujen kannalta merkittävät aluekokonaisuudet ja reitit	39
6.1 Selvityksen vaiheet.....	40
6.2 Maakunnan ensisijaiset kehittämiskohteet.....	40
6.3 Muut merkittävät alueet	42
6.4 Virkistys- ja matkailukohteet.....	45
6.5 Reitistöt	45
7 Vaikutusten arviointi	50
Lähdeluettelo	56
LIITTEET	
LIITE 1. Virkistyskäytön kannalta merkittävät aluekokonaisuudet – kohdekuvaukset	57
LIITE 2. Virkistysarvopisteytyksen kriteerit	70
LIITE 3. Virkistysarvopisteytyksen tulokset ja aluekokonaisuuksien merkittävyysluokittelu.....	71
LIITE 4. Virkistys- ja matkailukohteiden merkittävyysluokittelu.....	73
LIITE 5. Ulkoilu- ja vaellusreittien merkittävyysluokittelu	75
LIITE 6. Hiljaisten alueiden selvitys	76
LIITE 7. Venesatamat ja niiden palveluvarustus	80
LIITE 8. Pohjois-Pohjanmaan ulkoilu- ja retkeilyreitit	81

1 Johdanto

Kuva: Matti Möttönen

1.1 TAUSTA JA TAVOITTEET

Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavan laatiminen käynnistyi keväällä 2013. Vaihekaavassa käsiteltävät aihepiirit ovat: kulttuuriympäristö, maaseudun asutusrakenne, virkistys ja matkailu sekä seudulliset jätteenkäsittely- ja ampu-marata-alueet.

Maakuntakaavassa esitetään virkistykseen ja matkailuun liittyvät aluevaraukset ja alueiden kehittämisen periaatteet. Tee-man käsittely edellyttää ajantasaista tietoa maakunnan virkistysalueverkoston nykytilasta ja kehittämistarpeista.

Pohjois-Pohjanmaan liitto käynnisti Pohjois-Pohjanmaan virkistysverkkoselvityksen laadinnan vuoden 2014 alussa. Selvitys toimii valmisteilla olevan 2. vaihemaakuntakaavan taustaselvityksenä. Tavoitteena on tuottaa ajantasaista tietoa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan virkistys- ja matkailuteemaan liittyvistä merkinnöistä ja niiden päivystarpeista ensisijaisesti maakuntakaavoitusta varten. Selvityksessä muodostetaan näkemys tavoitteellisesta maakunnallisesta virkistysverkosta eri käyttäjäryhmät ja tarpeet huomioon ottaen.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2005) on esitetty 10 virkistysaluevarausta ja noin 40 pienempää virkistys- ja matkailukohdetta. Muut luonnon virkistyskäytön kannalta kehitettävät alueet (muun muassa kansallispuistot ja muut luonnonalueet) on osoitettu kehittämissperiaatemerkinnoilla. Maakuntakaava sisältää myös huomattavan määrän kuntarajat ylittäviä reitistöjä ja viheryhteystarpeita.

Virkistysalueita koskevat merkinnät ovat toteutuneet monelta osin: alueiden kehittämiseksi on tehty tarkempia suunnitelmia ja palveluita on kehitetty sekä lähivirkistykseen että luontomatkailun näkökulmasta. Saadun palautteen perusteella virkistys- ja matkailuteemaan liittyy myös uusia kehittämistarpeita ja tavoitteita. Toisaalta kaikki alueet, reitit ja kehittämissperiaatteet eivät ole lähteneet toteutumaan suunnitellusti.

Selvityksen perusteella osoitetaan maakuntakaavassa luonnon virkistyskäytön ja muun ulkoilun edellyttämät aluevaraukset sekä muut virkistykseen kannalta kehitettävät alueet ja reitistöt virkistysverkon määrällisen ja laadulliseen riittävyyden turvaamiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan virkistysverkkoselvityksen laatimista on ohjannut Pohjois-Pohjanmaan liiton, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen, Metsähallituksen, Oulun kaupungin ja Suomen ladun edustajista muodostunut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet:

Antti Huttunen	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Matti Tapaninen	Metsähallitus Pohjanmaan luontopalvelut
Veikko Virkkunen	Metsähallitus Pohjanmaan luontopalvelut

Anne Leskinen	Oulun kaupunki
Hannu Liljamo	Haukiputaan latu ry
Jussi Rämet	Pohjois-Pohjanmaan liitto
Tuomas Kallio	Pohjois-Pohjanmaan liitto
Rauno Malinen	Pohjois-Pohjanmaan liitto
Olli Eskelinen	Pohjois-Pohjanmaan liitto

Selvityksen lähtökohtia ja tuloksia on esitelty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan neuvottelukunnassa, missä yhteydessä kuntien asiantuntijoilla on ollut mahdollisuus kommentoida selvitystä sen eri vaiheissa. Työtä käynnistettäessä toteutettiin kunnille suunnattu virkistysverkkokysely; selvityksen alustavia tuloksia käsiteltiin laajemmin eri sidosryhmien kanssa työpajatilaisuudessa syksyllä 2014.

1.2 LÄHTÖTIEDOT

Voimassa oleva maakuntakaava ja aiemmat maakunnalliset selvitykset

Selvityksen lähtökohtana on ollut arvioida voimassa olevan maakuntakaavassa (2005) osoitetun virkistysverkon toteutumista ja päivystarpeita, minkä vuoksi kaavassa osoitetut virkistysaluevaraukset sekä muut kaavan virkistykseen liittyvät valinnat muodostivat keskeisen pohjan tarkasteltavalle virkistysverkon kokonaisuudelle.

Aiempana maakunnallisena selvityksenä on huomioitu erityisesti vuonna 2001 valmistunut ”Arvokkaiden luontokohteiden hoidon ja käytön priorisointi Pohjois-Pohjanmaalla”, joka käsittelee suojelualueiden hoidon tarpeita ja suojelualueverkoston yleiskäytön kehittämistä. Selvityksessä tunnistettiin luonnon virkistyskäytön kannalta merkittävimmät suojelualuekokonaisuudet ja jaettiin kohteet kehittämisloukkuihin. Lähes kaikki ko. selvityksen aluekokonaisuudet osoitettiin maakuntakaavassa joko matkailun vetovoima-alueina/matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueina tai luonnon monikäyttöalueina. Voimassa olevan maakuntakaavan merkinnöistä tarkemmin ks. luku 4.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa (2013) esitettiin virkistys- ja matkailukäytön kannalta kehitettävistä alueista osana soiden kestävästä käytön kokonaisuutta. Nämä alueet huomioitiin myös tässä selvityksessä.

Seudulliset selvitykset ja suunnitelmat

Maakuntakaavojen lisäksi seudullisesti merkittäviä virkistysalueita on käsitelty useissa muissa suunnitelmissa ja kehittämishankkeissa, muun muassa kuntien maankäyttöstrategioissa (esim. Kiiminkijoki, Siikalatva, Siikajoki). Samanaikaisesti tämän selvityksen kanssa Oulun kaupunki on laatinut Oulun yleiskaavaa varten selvityksen Oulun viheralueverkostosta ja luonnon monimuotoisuudesta (ns. VILMO-suunnitelma).

VILMO-selvityksessä on muodostettu Oulun kaupungin viheralueverkosto käyttäen hyväksi niin ikään yleiskaavoitusta var-ten laadittujen Oulun maisemaselvityksen ja Oulun luonnon monimuotoisuus selvityksen tuloksia. Työssä on hyödynnetty ekosysteemipalveluihin perustuvaa näkökulmaa. Selvitykses-sä esitetään koko kaupungin alueen kattava viheralueverkos-to, jossa maisema- ja luontoarvot sekä virkistyskäyttö tukevat toinen toisiaan. VILMO-selvityksessä tunnistetut, luonnon virkistyskäytön kannalta merkittävät aluekokonaisuudet on otettu huomioon tämän selvityksen lähtöaineistona.

Oulun seudulla virkistysalueverkoston kehittämistä on aiem-min selvitetty muun muassa Oulun seudun virkistys- ja va-paa-ajan selvityksessä (VIVA 2007). Selvityksessä muodostet-tiin tavoitteellinen seudullinen virkistysverkko ja tunnistettiin merkittävimmät virkistysalueet. Vuonna 2010 valmistuneessa VIVA-toteuttamissuunnitelmassa käsiteltiin verkoston keh-itämistä erityisesti matkailun näkökulmasta. VIVA-selvityksiä on hyödynnetty tämän selvityksen tausta-aineistona.

Oulu Outdoor Zone (Oulun seudun ulkoilukohteet) -verkos-to on koonnut Oulun kaupungin, Limingan kunnan ja Met-sähallituksen kohteita yhdeksi, Oulun seudun asukkaille tar-koitetuksi virkistyskohdeverkostoksi. Verkosto pyrkii koh-teiden ylläpidossa yhteisten laadullisten kriteerien täyttämi-seen, millä varmistetaan asiakaskokemuksen laatu. Päämäärä on, että verkosto viestitään yhtenäisenä, laadukkaana koko-naisuutena hyödyntäen Oulun matkailun, Metsähallituksen ja kuntien viestinnällisiä kanavia (<http://www.visitoulu.fi/fi/aktiviteetit+luonto/oulu+outdoors+zone>).

Valtion maita koskevat suunnitelmat

Metsähallituksen Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmassa (2007-2016) on määritelty valtion maa- ja vesialueiden käy-tön tavoitteet. Virkistyskäyttö ja luontomatkaileminen ovat valtion maiden keskeisiä käyttömuotoja sekä metsätalous- että luon-nonsuojelualueilla. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmas-sa on linjattu muun muassa virkistyskäytön ja matkailun pai-nopistealueet.

Metsähallitus on laatinut matkailullisesti merkittävimmil-le suojelualueille luontomatkailemissuunnitelmia. Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla on laadittu lisäksi hoito- ja käy-tösuunnitelmia, joissa on sovitettu yhteen luonnonsuojelun ja alueiden muun käytön tavoitteet. Em. suunnitelmia on hyö-dynnetty tämän selvityksen tausta-aineistona, erityisesti koh-dekuvausten laadinnassa.

Virkistysverkkokysely

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteutti keväällä 2014 alueen kun-nille virkistysverkkoa koskevan kyselyn. Kyselyssä tiedusteltiin kuntien näkemyksiä maakuntakaavan virkistysverkkoon liitty-vistä merkinnöistä, verkoston toteuttamisesta ja mahdollisista

täydentämistarpeista. Kuntakyselyn tuloksia on hyödynnetty selvityksen nykytila- ja toimintaympäristöanalyysin, tavoite-kuvan sekä kohdekuvausten laadinnassa. Lisäksi kunnilta saa-tiin esityksiä selvitykseen mukaan otettavista uusista alueista.

1.3 KESKEISET KÄSITTEET

Luonnon virkistyskäyttö

Virkistyskäytöllä tarkoitetaan tässä selvityksessä erityisesti luonnon virkistyskäyttöä. Luonnonalueiden lisäksi merkitystä ulkoiluympäristönä on kuitenkin myös rakennetuilla alueilla, mm. puistoilla, urheilualueilla sekä yleisökäyttöön soveltu-villa kulttuuriympäristöillä. Luonnon ohella alueiden histo-ria ja kulttuuriperintö on usein tärkeä matkailun ja virkistyk-sen vetovoimatekijä.

Ulkoilulla tarkoitetaan liikkumista tai tilapäistä oleskelua em-ympäristöissä. Keskeisiä ulkoilumuotoja ovat muun muassa kävely, lenkkeily, pyöräily, hiihto ja muut talviurheilulajit, ret-keily, luonnon tarkkailu ja luonnontuotteiden keruu, kalastus, metsästys, veneily sekä moottorikelkkailu. Määritelmä kattaa siten lihasvoimin tapahtuvan ulkoilun lisäksi myös muita har-rastusmuotoja, joissa luonnonympäristön merkitys tapahtu-ma- ja toimintaympäristönä on suuri.

Lähivirkistys ja matkailu

Lähivirkistyskäytöllä tarkoitetaan ulkoiluharrastuksiin osallistu-mista vakinaisesta tai vapaa-ajan asunnolta käsin niin, että ulkoilukerta kestää korkeintaan yhden päivän. Luontomatkaile-mista puhutaan silloin, kun yövytään muualla kuin vakinaises-sa asunnossa, esimerkiksi vapaa-ajan asunnolla tai majoitus-liikkeessä, ja matkan ensisijainen tarkoitus on luonto- ja ulkoiluharrastukset.

Virkistäytymisestä suurin osa tapahtuu tavanomaisessa eli-nympäristössä eli siitä vain murto-osa liittyy matkailuun (Kemppainen, 2013). Merkittävä osa virkistäytymisestä on siten lähivirkistäytymistä, joka tapahtuu ihmisen jokapäiväi-sen elinympäristön piirissä. Lähivirkistäytyminen ja (lähi) matkailu liittyvät toisiinsa silloin, kun kyse on virkistäyty-misaktiviteettien tai -kokemusten hakemisesta lähiseudulla sijaitsevista luontoon tai kulttuuriin liittyvistä käyntikohteista. Lähimatkailemisen muodostavat yleensä päivän tai muutaman tunnin kestävät vierailut asuin- tai työpaikkaseudun lähi-alueille. Kohteina ovat useimmiten paikalliseen elämään liit-tyvät historia, tapahtumat sekä luonto. Lähimatkailemista on kyse useimmiten matkailijan omatoimisesti kokoamista mat-koista kiinnostuksen kohteiden ja tarpeiden mukaan.

Virkistys- ja viherverkko

Virkistysverkolla tarkoitetaan tässä selvityksessä erityisesti luontoperusteiseen virkistykseen-, ulkoiluun- ja retkeilyyn so-

veltuvien alueiden kokonaisuutta, joka muodostuu virkistykseen varatuista alueista, muista viheralueista sekä niitä mahdollisesti yhdistävästä reittiverkostosta. Viherverkko viittaa viheralueiden (rakentamattomat alueet) kokonaisuuteen, joka pitää sisällään

- maa- ja metsätalousvaltaiset alueet
- vesistöt
- suojelualueet
- taajamien viher- ja virkistysalueet

Taajamien lähivirkistysalueiden lisäksi myös viherverkon muilla osilla on luonnon virkistyskäytön ja luontomatkaillen kannalta keskeinen merkitys. Luontoalueet kaupunkiviheralueista erämaihin muodostavat käyttäjien kannalta jatkumon: luontoalueet tuottavat erilaisia hyötyjä ja täydentävät, mutta eivät korvaa toisiaan.

Viherverkon (viherrakenteen) rungon voi katsoa muodostuvan Natura-, luonnonsuojelu- ja virkistysalueista, koska niiden luonto- ja virkistysarvot ovat usein korkeat. Pinta-alallisesti merkittävimmän osan viherrakenteesta muodostavat kuitenkin maa- ja metsätalouden alueet. Vesistöjen merkitys osana kokonaisuutta on myös suuri.

Kansallispuistot ovat esimerkkejä luonnossa liikkumisen ja luontokokemusten kannalta tärkeistä alueista. Metsätalousvaltaisten alueiden merkitys on suuri jokamiehenoikeudella tapahtuvan ulkoilun sekä esimerkiksi metsästyksen kannalta. Laajat, yhtenäiset metsä- ja suoalueet ovat arvokkaita erityisesti kaupunkiseuduilla ja muualla, missä vapaan maan määrä vähenee rakentamisen seurauksena. Erämaisuus ja hiljaisuus voivat olla harvaan asuttujen alueiden erityisiä vetovoimatekijöitä. Kulttuuriympäristöjen arvot esiintyvät osin päällekkäisinä viherrakenteen kanssa.

Jokamiehenoikeudet

Suomessa jokamiehenoikeudet ja niihin liittyvä vapaa pääsy luontoon muodostavat luonnon virkistyskäyttöperinteen ytimen. Jokamiehenoikeuksilla tarkoitetaan jokaisen Suomessa oleskelevan mahdollisuutta liikkua luonnossa siitä riippumatta, kuka omistaa alueen. Virkistysmahdollisuuksien kannalta jokamiehenoikeudet ovat avainasemassa, koska niiden ansiosta luonnon virkistyskäyttö on mahdollista muuallakin kuin virkistykseen erikseen varatuille alueilla ja reiteillä. Laajat luonnonalueet ja harva asutus luovat hyvät edellytykset jokamiehenoikeuksien käyttämiselle.

VIRKISTYS- JA VIHERVERKON MÄÄRITTELY

Virkistysverkolla tarkoitetaan tässä selvityksessä erityisesti luontoperusteiseen virkistykseen-, ulkoilu- ja retkeilyyn soveltuvien alueiden kokonaisuutta, joka muodostuu virkistykseen varatuista alueista, muista viheralueista sekä niitä yhdistävästä reittiverkostosta.

Virkistysverkko koostuu ns. toiminnallisista alueista, kohteista ja reiteistä, jotka on varattu luonnon virkistyskäyttöä varten. Näitä ovat erityisesti taajamien sisällä ja niiden tuntumassa sijaitsevat lähivirkistys-, ulkoilu- ja retkeilyalueet. Taajamien ohella ulkoilua ja retkeilyä palvelevaa virkistysverkkoa on usein kehitetty matkailukeskuksiin ja vetovoimaisiin luontokohteisiin (erityisesti kansallispuistot) tukeutuvina. Virkistysverkkoon sisältyvät myös erilaiset reitistöt, muun muassa vaellus-, veneily- ja moottorikelkkailureitit.

Viherverkolla (myös viherrakenne tai viherrajestelmä) tarkoitetaan erilaisten luonnonalueiden, kuten luonnonsuojelualueiden sekä vesistöjen ja maa- ja metsätalousalueiden muodostamien vihervyöhykkeiden kokonaisuutta ja jatku-

moa. Luonnonsuojelualueiden merkitys luonnon virkistyskäytön kannalta on Pohjois- ja Itä-Suomen oloissa tärkeä. Metsätalousvaltaisten alueiden merkitys jokamiehenoikeuksien nojalla tapahtuvaan luonnossa liikkumisen kannalta on keskeinen, esimerkiksi luonnontuotteiden keräilyn ja metsästyksen näkökulmasta. Luonnon virkistyskäyttö voidaan määritellä ekosysteemipalveluksi, jonka viherverkon kokonaisuus tuottaa.

Viheryhteyksillä tarkoitetaan tässä yhteydessä virkistysverkon eri osia yhdistäviä viherkäytäviä tai reitistöjä. Viheryhteyksillä voi toisaalta olla merkitystä eri eliölajien kannalta merkittävänä kulkuyhteyksinä, jolloin puhutaan usein ns. ekologista käytävistä.

Viher- ja virkistysverkkoa tukevia ja täydentäviä vetovoimatekijöitä ovat mm. valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä muut kulttuuriympäristön arvokohteet.

2 Pohjois-Pohjanmaan viheralueverkosto

Kuva: Ruka-Kuusamo Matkailu ry

2.1 LUONNONYMPÄRISTÖ

Pohjois-Pohjanmaan viherverkon peruselementit on esitetty kuvassa 1. Alueellisesti hallitsevimpia luonnonelementtejä ovat metsät sekä maakunnan suolakeus, joka ulottuu merenrannikolta Kainuun ja Koillismaan vaara-alueeseen saakka. Vesistöistä erityisesti jokiluonto on Pohjois-Pohjanmaalla hallitseva tekijä: Perämereen laskee useita suuria jokia, joiden varsiin myös asutus on vahvasti keskittynyt.

Edustavat luonnontilaiset alueet eivät ole jakautuneet tasaisesti; tarjonta on heikointa maakunnan eteläosassa, jossa on pohjoista vähemmän suojeltuja alueita. Myös järvet ja vapaa-ajantaajuntat sijoittuvat pääosin Oulujoen pohjoispuolelle. Vesistöjen vähäisyys korostaa alueen jokien ja muutamien suurempien järvien virkistyskäytöllistä merkitystä.

Perämeren rannikolla on useita vetovoimaisia luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuuksia (Kalajoki, Raahe, Hailuoto, Oulu), joiden merkitys virkistykseen ja matkailun kannalta on suuri. Hailuodon saari on asuttu ja kulttuurisesti arvokasta, omaleimaista ympäristöä. Merialueen muut saaret ovat pieniä ja asumattomia. Pääosa saarista sisältyy Natura 2000 -verkostoon ja niiden luonnon tila on hyvä. Merialueen virkistyskäytön kannalta rajoittavana tekijänä on muun muassa harva saaristo/saariston puuttuminen sekä pitkät välimatkat. Merenranta ja saaret edustavat ainutlaatuisia luonnonpiirrettä, maankohoamisrannikkoa.

Pudasjärven itäosasta Kuusamoon ulottuva Koillismaan vaara-alue poikkeaa muusta maakunnasta luonnonolosuhteiltaan. Erona on muun muassa vaihteleva topografia, pohjoinen metsäluonto ja järvien suurempi määrä.

Oulun seudulla virkistykseen soveltuvia luonnonalueita on runsaasti, mutta metsätalous ja muu maankäyttö on heikentänyt alueiden vetovoimaisuutta – mm. edustavaa metsäluontoa on niukasti. Edustavat luonnonalueet sijoittuvat pääosin etäälle asutuksen painopistealueesta, mikä heikentää niiden saavutettavuutta.

Kansallispuistot ja muu suojelualueverkosto

Pohjois-Pohjanmaan vihervalueverkostossa luonnonsuojelualueilla on luonnon virkistyskäytön kannalta keskeinen rooli. Suojelualueiden merkitys viher- ja virkistysverkon ydinalueina korostuu maakunnan pohjoisosassa, jossa suojelualueverkosto on varsin kattava.

Pohjois-Pohjanmaan maapinta-alasta on suojeluvarauksissa noin 6,8 %. Vanhat suojeluohjelmat on saatu pääosin Pohjois-Pohjanmaalla toteutettua. Luonnonsuojelualueverkoston kehittäminen tapahtuu tällä hetkellä pääosin maanomistajien vapaaehtoisten tarjoustensa pohjalta osana METSO-ohjelmaa. Pohjois-Pohjanmaalla METSO-ohjelmaa on vuosina 2005 –

2012 toteutettu 4083 hehtaaria, joka on eniten Suomessa. Valtakunnallisena toimenpiteenä vireillä on soidensuojelun täydennysohjelman laatiminen.

Edellä mainittujen ohjelmien lisäksi suojelualueista on tehty päätöksiä muun muassa maakunta- ja yleiskaavoituksen yhteydessä, METSO-ohjelman puitteissa sekä valtionmaiden osalta Metsähallituksen omilla päätöksillä siten, että vuonna 2013 hyväksytyyn 1. vaihemaakuntakaavan luonnonsuojelualuevarauksen kokonaismäärä oli yhteensä noin 300 000 ha.

Pohjois-Pohjanmaalle sijoittuu kolme kansallispuistoa (Oulanka, Syöte ja Rokua), jotka palvelevat luonnonsuojelun ohella keskeisinä matkailu- ja virkistyskohteina. Kaikki kansallispuistot sijoittuvat maakuntarajoille siten, että ne ovat yhteisiä joko Lapin tai Kainuun maakunnan kanssa. Riisitunturin kansallispuisto sijoittuu kokonaan Lapin maakunnan puolelle, mutta liittyy toiminnallisesti osaksi Rukan ja Oulangan matkailu- ja virkistyskokonaisuutta.

Pohjois-Pohjanmaalla kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden merkitys on suuri osana matkailukeskusten toimintaympäristöä, minkä lisäksi voivat itsessään olla merkittäviä matkailukohteita. Luonto ja siihen kytkeytyvät vapaa-ajan harrastukset ovat keskeinen osa erityisesti Rukan, Syötteen, Rokuan ja Kalajoen vetovoimaa ja matkailutarjontaa.

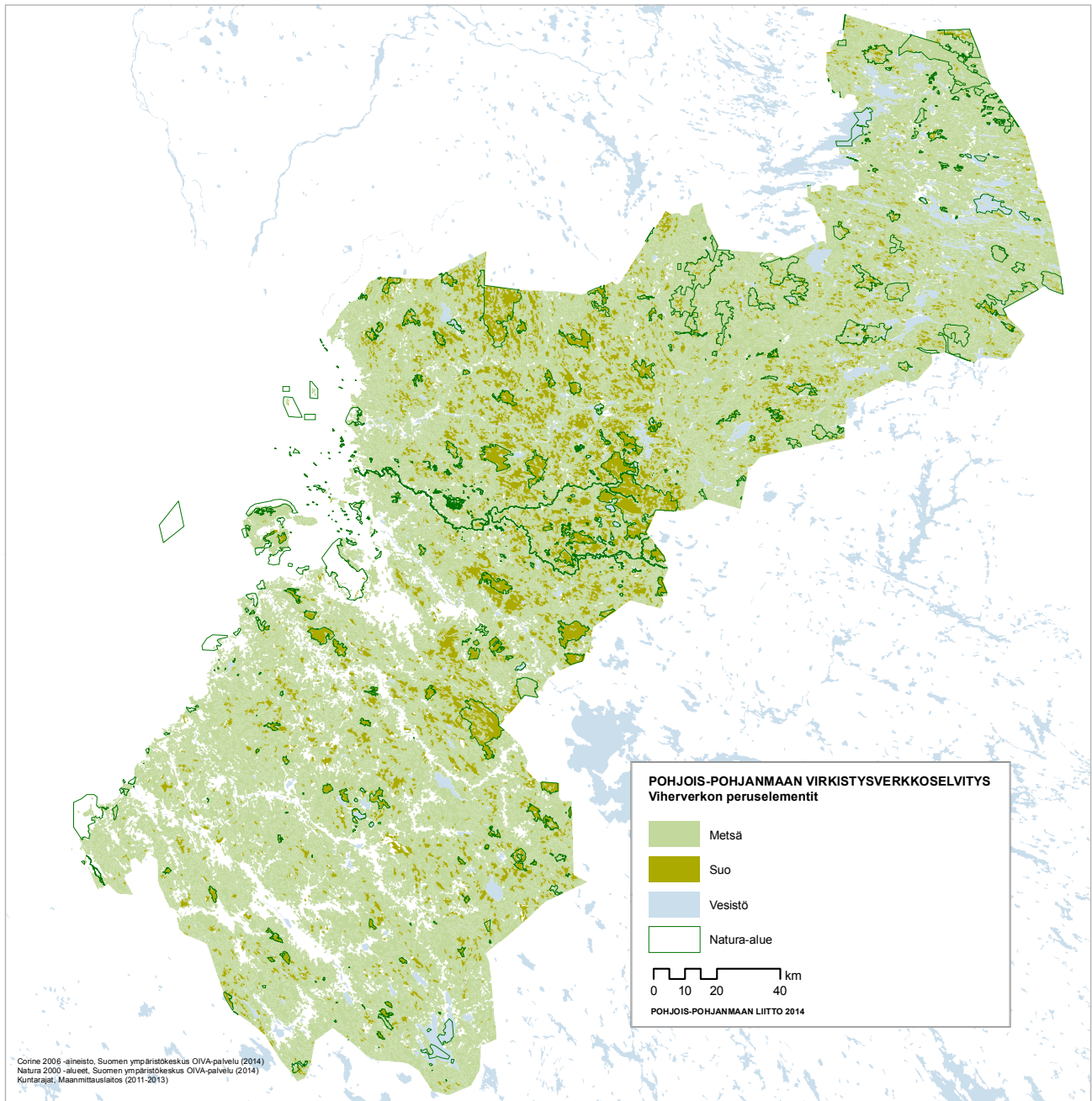
Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategian mukaan maakunnan vahvuutena on monipuolinen luonto sekä erityisesti kansallispuistot. Luontoalueiden kansainvälinen verkottuminen (esim. Geopark-verkosto) on merkittävä mahdollisuus kehittää kohteiden näkyvyyttä ja lisätä sekä kotimaisten että ulkomaisten matkailijoiden osuutta.

Viherverkon tila

Maakunnan mittakaavassa lähtökohdat luonnossa virkistäytymiselle ja luontoperusteiselle matkailulle ovat hyvät: luonnonalueita on paljon, luonto ja maisema ovat vaihtelevia.

Alueen ympäristöä ja maisemakuvaa ovat muokanneet asutuksen ja maanviljelyksen lisäksi metsätalous ja teollinen toiminta. Erityisesti metsien hyödyntäminen on muuttanut luonnonympäristöä laajoilla alueilla. Metsätalous on myös hallitseva soiden käyttömuoto: alkuperäisestä suopinta-alasta metsätauloutta varten on ojitettu lähes kaksi kolmasosaa.

Luonnonympäristöön ja sen tuottamiin palveluihin kohdistuu paineita muun muassa kehittyvän kaivosteollisuuden, alueen vahvan turvetalouden sekä uusiutuvaan energiaan liittyvien tavoitteiden (puubiomassa, tuulivoima) myötä. Panostus uusiutuvaan energiaan aiheuttaa osin uudenlaisia ympäristövaiikutuksia, muun muassa tuulivoimarakentamisen maisema- ja meluvaikutukset.

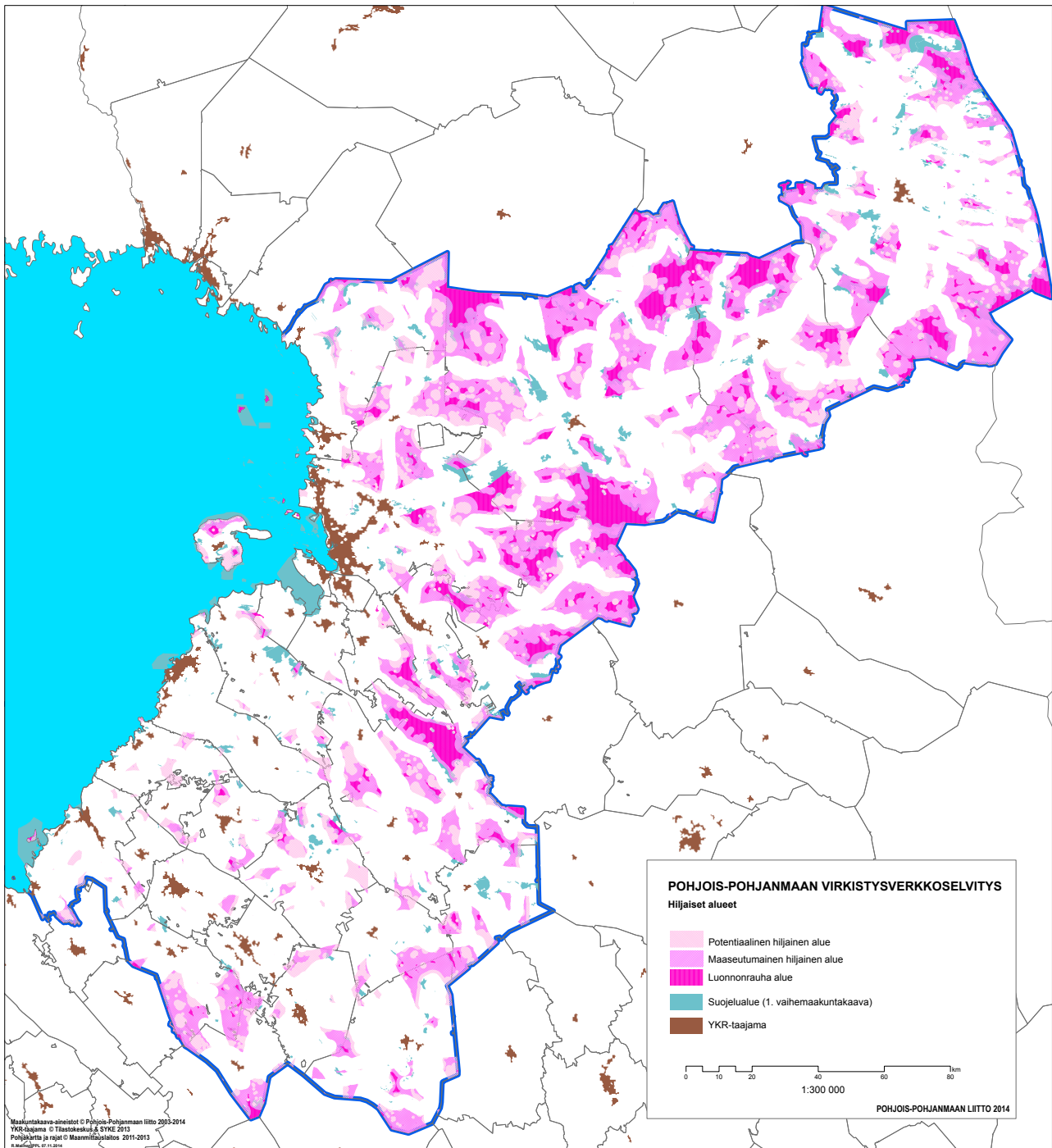

Kuva 1. Pohjois-Pohjanmaan viherverkko.

Viime vuosikymmeninä suojeltu pinta-ala on toisaalta lisääntynyt merkittävästi, minkä lisäksi metsätaloudessa ja muussa maankäytössä luonto- ja virkistysarvot otetaan nykyisin aiempaa kattavammin huomioon.

Vesistöjen tilalla on huomattava merkitys niiden virkistysarvon kannalta. Pohjois-Pohjanmaalla suuret järvet ja maakunnan pohjoisosan virtavedet ovat pääosin hyvässä tai erinomai-

sessä kunnossa. Haasteena ovat Oulujoen eteläpuoliset joet ja rannikkovedet, joista useimmat jäävät hyvää huonompaan ekologiseen laatuluokkaan. Myös vesirakentaminen on muuttanut laajalti vesistöjen luonnetta. Vesien kunnostukselle ja muun muassa kalateiden rakentamiselle on selkeä tarve, mutta ongelmana on käytettävissä olevien julkisten resurssien vähäisyys. Vesien laadun heikkeneminen on aiheuttanut tyytymättömyyttä vesialueiden omistajissa ja yleisössä laajemminkin.

Kuva 2. Pohjois-Pohjanmaan hiljaiset alueet.

2.2 HILJAISET ALUEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden käytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet sekä edistettävä hiljaisien alueiden säilymistä.

Tämän selvityksen yhteydessä on laadittu paikkatietotarkasteluna Pohjois-Pohjanmaan hiljaisia alueita koskeva tarkastelu.

Selvityksessä muodostettiin kolme erilaista hiljaisuusluokkaa (kuva 2): 1) potentiaaliset hiljaiset alueet 2) maaseutumaiset hiljaiset alueet ja 3) luonnonrauha-alueet. Selvityksen periaatteet ja alueiden muodostamisen kriteerit on esitetty liitteessä 6.

Potentiaalisia alueita on varsin runsaasti ja niitä on koko maakunnan alueella rannikkoseutua lukuun ottamatta. Maaseutumaisien hiljaisien alueiden osalta painopiste siirtyy edelleen

kauemmas rannikosta ja tiheimmin asuUILta alueilta. Luonnonrauha-alueet keskittyvät jo selkeästi isoimmille yhtenäisille suo- ja metsäalueille, jotka ovat samalla usein myös maakunnan laajimpia suojelualueita. Merkille pantavaa on, että maaseutumaisia hiljaisia alueita ja luonnonrauha-alueita sijoittuu myös maakuntakeskus Oulun tuntumaan (mm. Kii-ningin lettoalue, Hirvisuo-Kuusisuo-Hattusuo, Matinsuo-Kivisuo-Läävasuo).

Hiljaisten alueiden selvitys vastaa myös osaltaan kysymykseen siitä, missä määrin Pohjois-Pohjanmaalla on säilynyt virkistyskäytön kannalta merkittäviä yhtenäisiä luonnonalueita. Maakunnan verrattain harvasta aluerakenteesta johtuu, että metsätalousvaltaiset luonnonalueet kattavat suurimman osan maakunnan pinta-alasta (ks. myös kuva 1). Sitä vastoin tiukoilla kriteereillä muodostetut eheät ja erämaiset alueet (ei lainkaan tiestöä tai muita toimintoja) ovat harvalukuisempia ja sijoittuvat pääosin olemassa oleville suojelualueille. Yhtenäiset ja melutasoltaan hiljaiset alueet painottuvat selvästi maakunnan pohjoisosaan.

Luonnon virkistyskäytön kannalta merkittävimpiä Pohjois-Pohjanmaan hiljaisia ja yhtenäisiä luonnonalueita ovat: Oulangan kansallispuisto, Syötteen kansallispuisto sekä Olvasuon, Litokairan ja Venenevan soidensuojelualueet.

2.3 KULTTUURIYMPÄRISTÖ JA -PERINTÖ

Virkistys- ja vapaa-ajan alueiden verkostossa kulttuuriympäristöt ja muu kulttuuriperintö ovat luonnonympäristön ohella tärkeä vetovoimatekijä. Alueen historiasta kertovilla kohteilla on merkitystä maisema- ja kulttuurinähtävyyksinä ja osana ”paikan henkeä”.

Erityisesti matkailun kehittämisessä alueiden kulttuuriperintö, historia ja tarinat ovat selkeästi nostaneet merkitystä viime vuosien aikana. Kulttuuriympäristökohteita ja alueen historiaan liittyviä tarinoita hyödynnetään aiempaa enemmän esimerkiksi matkailualueiden markkinoinnissa ja osana kohteiden aktiviteettivalikoimaa. Yhtenä esimerkkinä kulttuuriperinnön kasvaneesta merkityksestä on Kainuuseen sijoittuvan Oulujärven Kulttuurikerroksen valinta vuoden 2013 kotimaiseksi matkakohteeksi.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriperinnön tunnettavuuden lisäämiseksi ja tuotteistamiseksi on toteutettu viime vuosina useita hankkeita. Esimerkiksi Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelujen yhdessä Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa vuosina 2012–2013 toteuttamassa Polku – Pohjolan luonto ja kulttuuri -hankkeessa tavoitteena oli nostaa esiin pohjoispohjalaista kulttuuria ja siihen liittyviä tapoja ja tarinoita (<http://www.pohjolaguuild.fi>).

Pohjois-Pohjanmaan maisemista Hailuoto ja Oulankajoen luonnon- ja kulttuurimaisemat ovat saaneet statuksen Suomen kansallismaisemina, jotka ilmentävät maamme eri osien edustavimpia luonnon- ja kulttuuripiirteitä. Maakunnan alueella on 15 valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettua maisema-alueita. Limingan lakeuden ja Kalajokilaakson kulttuurimaisemat ovat esimerkkejä maatalouden vaikutuksesta syntyneistä, edelleen elinvoimaisista maaseudun kulttuurimaisemista. Maisema-alueilla on runsaasti kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennuskantaa. Kalajoen Hiekkasärkät ja Rukan vaarajono taas ovat esimerkkejä pitkään jatkuneen matkailutoiminnan muokkaamista maisemista.

Pohjois-Pohjanmaalla merkittäviä kulttuurikohteita ovat esimerkiksi Vanha-Raahe, joka on yksi parhaiten säilyneitä puukaupunkeja maassamme, Oulun keskusta sekä Kalajoen vanha markkinapaikka, Plassi, kylämiljöineen ja museoineen.

Rannikolla ja merialueella on säilynyt useita kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita, jotka ovat samalla mielenkiintoisia matkailu- ja retkikohteita. Hailuodon saari muodostaa omaleimaisen kokonaisuuden, jossa yhdistyvät valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö ja maankohoamisrannikon luonto. Muita esimerkkejä matkailun ja virkistyskäytön kannalta mielenkiintoisista Perämeren kohteista ovat Kallankarit Kalajoella sekä Iin Röyttä ja Krunnit. Mereen laskevat lukuisat joet, jokivarsien kulttuurimaisemat ja niiden historia muodostavat niin ikään merkittäviä luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuuksia, joita on mahdollista kehittää sekä luonnon virkistyskäytön että kulttuurimatkailun näkökulmasta.

Savotta- ja erämaakulttuuri ovat Pohjois-Pohjanmaalla omaleimaisia ja osin jo hyödynnettykin erityispiirre Pudasjärvellä, Taivalkoskella ja Kuusamossa. Ijoen uittoperinne sekä joen merkitys kulttuurireittinä Vienaan ovat kulttuuriperintöä, jota olisi mahdollista hyödyntää matkailun kehittämisessä nykyistä vahvemmin. Erämaatilat Kuusamon Närängässä ja Syötteellä ovat esimerkkejä kulttuurikohteista, jotka lisäävät kansallispuistojen ja muiden luontoalueiden kiinnostavuutta käyntikohteena.

3 Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä

Kuva: Mikko Kiuttu

3.1 ULKOILUHARRASTUS POHJOIS-POHJANMAALLA

LVVI:n tulokset

Luonnon virkistyskäytöstä on olemassa tutkimustietoa Metsäntutkimuslaitoksen toteuttaman LVVI-tutkimuksen pohjalta (LVVI, luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi). Väestökysely toteutettiin vuosina 1998-2000 ja uudelleen vuonna 2010. Tulokset on julkaistu myös maakunnittain. Luonnon virkistyskäyttötutkimuksen (2010) mukaan ulkoilu on osa lähes kaikkien suomalaisten elämää. Koko aikuisväestöstä 96 % harrastaa jotakin ulkoilulajia vuoden mittaan. Ulkoiluun osallistuvan aikuisväestön osuudessa ei ole tapahtunut 2000-luvulla suuria muutoksia. Ikääntyvien ryhmässä ulkoilun osallistumisosuus on kuitenkin kasvanut. Suomalaiset ulkoilevat keskimäärin 170 kertaa vuodessa eli noin kolme kertaa viikossa.

Ulkoiluharrastusten määrä on ollut kasvussa 2000-luvulla. Suomalaisilla on keskimäärin 13 erilaista ulkoiluharrastusta. Ulkoilumuodot ovat monipuolistuneet aiemmasta, esim. kalliokiipeily, maastopyöräily ja lumilautailu ovat lisänneet suosiotaan; lisäksi on tullut myös täysin uusia harrastuksia, kuten geokätkentä.

Tutkimuksessa tarkasteltiin erikseen lähiulkoilua ja luontomatkailemista. Lähiulkoiluun osallistuvat melkein kaikki eli 95 % aikuisväestöstä. Luontomatkoja puolestaan tekee 43 % suomalaisista.

Ulkoiluharrastus Pohjois-Pohjanmaalla

Lähiulkoilulla tarkoitetaan ulkoiluharrastuksiin osallistumista vakinaisesta tai vapaa-ajan asunnolta käsin niin, että ulkoilukerta kestää korkeintaan yhden päivän. Valtaosa lähiulkoilukerroista on kestoltaan alle kaksi tuntia. Lähiulkoilu on tyyppillisesti kuntokävelyä ja muuta lenkkeilyä.

Pohjois- ja Itä-Suomessa ulkoillaan useammin kuin muualla Suomessa; Pohjois-Pohjanmaalla osallistumisosuus lähiulkoiluun on lähes 97 % aikuisväestöstä. Osallistuminen on korkealla tasolla kaikissa ikäryhmissä, nuorista 15-24 -vuotiaista ulkoilua harrastaa Pohjois-Pohjanmaalla yli 99 % ikäryhmästä. Maaseudulla ja pienillä paikkakunnilla asuvat ulkoilevat useammin kuin suurissa kaupungeissa asuvat.

Harrastusmuodoittain tarkasteltuna pohjoispohjolaisista 86 % harrastaa kävelyä, 57 % pyöräilyä, 50 % maastohiihtoa, 43 % veneilyä ja 64 % marjastusta. Erilaisten luontoharrastusten, kuten luonnon tarkkailun, luontovalokuvauksen jne., osallistumisosuus on niin ikään korkea (60 %). Kalastusta harrastaa 52 % ja metsästystä 18 % väestöstä. Moottorikelkalla luonnoslaikkuu 20 % asukkaista.

Lähiulkoilun kohdealueet

Asuinpaikkakunnasta riippumatta metsäympäristö kuuluu ulkoilukohteen luonnonympäristöön olennaisena osana. LVVI:n mukaan lähiulkoilukerroista noin yhdeksän kymmenestä suuntautuu alueille ja reiteille, jossa on metsää. Vesistöt ovat niin ikään tärkeä osa ulkoiluympäristöä ja kolmasosa lähiulkoilukerroista tapahtuu alueilla, jossa on vesistöä. Puistomaista ympäristöä on eniten kaupungeissa asuvien ulkoiluympäristössä.

Kaksi kolmasosaa ulkoilukohteista sijaitsee lähellä asuntoa eli kävelyetäisyyden päässä lähtöpaikasta. Noin neljäsosa lähiulkoilusta suuntautuu alueille, jonne kuljetaan kulkuneuvolla korkeintaan puolen tunnin matka. Vain yhdeksän prosenttia lähiulkoilukerroista kohdistuu alueille, jonne on yli puolen tunnin matka kulkuneuvolla (Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi (LVVI), 2010); kysyntä siis heikkenee etäisyyden kasvaessa, mikä korostaa taajamien sisäisten ja niiden läheisten virkistysalueiden merkitystä.

Lähes kaksi kolmesta lähiulkoilukerrasta kohdistuu kuntien alueille ja 31 prosenttia yksityismaille tai omalle vapaa-ajan asunnolle. Kuntien alueille kohdistuva virkistyskäyttöpaine on kasvanut voimakkaasti koko maassa. Perinteisesti kaupungeissa asuvat käyttävät runsaasti asuinalueensa virkistysalueita ja palveluita eli valtaosa kaupunkilaisten lähiulkoilukerroista suuntautuu kuntien alueille. Nyt myös maaseudulla asuvat ovat siirtyneet käyttämään kuntien ulkoiluun varustamia alueita yhä suuremmassa määrässä. Näyttäisi siis siltä, että kuntien tarjoamille virkistyspalveluille on jatkossakin runsaasti kysyntää sekä kaupungeissa että maaseudulla. Lähiulkoilukerroista valtion alueille kohdistuu 6 % ja vapaa-ajan asunnolle 9 %. Pohjois-Pohjanmaan osalta tutkimuksen tulokset eivät ole olennaisesti poikkeava edellä esitetystä. Lähes 90 % kysynnästä kohdistuu kodin lähelle kävelyetäisyydelle tai alle puolen tunnin ajomatkan päähän. Kysynnästä 60 % kohdistuu kuntien alueille, 9 % valtion alueille ja 32 % yksityismaille tai vapaa-ajan asunnolle.

Pohjoissuomalaiset käyttävät valtion alueita lähiulkoiluun keskimäärin enemmän ulkoilijaa kohden kuin muut suomalaiset. Maaseudulla asuvilla kohdistuu yksityismaille keskimäärin 94 ulkoilukertaa vuodessa, mikä on yli 2,5-kertainen määrä verrattuna kaupungeissa asuvien ulkoilukertoihin.

Luontomatkat

Luontomatkailemista puhutaan silloin, kun yövytään muualla kuin vakinaisessa asunnossa, esimerkiksi vapaa-ajan asunnolla tai majoitusliikkeessä, ja matkan ensisijainen tarkoitus on luonto- ja ulkoiluharrastukset. Luontomatkailemiskohde sijaitsee tavallisesti maaseudulla, mutta kohteita on myös taajamissa tai taajamien läheisyydessä (LVVI 2010).

Luontomatkapäiviä suomalaisille kertyy keskimäärin yhteensä 26 noin 8 tehdyn matkan aikana. Pohjoispohjalaisten ovat tässä suhteessa keskivertokansalaista aktiivisempia: luontomatkoja tekee lähes puolet väestöstä. Luontomatkojen tyypeistä yleisimpiä ovat mökkimatkat sekä Lapin matkat. Kyse lytutkimuksen mukaan kansallispuistoon suuntautuneen matkan oli tehnyt 27 % suomalaisista. Tyypillisesti luontomatka kestää 4-7 vuorokautta. Lyhyitä matkoja tehdään eniten vapaa-ajan asunnolle.

Luontomatkailun osalta etäisyydellä kohteeseen ei ole yhtä suurta merkitystä; kysyntä riippuu enemmän kohteen yleisestä vetovoimaisuudesta matkailukohteena. Tästä kertoo se, että luontomatkokohde sijaitsee keskimäärin noin 300 km etäisyydellä vakinaisesta asunnosta. Eteläsuomalaisten osuus on kaikilla alueilla suuri ja etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa osuus ylittää oman alueen asukkaiden osuuden; Pohjois- ja Itä-Suomeen kohdistuvista matkoista noin kolmannes on suuralueen asukkaiden tekemiä.

Luontomatkoja tehdään ympäri vuoden, mutta matkan tarkoitus ja ajankohta vaihtelee. Kesäkaudella tehdään eniten mökkimatkoja ja patikointimatkoja sekä kalastus- ja veneilymatkoja. Talvella hiihto- ja laskettelumatkat ovat tavallisimpia. Matkoilla harrastetaan monenlaisia luontoon ja ulkoiluun liittyviä harrastuksia. Yli puolet luontomatkoista tehdään mökkeilyyn, maastohiihdon, laskattelun, retkeilyyn, kalastuksen, veneilyn, metsästyksen, marjastuksen tai jonkun luontoharrastuksen takia.

Henkilöautoa käytetään matkan tekoon 90 %:ssa luontomatkoista. On kuitenkin tavallista, että matkakohteeseen pääsemiseksi käytetään kahta tai useampaa liikkumisvälinettä.

3.2 VÄESTÖ JA MATKAILUN PAINOPISTEALUEET

Väestön määrä ja sijoittuminen

Virkistyspalvelujen kysyntä on todennäköisesti suurinta matkailukeskusten ympäristössä ja toisaalta taajamien läheisyydessä. Väestön keskittyminen taajamiin korostaa yleisemmin lähiluonnon (puistot, taajamametsät, kaupunginläheiset alueet) merkitystä. Samalla on tärkeää huomata, että luonto ja luonnonläheisyys on tärkeä osa maaseudulla asuvien arkea ja keskeinen maaseudun vetovoimatekijä.

Pohjois-Pohjanmaan asutus on sijoittunut erityisesti Perämeren rannikolle ja jokilaaksoihin sekä Oulun seudulla pääteiden suuntaisesti (kuva 3). Koillismaan alueella asutusta on edelleen runsaasti maaseutualueilla. Muun Suomen tavoin myös Pohjois-Pohjanmaalla väestö on keskittynyt maakuntakeskukseen, mutta myös muiden keskusten ja niiden lähialueiden

asukasmäärät ovat kasvaneet, kun väestö on muuttanut maaseutualueilta keskuksiin. Oulun lisäksi merkittäviä väestökeskittymiä ovat Raahe, Ylivieska ja Kuusamo. Pohjois-Pohjanmaan väestömäärä oli vuoden 2010 lopussa noin 395 000 asukasta. Yli puolet (57 %) maakunnan väestöstä asui Oulun kaupunkiseudulla.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana väestömäärä on lisääntynyt nopeasti erityisesti Oulun kaupungin naapurikunnissa sekä Oulun kaupungin uusilla asuinalueilla. Myös Kalajokilaakson alueella väestömäärä on lisääntynyt. Kasvun arvioidaan myös tulevaisuudessa kohdistuvan pääosin Oulun kaupunkiseudulle, mutta myös Raahen ja Ylivieskan seutujen väestömäärän ennakoitaan kasvavan (Tilastokeskus 2009).

Matkailu

Matkailu on Pohjois-Pohjanmaalla tärkeä ja voimakkaasti kehittynyt elinkeino, joka on linjattu maakuntaohjelmassa 2014-2017 yhdeksi kehitettävistä avaintoimialoista.

Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategian mukaan maakunnan matkailu koostuu kolmesta eri profiilin omaavasta matkailu-alueesta: Koillismaa, Oulun seutu ja Kalajoen matkailualue. Oulun seudun osuus Pohjois-Pohjanmaan matkailusta yöpymisvuorokausilla mitattuna on lähes puolet, Koillismaan runsas neljännes ja Kalajoen osuus on vajaa viidennes.

Pohjois-Pohjanmaalla rekisteröitiin vuonna 2010 noin 1,5 miljoonaa yöpymistä, joista noin 15 % oli ulkomaalaisten yöpymisiä. Matkailu on hyvin sesonkiluonteista myös Pohjois-Pohjanmaalla, jossa vahvimmat kaudet ovat kesä ja kevät. Pohjois-Pohjanmaan kokonaisyöpymiset ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosina. Vuonna 2005 Pohjois-Pohjanmaalla rekisteröitiin noin 1,3 miljoonaa yöpymistä, joten yöpymiset lisääntyivät vuosina 2005-2010 noin 200 000 yöpymisellä (+15 %). Pohjois-Pohjanmaan markkinaosuus koko maan kokonaisyöpymisistä on ollut viime vuosina noin 8 %. Pohjois-Pohjanmaan yöpymisistä toteutuu valtaosa (82 %) Oulussa, Kuusamossa ja Kalajoella.

Pohjois-Pohjanmaalla matkailu keskittyy viiteen matkailukeskukseen; Rukalle (Kuusamo), Oulun kaupunkiseudulle, Hiekkasärkille (Kalajoki), Syötteelle (Pudasjärvi) ja Rokualle (Utajärvi). Näiden keskusten tuotteet, vahvuudet ja kohderyhmät ovat erilaisia ja keskukset ovat myös eri kehitysvaiheissa. Matkailukeskukset yhdessä lähikuntien matkailupalvelujen ja pienempien matkailukohteiden kanssa muodostavat matkailualueita, jotka ovat laajempia kokonaisuuksia kuin pelkät matkailukeskusten ydinalueet (Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia).

3.3 POHJOIS-POHJANMAAN KOHTEIDEN KÄVIJÄTIETOJA

Ulkoilualueiden ja luontokohteiden virkistyskysyntää on mahdollista arvioida konkreettisimmin olemassa olevien kävijätietojen perusteella.

Käyntitilastoja on käytettävissä erityisesti valtionmaille sijoitettujen luontokohteiden osalta. Metsähallitus seuraa käyttöä systemaattisesti, mikä pitää sisällään erilaisia tutkimuksia sekä käyntikertojen laskentaa maastossa ja asiakaspalvelupisteissä. Vuotuinen käyntimääräarvio Pohjois-Pohjanmaan kohteilla on tällä hetkellä noin 570 000 käyntiä (lähde: Metsähallituksen asiakastietojärjestelmä). Käytön seuranta kohdistuu tärkeimmille yleisökäytön alueille, joten todellinen valtion maiden kysyntä on edellä mainittuja lukuja suurempi. Taulukossa 1 on esitetty yleisökäytön kannalta merkittävimpien luontokohteiden käyntimääriä Metsähallituksen seurantatietojen pohjalta. Muiden valtionmaiden kohteiden osalta vuotuiset käyntimäärät ovat alle 10 000 käyntiä vuodessa.

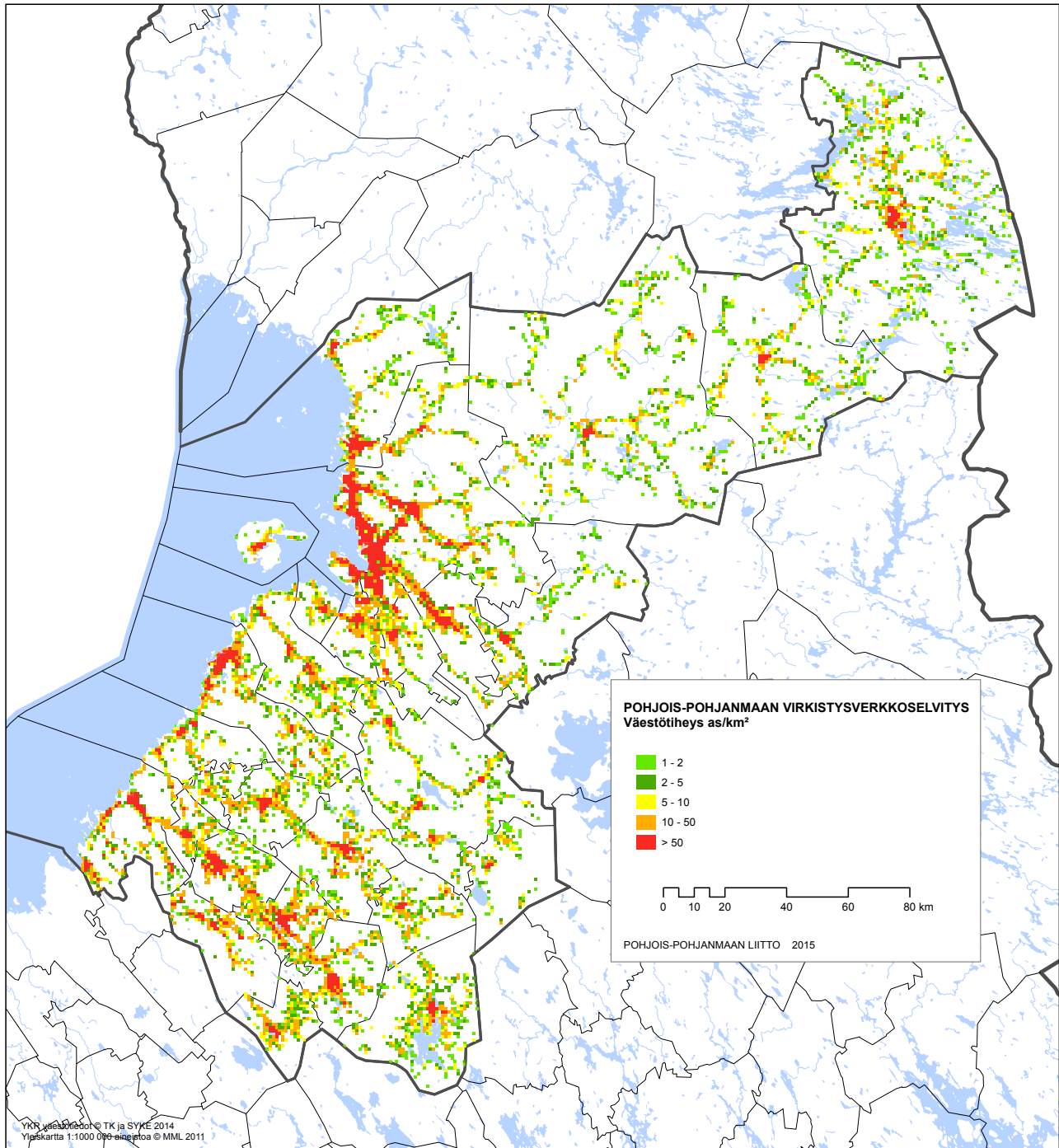
Suosituimpien matkailukohteiden ja seudullisten virkistysalueiden käyntimäärät vaihtelevat paljon muun muassa saa-

vutettavuuden ja alueiden matkailullisen merkityksen mukaan. Kuusamon ja Kalajoen vuotuisiksi matkailijoiden kokonaismääräksi arvioidaan noin 1 milj. käyntiä. Oulun Hietasaaren-Nallikarin vuotuinen käyntimääräarvio on noin 500 000 käyntiä. Ruka on Suomen toiseksi suosituin hiihtokeskus, jonne tehtiin kaudella 2013-2014 360 000 laskettelukäyntiä. Muiden virkistys- ja matkailukohteiden osalta käyntimäärätietoja on olemassa muun muassa seuraavilta Oulun ympäristön kohteilta: Virpiniemi (150 000), Koiteli (40 000), Turkansaari (25 000) ja Kierikki (20 000).

Lähiulkoiluun käytettävien kuntien ja yksityismaiden alueiden osalta ei ole käytettävissä kattavasti kysyntätietoja. On hyvä huomata, että myös paikallisesti merkittävien lähivirkistysalueiden ja liikuntapaikkojen käyntimäärät voivat olla huomattavan korkeita ja verrattavissa suosituimpiin matkailukohteisiin. Esimerkkinä voidaan mainita Oulun Iinatin kuntorata, jonka vuotuinen käyntimäärä on kaupungin tekemän käyttöasteen seurannan mukaan yli 100 000.

Taulukko 1. Pohjois-Pohjanmaalle sijoittuvien luontokohteiden käyntimääriä vuonna 2013. Lähde: Metsähallitus.

KUNTA	KOHDE	KÄYNTIMÄÄRÄ (2013)
Kuusamo, Salla	Oulangan kansallispuisto	175 000
Pudasjärvi, Taivalkoski, Posio	Syötteen kansallispuisto ja virkistysalueet	102 000
Utajärvi, Muhos, Vaala	Rokuan kansallispuisto ja virkistysalueet	65 000
Liminka	Liminganlahti (luontokeskus)	56 000
Kuusamo	Valtavaaran ja Pyhävaaran luonnonsuojelualue	47 000
Taivalkoski	Kylmäluoman retkeilyalue	27 000
Kalajoki	Vihaslanti-Keihäslanti	13 500
Hailuoto	Hailuoto Marjaniemi (luontopolku)	20 000
Ii	Iin Röyttä	10 000
Kuusamo	Julma-Ölkky	10 000

Kuva 3. Väestön sijoittuminen Pohjois-Pohjanmaalla vuonna 2013

4 Luonnon virkistyspalvelujen nykytila

Kuva: Matti Möttönen

Maakuntakaavassa osoitetun virkistysverkon runko muodostuu keskeisimmin virkistysalueista, virkistykseen kannalta kehitettävistä suojelualueista sekä niitä yhdistävästä reittiverkostosta. Loma- ja matkailualueina osoitetut alueet sekä arvokkaat kulttuuriympäristöt täydentävät osaltaan virkistykseen kannalta merkittävien alueiden verkostoa.

Virkistysalueina ja -kohteina on osoitettu mm. ulkoilu- ja retkeilyalueita, matkailu- ja hiihtokeskuksia sekä muita teemaan liittyviä erityiskohteita. Voimassa olevassa kaavassa olevien virkistysalueiden ja kohteiden osoittaminen perustui muun muassa aiemman seutukaavan varauksiin sekä toisaalta kohteiden kehittämiseksi asetettuihin tavoitteisiin. Alueet sijoittuvat pääasiassa taajamien ulkopuolelle; taajamien sisäisiä ulkoilu- ja lähivirkistysalueita ei ole osoitettu maakuntakaavassa.

Virkistysalueiden lisäksi maakuntakaavaan sisältyy lukuisia muita luonnon virkistyskäytön kannalta kehitettävä alueita ja aluekokonaisuuksia. Vetovoimaisimmat luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuudet on osoitettu matkailun vetovoima-alueina /matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueina. Vetovoimavyöhykkeet sisältävät myös matkailukeskusten alueet. Muut yleisökäytön kannalta kehitettävät suojelualueet ympäristöineen on osoitettu luonnon monikäyttöalueina.

Virkistysteemaan liittyviä alueita ja kehittämisperiaatteita on esitetty jonkin verran myös Keski-Pohjanmaan maakuntakaavoissa (entisen Himangan kunnan osalta), Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavassa sekä Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihe-maakuntakaavassa, jossa osoitettiin yksi uusi matkailun vetovoima-alue (Olvassuo) sekä uusia luonnon monikäyttöalueita soiden matkailukäyttöä koskevan selvityksen perusteella.

Yhteenveto virkistysverkon rungon muodostavista alueista on esitetty taulukossa 2. Tarkastelusta käy ilmi Natura 2000 -verkoston ja suojelualueiden merkitys luonnon virkistyskäytön perusrakenteena Pohjois-Pohjanmaalla. Virkistysaluevaraukset (V-alueet) keskittyvät Oulun seudulle sekä Koillismaalle (hiihtokeskusten alueet, valtion retkeilyalueet). Pienialaiset virkistys- ja matkailukohteet jakautuvat tasaisemmin maakunnan eri osiin.

Taulukko 2. Yhteenveto maakuntakaavojen virkistys- ja matkailualuevarauksista sekä virkistykseen ja matkailun kannalta kehitettäviksi osoitetuista suojelualueista.

	LKM	PINTA-ALA (HA)
Virkistysalueet (V)	10	17607
Virkistys- ja matkailukohteet	36	-
Loma- ja matkailualueet (R/M)	8	10054
Suojelualueet (Natura/SL/My-hs/SL-1/luo-1)	851	191095
Yhteensä	139	218756

Maakunnan tavoitteellinen viheryhteysverkosto on osoitettu viheryhteystarve-merkinnällä. Merkintä kattaa säilytettäviä viheryhteyksiä sekä reitistöjen kehittämisen osalta kaikki aktiiviulkoilun muodot: patikoinnin, pyöräilyn, melonnan ym. Muun muassa kaikki suurimmat joet on osoitettu viheryhteystarvemerkinällä, millä on haluttu korostaa jokien merkitystä osana maakunnallisen virkistysverkon kokonaisuutta. Tärkeän vaellusreitit merkinnällä on osoitettu ylimatekunnallisia ja kansainvälisiä vaellusreittejä. Moottorikelkkailureiteinä on merkitty olemassa olevia ja suunniteltuja moottorikelkkailun pääreittejä ja -uria. Veneilyn osalta on osoitettu merialueen ja rannikon keskeiset veneväylät ja venesatamat.

4.1 VIRKISTYSALUEET

Virkistysaluemerkinällä (V) on osoitettu vähintään seudullisesti merkittäviä ulkoilu-, retkeily-, urheilu- ja virkistysalueita. Esitetyt virkistysalueet ovat pinta-alaltaan tai sijainniltaan merkittäviä, maakunnallisen viherverkoston tai taajamien viherverkon kannalta tärkeitä aluekokonaisuuksia. Pienialaisemmat virkistykseen tai matkailun kehittämiskohteet on osoitettu kohdamerkinällä.

Virkistysalueiden luonne ja kehittämisaste vaihtelee melko paljon muun muassa alueiden käyttöhistorian, virkistyskäytönpaineen ja maanomistusolojen mukaan. Osa kohteista on taajamien lähivirkistysalueita, osa luonto- tai muita matkailukohteita. Ulkoilu- ja retkeilypainotteiset virkistysalueet ovat useimmiten käytännössä ns. monikäyttöalueita, joilla ulkoilu on yksi alueiden käyttömuodoista. Muista käyttömuodoista tyypillisin on metsätalous, jota on yleensä sopeutettu alueen virkistysellisen laadun turvaamiseksi.

Uudistettavana olevan maakuntakaavan virkistysalueet voidaan jakaa karkeasti neljään luokkaan: 1) Oulun seudun merkittävimmät virkistys- ja viheralueet 2) valtion retkeilyalueet ja virkistysmetsät 3) matkailukeskuksiin liittyvät muut virkistysalueet sekä 4) virkistys- ja matkailukohteet.

POHJOIS-POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVAN VIRKISTYSTEEMAAN LIITTYVÄT MERKINNÄT:

MERKINTÄ	Kuvaus
 <p>VIRKISTYSALUE Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä retkeily-, ulkoilu-, urheilu- ja virkistysalueita.</p> <p>Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen virkistyskäytön kehittämiseen ja ympäristöarvojen säilymiseen. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on luotava edellytykset seudullisten virkistyskäytön verkostojen toteutumiselle. Rakennuslupahakemuksesta tulee pyytää MRL 133 § mukainen ympäristökeskuksen lausunto.</p>	<p>Virkistysalueina on osoitettu matkailukeskuksiin ja valtion retkeilyalueisiin liittyviä virkistysalueita sekä Oulun kaupunkiseudun viherverkostoa palvelevat virkistysalueet.</p> <p>Virkistysalueisiin liittyy MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.</p>
 <p>VIRKISTYS- JA MATKAILUKOHDE Merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisia virkistys- ja matkailukohteita sekä muita seudullisesti merkittäviä virkistyskäytön kehittämishankkeita.</p>	<p>Virkistys- ja matkailukohteen merkinnällä on osoitettu vähintään seudullisesti merkittäviä, pääasiassa luonnonympäristöön perustuvia, olemassa olevia tai suunniteltuja virkistys- ja matkailun kehittämiskohteita.</p>
 <p>MATKAILUN VETOVOIMA-ALUE / MATKAILUN JA VIRKISTYKSEN KEHITTÄMISEN KOHDEALUE Merkinnällä osoitetaan ympäristöarvojen, matkailun ja virkistyskannalta valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä aluekokonaisuuksia.</p>	<p>Matkailun vetovoima-alueen merkinnällä on osoitettu matkailu- ja virkistystoiminnan kehittämisen kannalta merkittävimmät kokonaisuudet. Niihin sisältyvät valtakunnallisten matkailukeskusten alueet ja niihin liittyvät virkistys-, suojelu- ja muut alueet, joista on mahdollista kehittää matkailu- ja virkistystoimintaa palveleva laaja kokonaisuus.</p>
 <p>LUONNON MONIKÄYTTÖALUE Merkinnällä osoitetaan virkistyskäytön kannalta kehitettäviä, arvokkaita luontokohteita sisältäviä aluekokonaisuuksia.</p> <p>Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontoalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen, niiden välisten reitistöjen muodostamiseen sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen.</p>	<p>Luonnon monikäyttöalue -merkinnän tavoitteena on edistää maakunnan arvokkaiden luontokohteiden/ -kokonaisuuksien virkistyskäyttöä.</p>
 <p>TÄRKEÄ VAELLUSREITTI Merkinnällä osoitetaan ylimaakunnallisia ja kansainvälisiä vaellusreittejä.</p>	<p>Tärkeinä vaellusreiteinä on osoitettu eurovaellusreitit E6 ja E10 sekä Oulujokilaakson hiihtovaellusreitti.</p>
 <p>MOOTORIKELKKAILUREITTI Merkinnällä osoitetaan olemassa olevia ja suunniteltuja mootorikelkkailun pääreittejä.</p>	<p>Moottorikelkkailureiteistä on osoitettu ylikunnallinen ja maakuntien välinen reitistö (toteutetut ja suunnitellut).</p>
 <p>VIHERYHTEYSTARVE Merkinnällä osoitetaan kaupunkiseutujen ja jokilaaksovyöhykkeiden sisäisiä ja niitä yhdistäviä tavoitteellisia ulkoilun runkoreitistöjä viheralueineen. Merkintään sisältyy sekä olemassa olevia että kehitettäviä ulkoilu-, pyöräily-, melonta- ym. reittejä.</p> <p>Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmalla suunnittelulla tulee turvata virkistysalueiden ja -reittien seudullinen jatkuvuus ja kehittäminen sekä liittyminen virkistyskeskuksiin, suojelualueisiin ja kulttuuriympäristöihin.</p>	<p>Viheryhteystarvemerkinnällä on osoitettu maakunnan tavoitteellinen ulkoilun runkoreitistö.</p>
 <p>VENESATAMA VENEVÄYLÄ</p>	<p>Venesataman kohdemerkinnällä osoitetaan maakunnallista tai seudullista merkitystä omaavat satamat. Veneväylien osalta on osoitettu merialueelta keskeiset väylät. Sisävesien osalta väyliä ei ole osoitettu erikseen.</p>

Taulukko 3. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan (2005) virkistysaluevaraukset.

KUNTA	ALUEEN NIMI	KUVAUS
Kuusamo	Ruka	Talviurheilukeskus
Liminka	Rantakylä	Seudullinen ulkoilu- ja virkistysalue
Oulu	Virpiniemi	Seudullinen liikunta- ja ulkoilualue
Oulu	Oulujoen suisto/ Hietasaari	Oulun keskustaan liittyvä virkistys- ja vapaa-ajan alue
Oulu	Hiukkavaara- Sanginjoki	Seudullinen ulkoilu- ja retkeilyalue
Oulu	Oulunsalon Salonselän alue	Seudullinen ulkoilualue
Pudasjärvi	Iso-Syöte ja Pikku-Syöte	Talviurheilukeskus, valtion retkeilyalue ja virkistysmetsä
Taivalkoski	Taivalvaara	Talviurheilukeskus
Taivalkoski	Kylmäluoma	Valtion retkeilyalue
Utajärvi	Rokua	Osa Rokuan harjukokonaisuutta

Pohjois-Pohjanmaalla pinta-alallisesti laajoja seudullisia virkistysalueita on muodostettu lähinnä Oulun alueelle kasvavan kaupunkiseudun väestön ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseksi. Muualla maakunnassa virkistysmahdollisuudet muodostuvat keskeisimmin taajamien lähivirkistysalueista sekä jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvasta ulkoilusta. Paikallisia ulkoilureittejä ja luontopolkuja on toteutettu jonkin verran myös virkistys- ja suojelualueiden ulkopuolelle. Valtion retkeilyalueet ja matkailukeskuksiin liittyvät virkistysalueet sijaitsevat melko etäällä väestökeskittymistä ja palvelevat siten ensisijaisesti luonto- ja muuta matkailua.

Seudulliset virkistys- ja vapaa-ajan alueet

Pohjois-Pohjanmaalla seudulliset, ensisijaisesti lähikuntien asukkaita palvelevat virkistysaluevaraukset sijoittuvat Oulun kaupunkiseudun ympäristöön (taulukko 3).

Virkistysalueet ovat kooltaan suuria tai melko suuria luonnonalueista muodostuvia kokonaisuuksia, jotka sijoittuvat pääosin olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ulkopuolelle. Poikkeuksena on Oulujoen suiston alue, joka sijoittuu Oulun kaupungin keskusta-alueen välittömään yhteyteen.

Kaikki alueet soveltuvat hyvin ulkoilu- ja virkistyskäyttöön. Virpiniemen, Hiukkavaara-Sanginjoen ja Oulunsalon Salonselän alueiden virkistyskäyttöä on kehitetty muun muassa toteuttamalla alueille ulkoilu- ja muita reitistöjä. Oulujoen suistoalueen virkistyskäyttömuotoja ovat muun muassa kävely, pyöräily ja uinti. Kohde on myös merkittävä kalastuskohde, minkä lisäksi se toimii muun muassa veneilyn, purjehduksen

ja melonnan tärkeänä tukikohtana.

Alueista Virpiniemi, Oulujoen suisto ja Oulunsalon Salonselän alue sijoittuvat merenrantaan. Virpiniemen rannat ovat pääosin loma-asutuksen sulkemia alueen pohjoisosaa lukuun ottamatta. Salonselän alueella on säilynyt runsaasti vapaata rantaviivaa. Oulujoen suistoalueella vesi, rannat ja meri ovat keskeisiä vetovoimatekijöitä. Virpiniemen ja Salonselän alueella on edustavaa harjuluontoa; Sanginjoen alueen vetovoimatekijöitä ovat metsä- ja suoluonto sekä vesistöt.

Muu aiempi ja nykyinen maankäyttö on pirstonnut alueiden luonnonympäristöä, joten ne eivät muodosta aivan ehjiä kokonaisuuksia. Muista käyttömuodoista merkittävin on metsätalous. Maa-ainesten otto on vaikuttanut merkittävästi sekä Virpiniemen Runtelinharjun että Oulunsalon Salonselän alueen maisemakuvaan. Erityisesti Oulun suistoalueen virkistysalueilla (Hietasaari, Pikisaari, Hupisaaret) on runsaasti myös rakennettua ympäristöä. Hietasaari on osin vanhaa huvila-alueita ja alue on ollut pitkään myös merkittävä matkailupalvelujen alue (Nallikarin alue). Myös Pikisaareissa ja Hupisaarilla korostuu rakennetun (kulttuuri)ympäristön ja viheralueiden vuorovaikutus.

Laajemmilla virkistysaluevarauksilla on kokonaisuutena arvioiden tärkeä merkitys osana Oulun alueen seudullista virkistysverkkoa. Yhdessä muiden lähivirkistyskohteiden ja pienempien seudullisten virkistyskohteiden kanssa ne muodostavat kokonaisuuden, joka palvelee monipuolista käyttäjäjoukkoa ja kaupunkiseudun eri osien asukkaita. Virkistysalueet sijoittuvat kaupunkiseudun eri osiin (pohjois-, itä- ja eteläpuolelle), minkä ansiosta verkosto tarjoaa kuitenkin melko hyvin saavutettavissa olevia ulkoilumahdollisuuksia eri puolilla kaupunkiseutua.

Lähivirkistykseen lisäksi kohteet kytkeytyvät myös Oulun alueen matkailuun ja sen kehittämiseen; virkistysalueista Oulujoen suiston kohteet, Virpiniemi ja Oulunsalon Salonselän alue sijoittuvat kokonaan tai osittain maakunnalliselle matkailun vetovoima-alueelle. Erityisesti Hietasaaren aluetta ja Virpiniemeä on kehitetty aktiivisesti matkailun näkökulmasta. Osalla alueista on hahmotettavissa selkeä ydinalue, johon esimerkiksi matkailupalvelut keskittyvät. Ympäröivä laajempi alue kytkeytyy ydinalueeseen esimerkiksi ulkoilureitistöjen tai kevyen liikenteen yhteyksien avulla.

Oulujoen suiston kohteet ja Hiukkavaaran-Sanginjoen alue ovat pääosin Oulun kaupungin omistuksessa. Virpiniemestä ja Oulunsalon Salonselän alueesta pääosa sijoittuu yksityismaalle.

Valtion retkeilyalueet

Valtion retkeilyalueet ovat monikäyttömetsiä, joissa on moni-

puoliset mahdollisuudet retkeilyyn ja muuhun luonnon virkistyskäyttöön. Retkeilyalueiden vetovoimatekijöinä ovat monipuolinen ja verrattain edustava luonto, monipuoliset harrastusmahdollisuudet ja olemassa olevat virkistyspalvelut. Retkeilyalueilla harjoitetaan metsätaloutta, joka ottaa huomioon alueiden virkistyskäyttöarvot.

Pohjois-Pohjanmaalle sijoittuvia valtion retkeilyalueita ovat Kylmäluoma ja Iso-Syöte. Molemmat alueet kuuluvat Natura 2000 -verkostoon ja muodostavat laajan yhtenäisen virkistyskokonaisuuden. Iso-Syöteen retkeilyalueen eteläpuolella sekä Pikku-Syöteen alueella on lisäksi Metsähallituksen ensisijaisesti virkistyskäyttöä varten varaamia alueita (virkistysmetsät). Retkeilyalueilla on tärkeä merkitys matkailun kehittämisen kannalta. Molemmat retkeilyalueet sijoittuvat maakuntakaavassa osoitetuille matkailun vetovoimavyöhykkeille. Erityisesti Iso-Syöteen virkistysaluekokonaisuus ja sen tarjoamien virkistyspalvelujen kysyntä on vahvasti kytköksissä Syöteen muuhun matkailuun. Syöteen matkailukokonaisuus muodostuukin hiihtokeskuksista, kansallispuistosta sekä virkistysalueista. Kylmäluoman alue on valtakunnallisesti tunnettu retkeilykohde, joka on hyvin saavutettavissa valtatieltä 5. Matkailullisesti alue kytkeytyy osaksi Kainuun puolelle sijoittuvan Hosan alueen matkailua.

Matkailukeskuksiin liittyvät virkistysalueet sekä matkailupalvelujen alueet

Rakennetuimpia ympäristöjä ovat talviurheilukeskusten alueet, joissa virkistysalueet palvelevat ensisijaisesti laskettelua ja muita hiihtolajeja. Maakuntakaavassa tällaisia virkistysalueita on osoitettu Rukalle ja Iso-Syöteelle. Kohteet ovat olemassa olevien matkailukeskusten keskeisiä urheilu- ja virkistysalueita.

Rokuan alue Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kuntien alueella käsittää maisemallisesti ja luonnonympäristöltään arvokkaan harjukokonaisuuden, joka muodostuu kansallispuistosta ja muista suojelualueista, matkailupalvelujen alueista, virkistyspainotteisista alueista sekä maa- ja metsätalouden alueista. Rokua kuuluu kokonaisuudessaan Natura 2000 -verkostoon. Em. kuntien yhteinen Rokuan yleiskaava on vahvistettu ympäristöministeriössä vuonna 2009. Yhteisen yleiskaavan tavoitteena on ohjata arvokkaan luonto- ja matkailualueen maankäytön kehittämistä ja rakentamista. Yleiskaavassa on otettu huomioon alueen luonto ja erityispiirteet. Siinä on sovitettu yhteen alueen matkailu- ja virkistyskäyttö, luonnonsuojelu ja metsätalous. Merkittävä osa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2005) V-alueena osoitetusta alueesta on toteutunut myöhemmin luonnonsuojeluna.

Taivalkosken Taivalvaara on olemassa oleva matkailu- ja virkistysalue. Taivalvaaralla on hiihtokeskus hyppymäkinen. Laajemmalle Taivalvaaran virkistysmetsän alueelle sijoittuu

runsaasti hiihtolatuja, luontopolkuja sekä sauvakävely-, kesäurheilu- ja frisbeegolfpuisto. Alueen tuntumassa toimii useita matkailupalveluja tarjoavia yrityksiä. Alue liittyy Syöteen matkailukeskukseen muun muassa kesäretkeilyreitien kautta. Loma- ja matkailualueina osoitetut alueet täydentävät osaltaan virkistyskannalta merkittävien alueiden verkostoa. Taulukossa 4 on esitetty maakuntakaavassa osoitetut matkailupalvelujen alueet, joilla on vähintään seudullista merkitystä osana Pohjois-Pohjanmaan virkistysverkkoa. Kaikki alueet ovat olemassa olevia matkailupalvelujen alueita, joihin liittyy muun muassa ulkoilureitistöjä ja muita virkistystoimintoja.

Taulukko 4. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut matkailupalvelujen alueet, joilla on vähintään seudullista merkitystä osana virkistysverkkoa.

KUNTA	ALUEEN NIMI
Kuusamo	Rukan alue
Taivalkoski	Taivalvaaran alue
Pudasjärvi	Syöteen alue
Hailuoto	Marjaniemi
Utajärvi	Rokua
Siikajoki	Tauvo
Kalajoki	Hiekkasärkkien alue

Virkistys- ja matkailukohteet

Maakuntakaavassa osoitetut virkistys- ja matkailukohteet muodostavat monipuolisen kokonaisuuden, johon kuuluu käyttötarkoitukseltaan erilaisia alueita. Kohteet ovat pääosin olemassa olevia, kuntien tai yksityisten ylläpitämiä virkistys- tai matkailukohteita. Kohteiden kehittämisaste vaihtelee jonkin verran.

Kaavan virkistys- ja matkailukohteet voidaan jaotella seuraavasti:

- Taajamien lähivirkistysalueet (3)
- Urheilu- ja ulkoilualueet taajamien ulkopuolella (9)
- Luontopainotteiset virkistys/retkeilyalueet taajamien ulkopuolella (11)
- Matkailukohteet, majoitus-, ym. palvelut (6)
- Veneilyn tukikohdat (3)
- Toteutumaton hanke (3)
- Muu (3)

Taajamien lähivirkistysalueiksi voidaan lukea Pyhännänjärvi, Raahen Vihannin kirkkojärvi ympäristöineen sekä Meksinkalvion alue Kalajoen Himangalla. Kaikki kohteet sijoittuvat taajaman välittömään läheisyyteen ja niillä on merkitystä ensisijaisesti lähialueen asukkaiden lähivirkistysalueena.

Urheilu- ja ulkoilualueet taajamien ulkopuolella ovat tyypillisesti maastohiihtokeskuksia, joiden yhteyteen on sijoitettu myös muita vapaa-ajan harrastamista tukevia palveluita. Näitä

Taulukko 5. Aiemmissa maakuntakaavoissa osoitetut virkistys- ja matkailukohteet.

KUNTA	KOHTEN NIMI	KUVAUS
Alavieska	Lumikuru	Urheilu- ja ulkoilualue
Haapavesi	Jokiluontokeskus, Nora-instituutti	Toteutumaton hanke, ammattioppilaitos
Haapavesi	Korkatti	Ulkoilu- ja virkistysalue Aakonvuori sekä luonto- ja nähtävyyshanke Korkattivuori
Ii	Röyttä	Perämeren alueen tärkein retkisatama, saaren virkistyskäyttö
Ii	Vatunki	Venesatama palveluineen, muut matkailupalvelut, luonto- ja historiapolku
Ii	Kaakkuriniemi ja Myllykangas	Leirintäalue, ravintola ja huoltoasema; Kaakkuriniemen alueelle kaavoitettu pientaloalue
Kalajoki	Vasankari	Venesatama
Kalajoki	Iso-Mansikka	Luontokohde/virkistysalue Himangan saaristossa
Kalajoki	Sautinkari-Lestijokisuus	Matkailupalvelut, caravan-alue, rannan yleinen virkistyskäyttö. Arvokas luonto- ja kulttuuriympäristö
Kalajoki	Meksinkallio	Virkistys- ja luontokohde, taajaman lähivirkistysalue
Kuusamo	Oivanki	Arvokas harjualue (MY-hs), loma-asutus, leirikeskus
Kuusamo	Naatikkavaara	Toteutumaton hanke
Kärsämäki	Pappilan alue	Matkailupalvelut, nähtävyyshanke
Liminka	Liminganlahti	Liminganlahden luontokeskus ympäristöineen
Merijärvi	Pyhäkoski-Ristivuori	Luontokohde ja hiihtokeskus
Muhos	Korkalanvaara	Urheilu- ja ulkoilualue, liittyy Oulu-Rokua Tervareittiin
Nivala	Pyssymäki	Ulkoilualue, moottoriurheilu, ampumarata
Oulainen	Piipsjärvi-Honkamajan alue	Piipsjärven ja sen lähiympäristön virkistyskäyttö, ampumarata
Oulu	Kierikki	Arkeologinen esihistoria- ja kulttuurimatkailukeskus
Oulu	Koiteli	Virkistys- ja matkailukohde
Oulu	Varjakka-Akionlahti	Virkistyskohde, vapaa-ajan asuminen
Pyhäjärvi	Pyhäjärvi	Saarten ja rantojen virkistyskäyttö, matkailupalvelut
Pyhäntä	Pyhännänjärvi	Rantojen virkistyskäyttö, taajaman lähivirkistysalue
Pyhäntä	Lamujärvi	Rantojen virkistyskäyttö, vapaa-ajan asuminen
Raahe	Suoluontokeskus	Toteutumaton hanke
Raahe	Kirkkojärvi ja muut järvet	Rantojen virkistyskäyttö, taajaman lähivirkistysalue
Reisjärvi	Etelä-Sydänmaa	Luonnonsuojelualue, retkeilyreitistö
Reisjärvi	Petäjämäki	Urheilu- ja ulkoilualue, liittyy Peuran Polku -reittiin
Reisjärvi	Susisaari	Majoitus- ja ravintolapalvelut, vapaa-ajan asuminen
Sievi	Maasydänjärvi	Virkistysalue, caravan-alue ja leirikeskus
Sievi	Louekallio	Hiihtokeskus
Siikajoki	Keskikylä	Golf-kenttä
Siikalatva	Pihkala-Väyrylä	Maatilamatkailukohde
Siikalatva	Leskelä	Suomen maantieteellinen keskipiste, vapaa-ajan asuminen
Siikalatva	Uljuu, Haapavuori	Virkistyskohde, tekoaltaan virkistyskäyttö ja vapaa-ajan asuminen, matkailupalvelujen kehittäminen
Siikalatva	Kurunneva	Virkistystoimintojen alue, metsästysmatkailu
Ylivieska	Huhmarkallio	Urheilu- ja ulkoilualue, moottoriurheilu, ampumarata

alueita on osoitettu Alavieskaan, Haapavedelle, Merijärvelle, Muhokselle, Nivalaan, Reisjärvelle, Sieviin ja Ylivieskaan. Sievin Louekallion alueella on laskettelukeskus. Hiihdon ohella kohteille sijoittuu usein moottoriurheilualue tai ampumarata. Näiden alueiden ensisijainen vetovoimatekijänä ovat liikuntapalvelut ja muut harrastusmahdollisuudet.

Lukumääräisesti eniten on taajamien ulkopuolelle sijoittuvia luontopainotteisia virkistysalueita, joilla voi olla myös matkailullista merkitystä. Tällaisia kohteita ovat muun muassa Koiteli ja Varjakka Oulussa, Liminganlahden luontokeskuksen alue Limingassa, Kurunneva ja Uljua Siikalatvalla, Iso Lamujärvi Pyhännällä, Piipsjärvi ja Honkavuoren alue Oulaisissa, Pyhäjärvi sekä Etelä-Sydänmaa Reisjärvellä.

Matkailukohteita tai matkailupalvelujen alueita ovat Kierikki-keskus Oulussa, Pihkala-Väyrylä ja Keskipisteen alue Siikalatvalla, Pappilan alue Kärämäellä, Sautinkari Kalajoella, Myllykangas Iissä ja Susisaari Reisjärvellä (osin). Kuusamon Oivangissa, Pyhännän Iso Lamujärvellä ja Reisjärven Susisaaren alueella korostuu vapaa-ajan asuminen. Veneilyn tukikohtia ovat Vatunki ja Röyttä Iissä sekä Vasankari Kalajoella.

Toteutumatta ovat jääneet luontokeskushankkeet Haapavedellä ja Raahessa (suo- ja jokiluontokeskushankkeet) sekä hiihtokeskushanke Kuusamossa (Naatikkavaara). Himangan saaristoon sijoittuvalle Iso-Mansikan saarelle ei ole toistaiseksi toteutettu virkistyskäyttöä tukevaa palveluvarustusta. Yleisen virkistyskäyttöarvon voi katsoa heikentyneen Kuusamon Oivangin sekä Reisjärven Susisaaren alueella, koska alueille on rakennettu runsaasti vapaa-ajan asuntoja.

Virkistys- ja matkailukohdeverkoston merkitys matkailun kehittämisen kannalta on pääosin paikallinen. Kohteet sijoittuvat maakunnallisten vetovoimavyöhykkeiden ulkopuolelle ja selvää kytkeä olemassa olevien matkailukeskusten kehittämiseen ei yleensä ole. Tästä poikkeuksia ovat Liminganlahti, Oulunsalon Varjakka, Koiteli ja Kierikki, jotka ovat tärkeä osa Oulun virkistys- ja vapaa-ajan verkostoa sekä matkailun kehittämistä. Maakunnan eteläosassa Pyhäjärvi ja Reisjärven Etelä-Sydänmaan alue ovat myös luonto- tai muun matkailun kannalta merkittäviä alueita. Veneilyn tukikohdista Röyttä ja Vatunki ovat osa maakunnallista verkostoa.

4.2 KANSALLISPUISTOT JA MUUT SUOJELUALUEET

Matkailun vetovoima-alueet

Matkailu- ja virkistystoiminnan kannalta merkittävimmät suojelalueet sisältyvät Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2005) ja Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa (hyväksytty maakuntavaltuustossa 2013) osoitettuihin mat-

kailun vetovoima-alueisiin / matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealueisiin.

Matkailun vetovoima-alueet ja niiden kehittämisen periaatteet Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan (2005) ja Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (2013) mukaan.

MATKAILUN VETOVOIMA-ALUE	KEHITTÄMISPERIAATTEET
Ruka-Oulanka-Kitka	Alueen kehittäminen perustuu Kuusamon matkailukaupungin palveluihin sekä kansallispuistoon, muuhun luontoon ja ulkoiluun liittyviin virkistys- ja vapaa-aikatoimintoihin. Aluetta kehitetään maaseudun monielinkeinoihin tukeutuvana asumisen ja vapaa-ajan vyöhykkeenä.
Syötteen alue	Alueen kehittäminen perustuu matkailukeskuksen palveluihin sekä kansallispuistoon, muuhun luontoon ja retkeilyyn liittyviin virkistystoimintoihin.
Rokuan-Oulujärven alue	Alueen kehittäminen perustuu hyvinvointi-, terveydenhoito- ja virkistyspalveluihin sekä kansallispuistoon, muuhun luontoon ja ulkoiluun liittyviin virkistystoimintoihin.
Liminganlahti-Hailuoto-Oulu	Alueen kehittäminen perustuu maankohoamisrannikon luonnon ja kulttuuriympäristön erityisiin arvoihin sekä maaseudun ja kaupunkikulttuurin vuorovaikutukseen.
Kalajoen alue	Alueen kehittäminen merellisenä matkailualueena perustuu Hiekkasärkkien matkailukeskuksen palveluihin sekä Rahjan saariston ja muun maankohoamisrannikon luonnon- ja kulttuuriympäristöön liittyviin virkistys- ja vapaa-aikatoimintoihin.
Meri-Raaha	Alueen kehittäminen perustuu saariston ja muun maankohoamisrannikon kulttuuri- ja luonnonympäristön sekä vanhan puukaupungin kulttuuriympäristöön liittyviin virkistys- ja vapaa-aikatoimintoihin.
Kylmäluoma-Jokijärvi-Hossa	Alueen kehittäminen perustuu koillismaalaaiseen metsäluontoon ja maisemaan sekä kulttuuriperinteeseen liittyviin virkistys- ja vapaa-aikatoimintoihin.
Olvassuo	Alueen virkistyskäytön kehittäminen perustuu suoluontoon ja se pyritään toteuttamaan alueen luonteeseen soveltuvana kansallispuistona.

Merkinnällä on osoitettu ympäristöarvojen, matkailun ja virkistyskannalta valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä aluekokonaisuuksia. Kehittämisyöhykkeisiin sisältyvät matkailukeskusten alueet ja niihin liittyvät virkistys-, suojelu- ja muut alueet, jotka muodostavat tai joista on mahdollista kehittää matkailu- ja virkistystoimintaa palveleva laaja kokonaisuus. Osa aluekokonaisuuksista jatkuu maakuntarajojen yli.

Rukan-Oulangan-Kitkan, Syötteen ja Rokuan alueisiin liittyy kansallispuisto, merenrannikon alueilla kehittämisen perustana on maankohoamisrannikon luonto- ja kulttuuriympäristö. Hailuodon ja Liminganlahden kokonaisuuden kehittäminen perustuu oleellisesti Oulun läheisyyteen. Kylmäluoman kehittäminen perustuu retkeilyalueeseen, jota täydentää kulttuuri-perintöön tukeutuva Jokijärven alue. Olvassuon aluetta kehitetään maakunnan suoluonnon kärkikohteena.

Kehittämisperiaatemerkinän tavoitteena on, että alueille muodostuu matkailukeskuksiin tukeutuva virkistysalueiden ja reittien verkosto ja että myös muut alueidenkäyttöratkaisut tukevat matkailuun ja virkistystoimintaan perustuvia alueen kehittämismahdollisuuksia.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa esitetyt kehittämissperiaatit ovat pääkohdiltaan edelleen perusteltuja. Merkittävimpänä muutostarpeena voidaan todeta Rokuan-Oulujärven osalta alueen liittyminen kansainväliseen Geopark-verkostoon. Geopark-statuksen myötä Rokuasta on muodostumassa kansainvälisesti vetovoimainen kohde.

Luonnon monikäyttöalueet

Luonnon monikäyttöalueen merkinnällä osoitetaan virkistyskäytön kannalta kehitettäviä, arvokkaita luontokohteita sisältäviä aluekokonaisuuksia. Merkinnän tavoitteena on edistää edustavien luonnonalueiden virkistyskäyttöä vaarantamatta niiden alkuperäistä suojelutavoitteita. Monikäyttöaluemerkinnällä korostetaan maakunnan arvokkaimpia luontotyyppisiä: suoluontoa, maankohoamisrannikkoa ja Koillismaan vanhoja metsiä.

Tavoitteena on lisätä luontokohteiden vetovoimaisuutta ja saavuttaa säästöjä keskittämällä opastus ja palvelut siihen parhaiten soveltuville kohteille. Aluekokonaisuudet kohteineen tarjoavat monipuolisia vaihtoehtoja myös jokamiehenoikeuksien varaiseen ulkoiluun ja luontomatkailemisen kehittämiseen.

Kehitettävän verkoston laajuus

Taulukossa 6 on esitetty yhteenveto luonnonsuojelualueista ja muista luontokohteista, joiden osalta maakuntakaavassa on esitetty luonnon virkistyskäytön kehittämissperiaatteita. Kehittämissperiaatemerkinät ovat osin päällekkäisiä. Osoitetut aluekokonaisuudet sisältävät yleensä useita luontokohteita. Aluekokonaisuudet on kuvattu voimassa olevan maakuntakaav-

van taustaselvityksessä (Pohjois-Pohjanmaan liitto ym. 2001). Kehittämissperiaatemerkinä ”avaamisen” perusteella voidaan todeta, että aiemmissa maakuntakaavoissa on esitetty luonnon virkistyskäytön kannalta tärkeänä/kehitettävänä alueena osoitettu 29 aluekokonaisuutta, joihin sisältyy kaikkiaan 85 suojelualuetta tai muuta luontokohteita. Näiden alueiden yhteenlaskettu pinta-ala on lähes 200 000 ha (ks. taulukko 2). Alueista lähes kaikki (81 kpl) kuuluvat Natura 2000 -verkostoon.

Matkailun vetovoima-alueita ja luonnon monikäyttöalueita on maakunnan eri osissa, mutta painopiste on selvästi kuitenkin Oulujoen pohjoispuolella. Tämä johtuu siitä, että edustavimmat luonnonalueet ovat painottuneet maakunnan pohjoisosaan. Matkailukeskuksista Koillismaalle sijoittuvat Ruka ja Syöte, kansallispuistoista Oulanka ja Syöte. Valtion retkeilyalueet sijoittuvat Pudasjärvelle ja Taivalkoskelle.

Maakunnan eteläosassa suojelualueverkosto on huomattavasti harvempi. Vetovoimaisimmat alueet sijoittuvat rannikolle. Matkailun vetovoima-alueisiin sisältyviä suojelualueita ovat muun muassa Liminganlahti, Raahen saaristo ja Rahjan Saaristo. Hailuodon pinta-alasta merkittävä osa kuuluu Natura 2000 -verkostoon.

Alueiden yksityiskohtaisempi suunnittelu

Kansallispuistot ja muut valtionmaille sijoittuvat suojelualueet ovat Metsähallituksen hallinnassa, minkä vuoksi sillä on keskeinen rooli alueiden suunnittelussa ja virkistyspalvelujen tuottajana.

Useimmille vetovoimavyöhykkeille sijoittuville Natura 2000-verkoston alueille on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmat maakuntakaavan valmistumisen jälkeen. Hoito- ja käyttösuunnittelua on kohdennettu merkittävästi myös luonnon monikäyttöalueille sijoittuville keskeisille suojelualueille. Kaiken kaikkiaan hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu tai sitä ollaan laatimassa 21 kokonaisuudelle, kun osoitettujen kehittämissyöhykkeiden kokonaismäärä on 29.

Alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (esim. hoidon ja käytön suunnittelu) on otettu kantaa alueiden nykyiseen virkistyskäyttöön, matkailulliseen merkitykseen ja palveluvarustuksen tasoon.

Yksityiskohtaisemman suunnittelun tulosten perusteella maakuntakaavassa kehitettäväksi osoitetut suojelualueet soveltuvat luonnon virkistyskäyttöön. Hoidon ja käytön suunnittelussa alueet on jaettu yleensä virkistys- ja syrjäosiin. Kävijät ohjataan virkistysosaan erityisesti retkeilyrakenteiden sijoittamisen avulla. Syrjävyöhykkeelle on mahdollista liikkua vapaasti jokamiehen oikeuden nojalla. Liikkumiskieltoja ja rajoitusvyöhykkeitä on ollut tarpeen asettaa harvemmin.

Palveluvarustuksen taso

Palveluvarustuksen osalta kohteet voidaan jakaa karkeasti kolmeen luokkaan:

- Monipuolinen palveluvarustus (12) – reitistöt, taukopaidat, muut palvelut
- Vähäinen palveluvarustus (16) – luontopolku, lintutorni, laavu
- Ilman palveluvarustusta (2)

Nykytilatarkastelun perusteella 12 kehittämisvyöhykkeellä on tällä hetkellä monipuolinen palveluvarustus. Kohteeseen tutustumista ja retkeilykäyttöä varten on toteutettu vähintään päiväreittejä, joiden varressa on monipuoliset taukorakenteet. Suosituimmilla kokonaisuuksilla on opastus- tai luontokeskus. Vaihtoehtoisesti alueella on muutoin monipuoliset virkistyskäyttöä tukevat palvelut suojelualueiden ulkopuolella (esim. Pyhäjärvi).

Vähäisen palveluvarustuksen aluekokonaisuuksia on 16. Tällöin esimerkiksi laajan suojelualuekokonaisuuden palveluvarustus muodostuu esim. lintutornista tai lyhyestä luontopolusta. Kohteelle on kuitenkin toteutettu opasteita ja muita rakenteita, jotka tukevat alueeseen tutustumista.

Kokonaan ilman palveluvarustusta on ainoastaan kaksi aluekokonaisuutta (Soininsuo-Kapustasuo Pudasjärvellä ja Kivinevan alue Sievi-Toholampi-Reisjärvi -alueella).

4.3 REITISTÖT

Erilaisten tietokantojen, kunnista ja muilta toimijoilta kerättyjen tietojen mukaan Pohjois-Pohjanmaalla on varsin paljon erilaisia ulkoilu- ja virkistysreittejä (liite 8). Lukumääräisesti eniten erilaisia reittejä on taajamien läheisyydessä palvelun paikallista kysyntää. Runsaasti erilaista reittitarjontaa on myös merkittävimpien luontomatka-alueiden läheisyydessä. Paikalliset ja lyhyet reitit sekä luontopolut eivät ole maakunta- ja aluekehityksen kannalta merkityksellisiä, mutta ne huomioidaan tarvittaessa virkistyskäytön kannalta merkittävien aluekokonaisuuksien tarkastelussa.

Viheryhteystarpeet

Voimassa olevassa maakuntakaavassa viheryhteystarvemerkinnällä osoitetaan kaupunkiseutujen ja jokilaaksovyöhykkeiden sisäisiä ja niitä yhdistäviä tavoitteellisia runkoreitistöjä viheralueineen (kuva 4). Merkintään sisältyy sekä olemassa olevia että kehitettäviä ulkoilu-, pyöräily-, melonta ym. reittejä. Viheryhteystarvemerkinnät kattavat Oulun ja Raahen kaupunkialueet, rannikon kokonaisuudessaan Iistä Kalajoelle, maakuntaa halkovat jokilaaksot sekä sisämaan etelä-pohjois-suuntaiset Euroopan kaukovaellusreitit (E6 ja E10).

Tavoitteena on ollut edistää ulkoilureittien muodostumista

palvelemaan väestön virkistystarpeita aluerakenteen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Pyrkimyksenä on ollut palvelutasoltaan kehittynyt ja jatkuva verkosto, joka tukeutuu virkistyskeskuksiin, kulttuuriympäristöihin ja luontokohteisiin. Merkintä sisältää myös paikallisen reitistön ja niiden kehittämisen. Viheryhteystarvemerkintöjä voimassa olevassa maakuntakaavassa on kaikkiaan lähes 1500 km, jonka vaikutusalueella ovat lähes kaikki kuntataajamat ja valtaosa väestöstä.

Vaellusreitit

Tärkeällä vaellusreitillä maakuntakaavassa on osoitettu yli- ja maakunnallisia ja kansainvälisiä vaellusreittejä. Kansainväliset reitit eli eurovaellusreitit ovat osa Euroopan kaukovaellusreitistöä. E6 eurovaellusreitti kulkee Suomessa Kilpisjärveltä Turun kautta Ahvenanmaalle. Pohjois-Pohjanmaalla kehitettävä reitti tulisi Lapista Ii-Oulu-Muhos-Utajärvi kautta Rokualle, mistä edelleen Kainuun kautta koukaten reittiä Siikalatva-Haapavesi-Nivala-Reisjärvi jatkuen Keski-Pohjanmaalle. E6 eurovaellusreittiä on maakuntakaavassa kaikkiaan noin 350 km. Reitti on toteutunut vain pieneltä osin eli Oulujoki-varressa ja Rokualle sekä Nivalan, Sievin ja Reisjärven alueella jatkuen sieltä edelleen etelään.

E10 reitti, joka on samalla osa kansallista UKK-reittiä, kulkee Suomessa Nuorgamista Itä-Suomen kautta Helsinkiin. Pohjois-Pohjanmaalla E10 reitti on toteutunut Kuusamossa Karhunkierroksen osalta. Karhunkierros on Suomen suosituin vaellusreitti. Rukalta reitti jatkuu Riisitunturin kansallispuistoon, mutta tällä osuudella sen kunto on heikko. E10-reitti kiertää Posion ja Syötteen kansallispuiston kautta Pudasjärven halki kohti Puolankaa. Syötteen kansallispuiston ja Syötteen matkailualueen osalta reitti on hyväkuntoinen, mutta Pudasjärven eteläosasta se on heikommassa kunnossa. E10 eurovaellusreittiä on Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa noin 190 km.

Eurovaellusreittien lisäksi maakuntakaavassa on osoitettu vuonna 2011 virallisesti avattu Oulujokilaakson Tervareitistö, joka koostuu monipuolisesta patikkareitistä (100 km) sekä vaihtelevasta ja leveästä hiihtoladusta (94 km). Hyvin merkitty reitti kulkee Oulun Sankivaarasta Muhoksen ja Utajärven kautta Rokuan kansallispuistoon ja Geoparkiin. Tervareitistön jatkeena on vanhaa reittiä edelleen Vaalaan ja Oulujärvelle, mutta osuuden kunto on nykyisin heikko. Tervareitistön itäinen osuus on samalla myös osa E6 eurovaellusreittiä. Metsähallitus hallinnoimillaan alueilla ja vastaavasti kunnat omilla alueillaan huolehtivat vaellusreittien kunnosta, opasteista ja rakenteista. Jossain määrin kunnat ovat sopineet myös erilaisten yhdistysten kanssa reitistöjen ylläpidosta.

Moottorikelkkareitit

Pohjois-Pohjanmaalla moottorikelkkareiteistä on maakuntakaavassa osoitettu ylikunnallisia ja maakuntien välisiä reittejä,

joista osa on ollut olemassa olevia ja osa suunniteltuja yhteystarpeita. Keski-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavaan on Hi-mangan osalta merkitty moottorikelkkailun runkoreitin yhteystarve Kalajoelle. On huomioitava, että vaikka puhutaan ”reiteistä”, niin vain pienellä osalla niistä on tehty reittitoimitus, osa on uria ja osa on vain suunniteltuja yhteystarpeita. Lisäksi reittilinjauksia on maakuntakaavassa siirretty uusille paikoille suojelualueiden vuoksi. Kartta- ja mittakaavateknisistä

syistä moottorikelkkareittejä on jouduttu yleispiirteistämään. Maakuntakaavan kelkkareitistö yhdistää kaikki kuntakeskukset ja talvimatkailumatkailukeskukset eli on alueellisesti hyvin kattava. Kaikkiaan maakuntakaavaan on merkitty noin 2790 km olemassa olevia tai tavoitteellisia moottorikelkkareittejä. Oulujokilaaksosta Koillismaalle ulottuvalla vyöhykkeellä on parhaimmat moottorikelkkailumahdollisuudet niin lumiolosuhteiden kuin myös valmiina olevan virallisen reitistön ja

Taulukko 6. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2005) ja Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa virkistys- ja matkailukäytön kannalta kehitettäväksi esitetyt Natura 2000 -alueet ja muut luontokohteet. mva = matkailu vetovoima-alue, lma = luonnon monikäyttöalue, viheryhteys = viheryhteystarve. HKS = hoito- ja käyttösuunnitelma.

KUNTA	KOKONAISUUDEN NIMI	ALUEIDEN LKM	KEHITTÄMISPERIAATE	HKS
Haapavesi	Haapaveden lintuvedet ja suot	2	lma	
Hailuoto	Hailuodon luontokohteet	5	mva	x
li	lijoen suisto	2	lma	
Kalajoki	Rahjan saaristo ja Kalajoen luontokohteet	5	mva, lma, viheryhteys	x
Kempele	Kempeleen suot	1	lma	
Kuusamo	Oulangan kansallispuiston kokonaisuus	6	mva, viheryhteys	x
Kuusamo	Kitkajärvi(-Riisitunturi)	2	mva, lma	x
Kuusamo	Rukan seutu	3	mva, viheryhteys	x
Kuusamo	Muojärvi ja Kuusamon lintuvedet	3	lma	
Kuusamo	Etelä-Kuusamon metsät(-Hossa)	3	lma, mva	x
Kuusamo	Taivalkosken eteläosan vanhat metsät	4	lma	x
Kärsämäki	Nurmesjärvi	1	lma	x
Liminka, Oulu Lumijoki	Liminganlahti-Akionlahti	2	mva	
Oulu	Oulun edustan mannersaaret	1	mva	
Oulu	Kempeleenlahti, Letonniemi	2	viheryhteys	
Oulu, Utajärvi	Kiiminkijoki	2	viheryhteys	
Oulu, Muhos, Utajärvi	Matinsuo-Lääväsuo-Kivisuo	3	lma	
Pudasjärvi	Ohtosensuo	1	lma	x
Pudasjärvi	Soininsuo-Kapustasuo	1	lma	x
Pudasjärvi	Pudasjärven lintuvedet	4	lma, viheryhteys	x
Pudasjärvi, Utajärvi	Olvassuon kokonaisuus	1	mva	x
Pudasjärvi	Pudasjärven eteläosan vanhat metsät	2	lma, viheryhteys	
Pudasjärvi, Oulu	Hirvisuo- Martimojoen alue-Kuusisuo-Hattusuo	5	lma	x
Pyhäjoki	Pyhäjoen luontokohteet	3	lma	
Pyhäjärvi	Pyhäjärvi	1	lma	x
Pyhäntä	Pyhäntän luontokohteet	4	lma	x
Raahe, Siikajoki, Lumijoki	Raahen saaristo, Raahen seudun luontokokonaisuus	6	mva, lma	x
Reisjärvi	Etelä-Sydänmaa	1	lma, viheryhteys	x
Sievi	Kivinevan alue	1	lma	
Taivalkoski	Kylmäluoma	1	mva	x
Taivalkoski, Pudasjärvi	Syötteen kansallispuiston kokonaisuus	4	mva	x
Taivalkoski	Pahkakuru-Jurmunlampi	1	lma	
Utajärvi, Muhos	Rokuan kokonaisuus	2	mva, viheryhteys	x
		85		

uraston osalta. Maakunnan eteläosassa, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen alueilla on olemassa varsin kattava moottorikelkkauraverkosto, mutta Lakeuden, Siikajoen, Raahen ja Siikalatvan alueella ei ole olemassa olevaa virallista kelkkareitistöä tai -urastoa. Runkoreitistössä on puute myös Oulun ja Iin välillä.

Veneväylät ja -satamat

Veneväylät ja -satamat on merkitty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa merialueelle, mutta ei jokivesistöihin tai järvi-alueille, vaikka sisävesissä paikoin onkin veneväyliä ja satamia. Merkityt venesatamat ovat maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä ja niiden valinta on perustunut aiempiin selvityksiin tai kuntien esityksiin. Venesatamia on maakuntakaavaan merkitty 26 kpl, joista kaksi Himangalla (Keski-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaava). Venesatamien tarjoama infrastruktuuri ja palvelut ovat vaihtelevia. Veneväyliä voimassa olevissa maakuntakaavoissa on noin 460 km, jotka kattavat käytännössä koko rannikkokaistaleen ja Hailuodon ympäristön.

4.4 VIRKISTYSVERKON ARVIOINTI

Voimassa olevassa maakuntakaavassa esitettyä tavoitteellista virkistysverkkoa voidaan pitää laajana. Selvityksen mukaan verkko koostuu 139 alueesta, joiden kokonaispinta-ala on lähes 200 000 ha. Useimmat maakuntakaavassa osoitetut alueet ovat toteutuneet ainakin osittain. Alueiden virkistyskäyttöä tukevaa infrastruktuuria on kehitetty erityisesti matkailun veto-voima-alueilla.

Luonnon virkistyskäyttömahdollisuudet ovat kokonaisuutena arvioiden monipuoliset. Maakunnan alueella on lukuisia hieonoja luonnonalueita, joita on myös kehitetty aktiivisesti matkailun ja luonnon virkistyskäytön kannalta. Verkon vahvuutena on, että se käsittää kattavan valikoiman alueita taajamien viheralueista hiihtokeskuksiin, kansallispuistoihin ja erämaisiin luonnonalueisiin asti. Virkistys- ja suojelualueet mahdollistavat tutustumisen maakunnan edustavimpaan luonnon- ja maisemaperintöön.

Heikkoutena voidaan nähdä edustavimpien alueiden keskittyminen rannikolle ja Koillismaan alueelle. Retkeilyn ja muun luonnon virkistyskäytön kannalta tilanne on heikoin maakunnan eteläosassa, jossa on alueen laajuuteen ja väestömäärään nähden tarjolla suhteellisen vähän laadukkaita virkistysalueita. Suojelualueverkoston rooli on luonnon virkistyskäytön kannalta keskeinen; maakuntakaavan tavoitteellisen virkistysverkon kohteista suurin osa on Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden merkitys on suuri erityisesti matkailuun liittyvän luonnon virkistyskäytön osalta.

Laajempia seudullisia virkistysalueita on lukumääräisesti vähän ja ne keskittyvät Oulun seudulle. Oulun seudulla aluei-

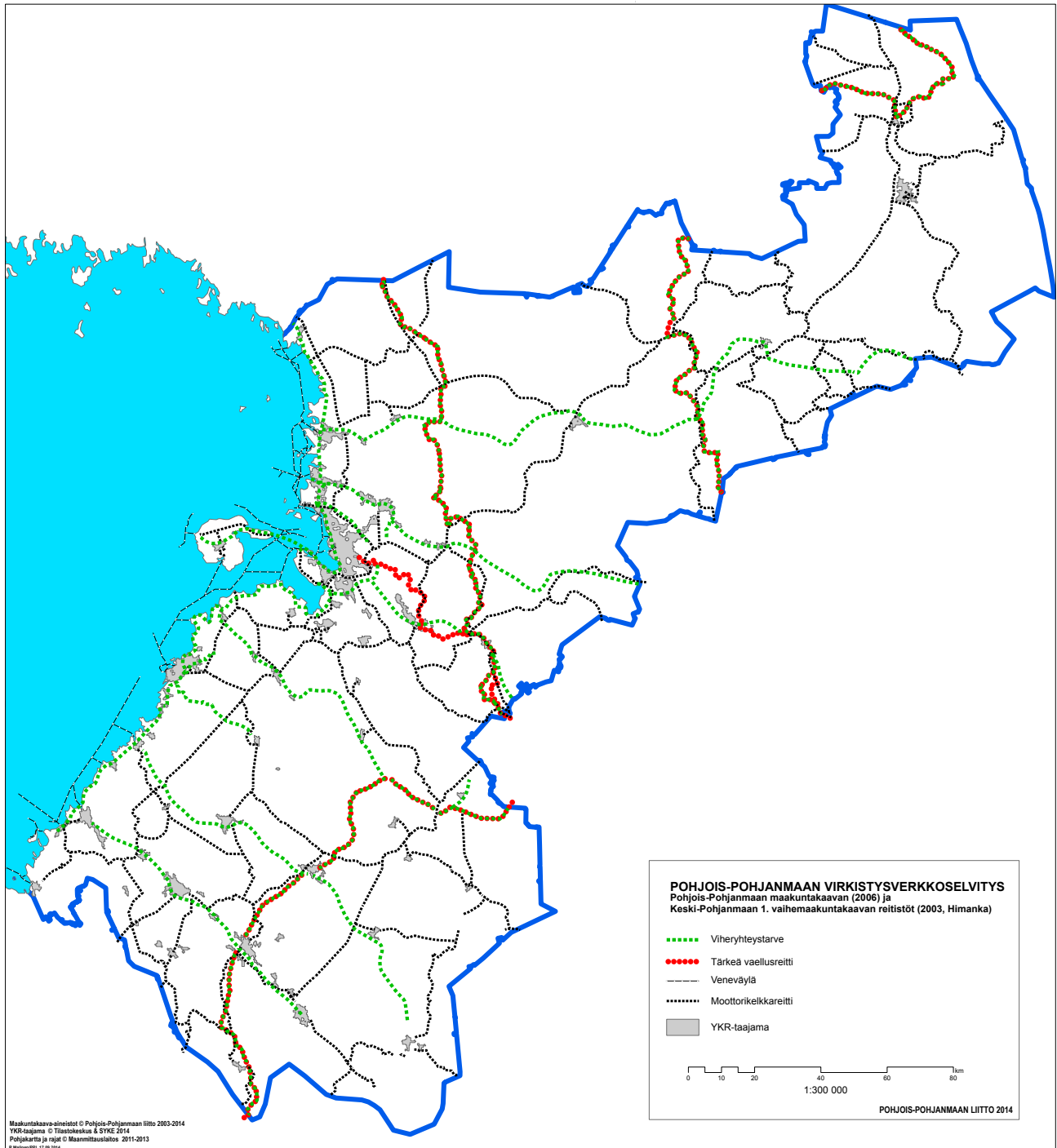
den rooli on tärkeä osana seudullisen viheralueverkoston kokonaisuutta. Kaikki maakuntakaavassa osoitetut virkistysalueet ovat toteutuneet siinä mielessä, että alueille on rakennettu ulkoilua ja luonnon virkistyskäyttöä tukevia reitistöjä ja muuta palveluvarustusta.

Seudullisten virkistysalueiden melko vähäinen määrä johtuu muun muassa siitä, että Pohjois-Pohjanmaalla ei ole ollut kuntien yhteistä virkistysalueyhdistystä virkistysalueiden suunnitelmallista hankintaa ja ylläpitoa varten. Maakunnan eteläosassa kunnat ylläpitävät lähinnä pienialaisia urheilu-, ulkoilu- ja virkistysalueita taajamissa ja niiden lähialueilla.

Maakuntakaavassa osoitetut tavoitteelliset ylikunnalliset reitistöt eivät ole toteutuneet suunnitellussa laajuudessa. Reitistöjen kysyntä on siirtynyt selkeästi matkailun- ja väestön painopistealueille. Osa jo toteutetuista pitkestä vaellusreiteistä on päässyt rapistumaan, kun kehittämisen ja ylläpidon painopiste on ollut päiväretkeilyyn soveltuviissa reiteissä.

Sekä kunnilla että valtiolla on paineita priorisoida ylläpitämiään virkistyspalveluita, jotta olemassa olevat kohteet saadaan pidettyä vetovoimaisina ja turvallisina. Suurin hyöty luontorakenteista saadaan matkailukeskusten ja taajamien läheisyydessä, missä kohteilla on paljon käyttäjiä.

Virkistysverkon kehittämisen ja ylläpidon merkittävimpanä esteenä ovat niukat resurssit. Pohjois-Pohjanmaan liiton kunnille keväällä 2014 tekemän kyselyn tulosten perusteella kuntien mahdollisuudet investoida virkistysverkon kehittämiseen ja ylläpitoon ovat vähäisiä tai melko vähäisiä. Haasteena on lisäksi virkistyskäytön investointeihin kohdistuvan julkisen hankerahoituksen saatavuus. Hankeperusteisen kehittämisen ongelmana on usein jatkuvuuden varmistaminen toteutettujen kohteiden ylläpidossa.

Kuva 4. Pohjois-Pohjanmaalla voimassa olevien maakuntakaavojen viheryhteistarpeet, reitistöt ja veneväylät.

5 Virkistysverkon tavoitetila

Kuva: Matti Möttönen

5.1 VIRKISTYSVERKON KEHITTÄMISEN TAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen. Tavoitteita on täsmennetty valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa, joissa on esitetty lukuisia tavoitteita virkistykseen soveltuvien alueiden huomioon ottamiselle maakuntakaavoituksessa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa, ks. laatikko s. 36.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamisen tueksi on laadittu maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jotka osataan konkretisoida valtakunnallista tavoitteenasettelua ja tukevat maakunnallista suunnittelua. Maakunnallisena tavoitteena on muun muassa edistää monipuoliseen lähiluontoon perustuvaa virkistäytymistä ja lähialuematkailua. Maakunnan kulttuuriympäristöjen ja luonnonympäristöjen merkitystä vetovoimatekijänä vahvistetaan. Luonnonympäristön osalta erityistä huomiota kiinnitetään suoluonnon sekä merialueen ja rannikkoseudun ympäristöarvojen.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2014-2017

Maakunnallisesti määritellyt tavoitteet sisältyvät myös Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmaan 2040 sekä maakuntaohjelmaan 2014-2017. Maakuntaohjelmassa esiin nousevia kehittämisen painopistealueita ovat muun muassa luonnon hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen, vetovoimaisten luontokohteiden käyttäjälähtöinen kehittäminen sekä lähivirkistysalueiden laadun, palveluiden ja saavutettavuuden kehittäminen. Maakuntaohjelman 2014-2017 virkistys- ja matkailuteemaan liittyvät toimenpidekokonaisuudet:

- Matkailukeskusten kehityksen kokonaisvaltainen tukeminen
- Matkailun vetovoimavyöhykkeiden ja matkailuteiden tuotteistaminen ja kehittäminen
- Luontoalueiden käyttäjälähtöinen kehittäminen palvelumuotoilun avulla. Erityinen painotus lapsissa ja nuorissa kävijäryhmänä, saavutettavuudella ja kärkikohteilla (Oulun seudun ulkoilukohteiden verkosto, Rokua Geopark, kansallispuistot).
- Lähiluonnon laadun, saavutettavuuden ja palveluiden kehittäminen
- Kosteikkojen (suot, lintuvedet) tunnettuuden ja matkailukäytön lisääminen. Olvassuon alueen kehittäminen kohti kansallispuistotasoisista luontomatkailukohdetta.

Kuntien tavoitteet / virkistysverkkokyselyn tulokset

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteutti keväällä 2014 alueen kun-

nille virkistysverkkoa koskevan kyselyn. Kyselyssä kuntia pyydettiin arvioimaan luonnossa virkistäytymisen mahdollisuuksia ja virkistysverkon toimivuutta eri käyttäjäryhmien (asukkaat, matkailijat, erityisryhmät) kannalta. Tavoitteena oli siten tunnistaa virkistyspalvelujen kehittämistarpeita ja tavoitteita myös kuntien näkökulmasta.

Vastausten perusteella maakunnan vahvuutena on luonnonympäristön runsaus ja monipuolisuus, minkä vuoksi mahdollisuuksia virkistykseen ja ulkoiluun on runsaasti. Lähiluonnon saavutettavuutta pidettiin joissakin vastauksissa hyvänä, mutta myös puutteita nähtiin tarjolla olevien kohteiden valikoimassa ja laadussa. Kaikkia potentiaalisia kohteita ei ole vielä hyödynnetty. Mahdollisuuksia nähtiin erityisesti matkailun kehittämisen kannalta.

Tavoitetilassa virkistysverkko muodostuu helposti saavutettavista ja eri käyttäjäryhmiä palvelevista alueista, jotka muodostavat monipuolisen ja kytkeytyneen viheralueverkoston. Kuntien välille toivottiin enemmän yhteistyötä virkistysverkon ja palvelujen kehittämisessä sekä hyödyntämisessä. Eriyisesti saavutettavuutta ja palvelutasoa tulisi parantaa, myös yli kuntarajojen muun muassa ennakkoinformaatiota, opastusta ja reitistöjä kehittämällä.

Keskeisenä kehittämisen esteenä nähtiin resurssien puute; kunnilla ei juuri ole tällä hetkellä voimavaroja toteuttaa uusia alueita tai reitistöjä, myös kohteiden ylläpito on osoittautunut ongelmalliseksi. Investoinneista toteutetaan vain välttämättömimmät ja ne kohdentuvat rakennetun ympäristön ylläpitoon ja kehittämiseen. Haastavana nähtiin myös toimijakentän pirstaleisuus ja erisuuntaiset tavoitteet. Toisilla alueilla taas on pulaa toimijoista. Kehittämisestä puuttuu suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

5.2 KEHITTÄMISVAIHTOEHDOT

Pohjois-Pohjanmaan tavoitteellisen virkistysverkon määrittämiseksi on laadittu kolme verkoston kehittämisvaihtoehtoa ja vertailtu niiden toteuttamisen vaikutuksia lähivirkistys-, matkailun kehittämisen sekä taloudellisten ja ympäristövaikutusten näkökulmista.

Vaihtoehtojen muodostamisen tavoitteena on ollut kuvata kehitettävän viheralueverkoston laajuutta ja sijoittumista maakunnassa. Vaihtoehtotarkastelun tavoitteena on siten vastata kysymykseen ”Mille alueille kehittämispanostukset on perusteltua jatkossa suunnata siten, että edistetään väestön hyvinvointia turvaamalla monipuoliset lähivirkistäytymisen mahdollisuudet sekä tuetaan matkailuelinkeinon kehittämistä”. Kehittämisellä tarkoitetaan tässä kohteiden yleisökäytön kehittämistä muun muassa rakentamalla alueille palveluvarustusta (reitistöt ja taukorakenteet) tai parantamalla muutoin

alueiden saavutettavuutta. Kehittäminen voi olla myös kohteen tunnettuuden lisäämistä viestinnän keinoin. On tärkeää huomata, että kehittämisen intensiteetti voi olla porrastettua siten, että erilaisilla alueilla palvelujen kattavuus ja laatu voi vaihdella merkittävästi tavoiteltavan käyttäjäkunnan ja alueen luonteen mukaan.

Vaihtoehtojen muodostamisessa on otettu huomioon olemassa olevan kansallispuisto- ja muu suojelualueverkoston hyödyntäminen virkistysverkon keskeisenä elementtinä. Arviotavat Pohjois-Pohjanmaan virkistysverkon kehittämisehdot ovat:

- Vaihtoehto 1 ”Matkailuvaltit edellä” – matkailukeskuspainotus
- Vaihtoehto 2 ”Lähipuistoista soille ja tunturiin” – monipuolinen kärkikohdeverkosto
- Vaihtoehto 3 ”Virkistyspalveluja kaikille” – hajautettu malli

Vaihtoehdot on muodostettu siten, että VE1 ”Matkailuvaltit edellä” kattaa selvityksen luvussa 6 esitetyt merkittävyysluokan A alueet; VE2 ”Lähipuistoista soille ja tunturiin” merkittävyysluokkien A-B alueet ja VE3 ”Virkistyspalveluja kaikille” merkittävyysluokkien A-D alueet.

Kehittämisehdot perustuvat keskeisesti edellä luvussa 4 kuvatun tavoitteellisen virkistysverkon arviointiin sekä toi-

mintaympäristöanalyysissä tunnistettuihin kysyntätekkijöihin (luku 3). Muita lähtökohtia virkistysverkon kehittämisehdotusten muodostamisessa ovat olleet muun muassa valtakunnalliset ja maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Vaihtoehto 1 ”Matkailuvaltit edellä” – matkailukeskuspainotus

Selvityksen A-luokan kohteet, ks. luku 6.

Vaihtoehtossa 1 maakunnallisen virkistysverkon kehittämisen selkeänä painopisteenä ovat olemassa olevat matkailukeskukset sekä niitä tukevat lähialueet. Vaihtoehto sisältää maakunnan edustavimmat luontoalueet, muun muassa kansallispuistot.

Tavoitteena on vastata keskusten olemassa olevaan ja kehittyvään matkailukysyntään. Kysyntä kehittyä alueiden luontaisen vahvojen ominaisuuksien ja runsaan muun palvelutarjonnan kautta. Samalla tarjotaan korkeatasoisia virkistyskohteita ja -palveluja vastaamaan myös maakunnan sisäistä kysyntää. Reitistöjen osalta kehittämispainokset keskitetään matkailukeskuksiin ja niiden läheisyyteen. Olemassa olevat reitistöt ja niiden rakenteet pidetään painopistealueilla huippukunnossa ja niiden kehittämiseen panostetaan matkailukysynnän trendien mukaan sekä matkailuyrittäjien toiveita kuunnellen. Taajamien lähivirkistysreittien ja maakunnan reuna-alueiden reitistöjen merkitys vähenee, kun väestön odotetaan hyödyntävän matkailukeskusten vetovoimaista tarjontaa. Pitkät yhtenäiset

VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET (VAT)

Yleistavoitteet

- Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä.
- Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävä hyödyntäminen edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta.
- Alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä.

Erityistavoitteet

- Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet.
- Taajamia kehitettäessä on huolehdittava siitä, että viheralueista muodostuu yhtenäisiä kokonaisuuksia.

- Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.
- Maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle.
- Maakuntakaavoituksella ja yleiskaavoituksella on luotava alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla.
- Maakunnan suunnittelussa on tuettava matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia. Ensisijaisesti on kehitettävä olemassa olevia matkailukeskuksia ja -alueita.

MAAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET (MAT, 2011)

- Edistetään monipuoliseen lähiluontoon perustuvaa virkistäytymistä.
- Kehitetään monipuolista matkailu- ja virkistysalueverkostoa. Tuetaan lähialuematkailua ja virkistäytymistä.
- Vahvistetaan kulttuuriympäristöjen merkitystä matkailun ja virkistysverkon vetovoimatekijänä.
- Luodaan edellytyksiä kansallisten kaupunkipuistojen ja maisema-alueiden perustamiselle.
- Edistetään monipuolista soiden käyttöä. Kehitetään suoluonnon palvelurakenteita kv. tasolle.
- Hyödynnetään merellisyyttä ja rannikkoseudun ympäristöarvoja alueen erityisenä vetovoimatekijänä.

alueita yhdistävät reitistöt menettävät merkityksensä, kun tarjonta kohdistuu matkailukeskusten päiväreiteille.

Vaihtoehto perustuu lähtöoletukselle, että luonnon virkistyspalvelujen kysyntä on suurinta matkailukeskusten ympäristössä olevilla vetovoimaisilla luontokohteilla. Myös odotukset palvelutarjonnan monipuolisuuden ja laadun osalta ovat korkeimmat matkailun kannalta tärkeillä alueilla.

Vaihtoehto 2 "Lähipuistoista soille ja tuntuuriin" – monipuolinen kärkikohdeverkosto

Selvityksen A ja B-luokan kohteet, ks. luku 6.

Vaihtoehdossa 2 virkistysverkkoa kehitetään vaihtoehtoa 1 laajempaan kokonaisuutena, johon kuuluvat matkailullisesti merkittävien kohteiden lisäksi myös merkittävimpiä lähivirkistysalueita sekä vaihtoehtoisia kehittämispotentiaalia omaavia luontomatkailukohteita.

Tavoitteena on vastata olemassa olevaan ja kehittyvään luontomatkatilukysyntään sekä monipuolistaa väestökeskittymien lähivirkistysmahdollisuuksia. Toimivat viheralueet reitistöineen luovat edellytyksiä monenlaiselle virkistystoiminnalle, ml. terveys- ja hyvinvointipalvelut. Vaihtoehto on yhdistelmä profiililtaan erilaisia alueita, jotka vastaavat eri käyttäjäryhmien tarpeisiin ja siten täydentävät toisiaan.

Reitistöjä rakennetaan ja ylläpidetään matkailukeskusten lisäksi etenkin väestökeskittymien läheisyydessä, jolloin reitistöjen ja kohteiden saavutettavuus on hyvä. Taajamien läheiset luonto-, kulttuuri- sekä matkailukohteet yhdistetään toisiinsa runkoreitein.

Vaihtoehto perustuu oletukselle kysynnän kasvusta ja monipuolistumisesta taajamissa ja niiden lähialueilla. Valtaosa päivittäisestä liikkumisesta kohdistuu kodin läheisille alueille, mikä korostaa hyvän saavutettavuuden merkitystä. Myös luontomatkatilun kysyntä on kasvavaa ja sitä tukemaan on löydetävissä uusia vetovoimatekijöitä, esim. suoluonto, meri, kulttuuriperintö, hiljaisuus.

Vaihtoehto perustuu oletukselle kysynnän kasvusta ja monipuolistumisesta taajamissa ja niiden lähialueilla. Valtaosa päivittäisestä liikkumisesta kohdistuu kodin läheisille alueille, mikä korostaa hyvän saavutettavuuden merkitystä. Myös luontomatkatilun kysyntä on kasvavaa ja sitä tukemaan on löydetävissä uusia vetovoimatekijöitä, esim. suoluonto, meri, kulttuuriperintö, hiljaisuus.

Vaihtoehto 3 "Virkistyspalveluja kaikille" – hajautettu malli

Selvityksen A-D -luokan kohteet, ks. luku 6.

Vaihtoehdossa 3 tavoitellaan laajaa virkistyspalvelujen tarjontaa ja alueellista kattavuutta. Myös väestömäärältään pienempien taajamien ja maaseudun kohteita ja reitistöjä kehitetään alueiden vetovoima- ja viihtyisyyskijänä.

Tavoitteena on turvata laadukkaat lähivirkistyspalvelut maakunnan eri osissa. Vaihtoehto vastaa VE2:ta laajemmin olemassa olevaan ja kehittyvään luontomatkatilukysyntään sekä monipuolistaa lähivirkistysmahdollisuuksia. Vaihtoehto vastaa myös maaseutumaisen alueiden paikalliseen kysyntään ja luo edellytyksiä näillä alueilla toimivien matkailuyritysten kehittämiselle.

SWOT / KOONTI KUNTIEN VASTAUKSISTA KYSELYYN

Vahvuudet

- Monipuolisia luonto- ja kulttuuriympäristöjä; paljon luonnonympäristöä ja maaseutua
- Helposti saavutettavat lähikohteet tärkeitä
- Vesistöt ja suojelualueet
- Laajat luonto- ja erämaa-alueet
- Mahdollisuuksia virkistykseen ja ulkoiluun runsaasti (eri aktiviteetit)
- Luonnon virkistyskäytön infraa on kohtalaisesti
- Olemassa olevat luontokeskukset erityisiä vahvuuksia

Mahdollisuudet

- Hyödyntämättömiä, virkistyskäyttöön soveltuvia alueita on paljon
- Mahdollisuuksien matkailu- ja muulle yritystoiminnalle on
- Kohteiden tunnettavuuden parantaminen ja tuotteistaminen
- Eri kehittämistavoitteiden yhteen sovittaminen: entistä monipuolisemmat ja aktiivisemmat virkistysalueet
- Reitistöjen kehittäminen eri käyttäjäryhmien tarpeisiin
- Uudet lajit ja käyttäjäryhmät
- Yhteistyön tiivistäminen

Heikkoudet

- Kehittämisesurssien vähäisyys
- Reitistöjen ylläpidossa, laadussa ja kattavuudessa puutteita
- Kohteiden heikko tunnettavuus ja osin heikko saavutettavuus
- Virkistysalueet irrallaan toisistaan – eivät muodosta toimivaa kokonaisuutta
- Yhteistyön ja koordinaation puute – kunnat ja muut toimijat tahoillaan
- Uusien aktiviteettien ja erityisryhmien huomioon ottaminen
- Ohjelmapalvelut puuttuvat, palvelujen tarjoajia on vähän

Uhat

- Vähenevät resurssit (kunta ja ulkopuolinen rahoitus)
- Olemassa olevien kohteiden rapistuminen; ylläpidolle ei löydy vastuutahoa
- Matkailuyrittäjien ja muiden toimijoiden puute
- Ympäristön laatu (esim. vesien tila)

Reitistöt suunnitellaan koko maakunnan kattavaksi verkoksi, jolloin niiden saavutettavuus on kaikkialla hyvä. Pitkät yhtenäiset reitistöt luovat uusia mahdollisuuksia paikallisille pienille matkailuyrityksille ja heidän verkottumiselleen. Reittien vetovoima ja palvelutaso voi jäädä osin heikoksi, kun käyttäjät ja ylläpidon voimavarat hajaantuvat laajemmalle verkostolle. Vaihtoehto perustuu oletukselle, että luonnon virkistyspal-

velujen kysyntä on vahvaa myös harvaan asutuilla alueilla, mm. kuntien tarjoaminen virkistyspalvelujen merkitys maaseudulla on korostunut. Toisaalta nykytila on virkistyspalvelujen tarjonnan kannalta usein heikompi kuin taajamissa ja niiden lähialueilla.

5.3 VAIHTOEHTOJEN VERTAILU

	VE 1	VE 2	VE 3
Verkoston laajuus (alueiden/aluekokonaisuuksien määrä) verrattuna nykyiseen tavoiteverkkoon +/-	<ul style="list-style-type: none"> • Supistuu merkittävästi • -40 aluetta 	<ul style="list-style-type: none"> • Supistuu merkittävästi • -25 aluetta 	<ul style="list-style-type: none"> • Laajenee hieman • +6 aluetta
Erilaisten reitistöjen määrä ja kattavuus verrattuna nykyiseen tavoiteverkkoon	<ul style="list-style-type: none"> • tarjonta keskittyy matkailukeskuksiin • pitkät reitit vähenevät ja lyhyet lisääntyvät 	<ul style="list-style-type: none"> • tarjonta painottuu matkailukeskuksiin ja keskustaaajamien läheisyyteen • palvelutaso kohenee ja monipuolistuu 	<ul style="list-style-type: none"> • tarjontaa laajemmin, mutta palvelutaso voi osin laskea • runkoreittien määrä lisääntyy
Alue- ja yhdyskuntarakenne	<ul style="list-style-type: none"> • vahvistaa olemassa olevien matkailukeskusten asemaa maakunnan aluerakenteessa 	<ul style="list-style-type: none"> • aluerakenteessa korostaa edustavien luonnonalueiden merkitystä VE 1 laajemmin • korostaa luonnonalueiden roolia osana yhdyskuntien kehittämistä 	<ul style="list-style-type: none"> • virkistyspalvelujen alueellinen kattavuus laajenee – säilyy • tukee maaseutualueiden kehittämistä kokonaisvaltaisimmin
Ihmisten terveys, elinolot ja hyvinvointi	<ul style="list-style-type: none"> • hyvät luontomatkailun edellytykset • korkeatasoisten virkistyspalvelujen tarjonta osin etäällä väestön painopistealueilta • virkistykseen soveltuvia luonnonalueita on runsaasti, mutta laatutasossa puutteita 	<ul style="list-style-type: none"> • korkeatasoisia virkistyspalveluja paremmin tarjolla maakunnan eri osissa, ja eri väestöryhmien saavutettavissa • palveluja paremmin tarjolla myös väestön painopistealueilla 	<ul style="list-style-type: none"> • vaihtoehtoisten ja eri käyttäjäryhmiä palvelevien virkistyskohteiden määrä on merkittävästi suurempi • luonnon virkistyspalveluja on tarjolla nykyistä kattavammin myös harvaan asutuilla alueilla
Elinkeinot	<ul style="list-style-type: none"> • tukee olemassa olevien matkailukeskusten ja niitä ympäröivien alueiden kehittämistä 	<ul style="list-style-type: none"> • luo edellytyksiä luontomatkailun kehittämiselle laajemminkin 	<ul style="list-style-type: none"> • luo edellytyksiä luontomatkailun kehittämiselle laajemminkin • parantaa paikallisten matkailuyritysten toimintaedellytyksiä
Luonto ja ympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • käyttöpaine ja vaikutukset kohdistuvat olemassa oleville kohteille 	<ul style="list-style-type: none"> • kysyntää kohdistuu vahvemmin myös kuntien lähivirkistysalueilla ja vaihtoehtoisilla luontomatkailukohteille • Lisääntyvät kävijämäärät voivat edellyttää ohjausta 	<ul style="list-style-type: none"> • kysyntää kohdistuu vahvemmin myös kuntien lähivirkistysalueille ja vaihtoehtoisilla luontomatkailukohteille • Lisää arvokkaiisiin luonnonalueisiin kohdistuvan käyttöpaineen laajuutta
Resursointi	<ul style="list-style-type: none"> • Ylläpito nykyisin voimavaroin, kehittäminen edellyttää lisärahoitusta. Toteuttajina valtio (Metsähallitus luontopalvelut), kunnat ja matkailuyritykset 	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittäminen ja ylläpito edellyttävät jonkin verran lisäpanostuksia nykyiseen resursointiin (olemassa olevan reitti- ym. verkoston ylläpidossa on ollut haasteita); vaihtoehdossa kuntien rooli toteuttajana kasvaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittäminen ja ylläpito edellyttävät lisäpanostuksia; valtion ja kuntien ohella yksityisen ja kolmannen sektorin roolit korostuvat

6 Luonnon virkistys- palvelujen kannalta merkittävät alue- kokonaisuuudet ja reitit

Kuva: Ruka-Kuusamo Matkailu ry

6.1 SELVITYKSEN VAIHEET

Selvityksen lähtökohtana oli arvioida voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetun virkistysverkon toteutumista ja päivitystarpeita, minkä vuoksi maakuntakaavassa osoitetut virkistysaluevaraukset sekä muut kaavan virkistysteemaan liittyvät merkinnät (ks. luku 4) muodostivat keskeisen pohjan selvityksessä tarkasteltaville alueille. Maakuntakaavoihin sisältyvien alueiden lisäksi tarkasteluun otettiin kuusi uutta aluetta (Litokaira, Venenevan alue, Kuivajoki, Lestijoki, Kiimingin luontokohteet ja Muhoksen luontokohteet), joista kolme osallisten esitysten perusteella.

Selvityksessä arvioitiin kaikkiaan 55 alueen tai useista alueista muodostuvan aluekokonaisuuden merkittävyyttä osana Pohjois-Pohjanmaan virkistysverkon kokonaisuutta. Laajempien aluekokonaisuuksien lisäksi selvityksessä arvioitiin maakuntakaavan virkistys- ja matkailukohteiden toteutumista ja merkitystä osana virkistysverkkoa (ks. s. 23, 46).

Arvioidut aluekokonaisuudet on kuvattu tarkemmin selvityksen liitteessä 1.

Merkittävyyssluokittelu

Kohteiden luokittelun tavoitteena oli maakunnallisen virkistysverkon kokonaisuuden kannalta tärkeimpien alueiden tunnistaminen ja mahdollistaa siten maakuntakaavassa kehitettäväksi osoitettavien kohteiden perusteltu valinta.

Kohteet luokiteltiin asteikolla A-D. Kahden ensimmäisen luokan alueet ovat valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä luontomatkailu- ja/tai lähivirkistysalueita, jotka määriteltiin virkistyspalvelujen kehittämisen maakunnallisiksi painopistealueiksi (ensisijaiset kehittämiskohteet). Näitä luonnon virkistyskäytön vetovoima-alueita täydentävät C- ja D-luokkiin sijoittuvat seudullisesti ja paikallisesti merkittävät alueet. Selvitettyjen alueiden jakautuminen merkittävyyssluokkiin käy ilmi taulukosta 7.

Kohteiden luokittelun tueksi laadittiin ns. virkistysarvopisteytys, jonka tavoitteena oli mahdollistaa kohteiden välinen vertailu ja arvottaminen vetovoimatekijöiden, kysynnän ja olemassa olevien palvelujen suhteen. Pisteytyksessä käytetyt kriteerit ja niiden painoarvot on esitetty taulukossa 8. Arviointikriteerit ja pisteytyksen tulokset on esitetty yksityiskohtaisemmin liitteissä 2-3.

Merkittävyyden arvioinnissa otettiin huomioon kohteiden vetovoimatekijät, virkistyspalvelujen kysyntä(potentiaali) sekä olemassa olevat alueiden virkistyskäyttöä tukevat palvelut. Arvioinnissa painotettiin aiempaa vahvemmin kohteiden sijoittumista suhteessa väestön painopistealueisiin sekä kytkentää olemassa oleviin matkailukeskuksiin; huomioon otettiin siten sekä lähivirkistyskäytön että luontomatkailun näkökulmat.

Taulukko 7. Selvitettyjen alueiden lukumäärä merkittävyyssluokittain.

MERKITTÄVYYS-LUOKKA	ALUEKOKONAISSUUKSIEN LKM
A	9
B	15
C	24
D	7

Taulukko 8. Virkistysarvopisteytyksessä käytetyt arviointikriteerit.

Luonto- ja maisema-arvot 0-40 p	Luonnon ja maiseman vaihtelevuus yleisesti Luontoarvot Kulttuuriympäristön arvot Alueen laajuus ja eheys
Kysyntä(potentiaali) 0-35 p	Väestön ja loma-asumisen määrä 5, 10 ja 30 km etäisyydellä Merkitys matkailun kannalta Soveltuvuus eri aktiviteetteihin Saavutettavuus
Olemassa olevat palvelut 0-20 p	Alueen virkistyskäyttöä tukevan palvelutarvustuksen taso Muut alueen käyttöä tukevat palvelut

6.2 MAAKUNNAN ENSISIJAISET KEHITTÄMISKOHTEET

Merkittävyyssluokka A

Merkittävyyssluokka A kattaa Pohjois-Pohjanmaan maakunnan merkittävimmät matkailu- ja virkistyskokonaisuudet. Selvitetyt alueet muodostuvat kansallispuistoista tai muista merkittävistä luonnonalueista sekä matkailukeskusten alueista. Alueet ovat siten olemassa olevia, pääosin jo melko pitkälle kehitettyjä matkailu- ja virkistyskokonaisuuksia.

Kaikki A-luokan alueet sisältyvät voimassa olevassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2005) osoitettuihin matkailun vetovoima-alueisiin/matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdealueisiin.

Laadittu virkistysarvopisteytys tuki käsitystä alueiden merkityksestä maakunnallisina vetovoima-alueina. Arvioinnissa kohteet erottuivat melko selkeästi niin vetovoimatekijöiden, kysynnän kuin olemassa olevien palvelujenkin suhteen. Merkittävyyssluokan A alueille on ominaista maiseman ja luonnon vaihtelevuus sekä edustavat luonnonalueet tai kulttuuriympäristöt. Kohteet muodostuvat usein laajoja ja yhtenäisiä kokonaisuuksia, joissa matkailu- ja virkistyspalvelujen kysynnän painopiste voi kuitenkin olla verrattain suppealla alueella. A-luokan alueille sijoittuu muun muassa neljä kansallispuistoa (Oulanka, Riisitunturi, Syöte, Rokua).

Virkistyspalvelujen kysynnän osalta korostuu melko selkeästi alueiden merkitys matkailukohteina; kohteet ovat valtakun-

nallisesti tai maakunnallisesti tunnettuja ja liittyvät usein sijainniltaan tai toiminnallisesti olemassa oleviin matkailukeskuksiin.

Lähivirkistysalueista A-luokkaan sijoittui Oulujoen suistoalue. Myös Liminganlahden kokonaisuuteen kuuluu seudullisesti merkittäviä lähivirkistysalueita (Limingan Rantakylän ja Oulunsalon Salonselän alueet). Näiden alueiden lähiympäristössä on pysyvää asutusta erityisen runsaasti. Toisaalta myös matkailupainotteisilla alueilla on merkitystä lähivirkistykseen kannalta, esimerkiksi Kalajoen, Utajärven, Vaalan, Hailuodon, Limingan, Kempeleen, Taivalkosken, Kuusamon ja Posion kuntakeskukset sijaitsevat lähellä tai melko lähellä merkittävyysluokan A-alueita.

Kohteet soveltuvat tyypillisesti hyvin monenlaiseen ulkoiluun ja ovat pääosin hyvin saavutettavissa taajamista tai matkailukeskusten alueilta.

Taulukko 9. Virkistysen ja matkailun kehittämiskohteet/luokka A.

KUNTA	ALUEEN NIMI (NRO)	LUOKKA
Hailuoto	Hailuoto (28)	A
Liminka, Lumijoki, Oulu	Liminganlahti (27)	A
Kalajoki	Kalajoen hiekkasärkät ja Rahjan saaristo (46)	A
Kuusamo (Salla)	Oulangan kokonaisuus (3)	A
Kuusamo	Rukan seutu (2)	A
Kuusamo (Posio)	Kitkajärvi-Riisitunturi (1)	A
Oulu	Oulujoen suisto (22)	A
Pudasjärvi, Taivalkoski	Syötteen kokonaisuus (9)	A
Utajärvi, Muhos (Vaala)	Rokua-Oulujärvi (32)	A

Alueista Oulanka, Kitkajärvi-Riisitunturi, Syöte ja Rokua muodostavat maakuntarajat ylittäviä kokonaisuuksia, mikä on otettu huomioon niiden arvottamisessa. Syötteen ja Oulangan kansallispuistot sijaitsevat pääosin Pohjois-Pohjanmaalla; Riisitunturin kansallispuisto sijoittuu kokonaan Lapin maakuntaan. Rokua-Oulujärven alueesta Pohjois-Pohjanmaalle sijoittuu osa Rokuan kansallispuistosta sekä matkailukeskuksen alue ympäristöineen. Vetovoimatekijöiden, kysynnän ja palveluiden osalta arvioinnissa on otettu huomioon myös naapurimaakuntien alueet.

Merkittävyysluokka B

Merkittävyysluokkaan B kuuluvat Oulun seudun keskeiset ulkoilu- ja lähivirkistysalueet, virkistyskäytön kannalta merkittävimmät joet sekä muita luonnon virkistyskäytön kannalta

vähintään maakunnallisesti vetovoimaisia alueita.

Erona A-luokan kohteisiin on muun muassa keskimäärin vaatimattomimmat luonto- ja maisema-arvot sekä pienempi nykyinen merkitys matkailun kannalta. Kohteilla arvioidaan kuitenkin olevan myös matkailullista vetovoimaa ja siihen liittävää merkittävää kehittämispotentiaalia.

B-luokkaan sisältyvistä kohteista luonnonarvoiltaan merkittäviä ovat Etelä-Kuusamon vanhat metsät sekä Olvassuo. Luonnonympäristön vetovoimaltaan kohteet ovat maakunnallista kärkeä, mutta niiden luokitusta laski sijoittuminen harvaan asutulle seudulle melko etäälle väestö- ja matkailukeskuksista. Molempien kohteiden merkitys luontomatkailemisen kannalta on kuitenkin kasvussa. Etelä-Kuusamon metsät ovat valtakunnallisesti edustava luontokokonaisuus, johon liittyy myös geologisia ja maisemallisia arvoja. Alueen eteläosaan sijoittuva Julma-Ölkyn alue kytkeytyy pääosin Kainuun maakuntaan sijoittuvan Hossan alueen luontomatkailemisen; kävijämäärät ovat jo tällä hetkellä merkittäviä. Olvassuo on puolestaan valittu maakunnallisesti Pohjois-Pohjanmaan kosteikkomatkailemisen kehittäminen kärjeksi yhdessä Liminganlahden kanssa. Oulun seudun lähivirkistysalueista B-luokkaan sijoittuvat Sanginjoki-Sankivaara-Pilpasuo, Virpiniemi sekä Oulunsalon Varjakka-Akionlahti. Kaksi ensimmäistä ovat pinta-alaltaan laajoja ulkoilu- ja virkistysalueita, jotka tarjoavat monipuolista mahdollisuuksia ulkoiluun ja luonnossa virkistäytymiseen. Kaikki alueet ovat tärkeitä osia Oulun seudun viheralueverkostossa. Erityisesti Virpiniemellä on myös matkailullista merkitystä; Varjakan osalta kehittäminen on aktiivisessa vaiheessa.

B-luokkaan sijoittuu useita vesistöpainotteisia alueita, muun muassa maakunnan suurimmat joet. Kokonaan tai osittain vapaana virtaavista joista merkittävimpiä ovat Kiiminkijoki sekä Iijoki sivujokineen. Molemmat joet ovat maakunnallisesti merkittäviä vesiretkielyn ja vapaa-ajan kalastuksen kannalta. Luokituksessa merkittäväksi nousi myös Lestijoki, joka sijoittuu pääosin Keski-Pohjanmaan maakunnan alueelle. Leskijoen kohdalla luokitusta nostivat väestön suuri määrä, kulttuuriympäristöt sekä joen erämaiset vapaat osuudet.

Rakennetuista joista B-luokkaan nousivat Oulu- ja Kalajoki. Molempien jokien osalta korostuu väestön suuri määrä, sijoittuminen taajamien yhteyteen sekä vetovoimatekijöistä jokiympäristön ohella kulttuurimaisema. Virkistysmahdollisuuksia rajoittaa merkittävästi vesistö- ja rakentaminen sekä vapaiden rantaosuuksien vähäisyys.

Muita vesistökohteita ovat Pyhäjärven alue sekä Meri-Raahen. Molempien tärkeänä vetovoimatekijänä on arvokas saaristo ja rantaluonto sekä toisaalta kulttuurimaisemat. Meri-Raahen kokonaisuus sisältää Raahen saariston lisäksi valtakunnallises-

ti arvokkaan vanhan puukaupunginosan. Molemmat kohteet sijoittuvat taajamien yhteyteen, joten niillä on suuri merkitys myös paikallisten asukkaiden lähivirkistysalueena. Pyhäjärvellä on verrattain paljon vapaa-ajan asutusta sekä alueen kysyntää lisääviä/tukevia matkailupalveluita; kohde sijaitsee valtatie 4:n varrella.

Kylmäluoma Taivalkoskella ja Etelä-Sydänmaan alue Reisjärvellä ovat merkittäviä retkeilykohteita. Kylmäluoma on valtion retkeilyalue, joka kytkeytyy osaksi Suomussalmen Hossan ja Etelä-Kuusamon luontomatkailukokonaisuutta. Valtion retkeilyalueena kohde on valtakunnallisesti tunnettu ja kävijämäärät ovat verrattain suuria. Alue on hyvin saavutettavissa valtatieltä 5. Etelä-Sydänmaan alue kytkeytyy matkailullisesti osaksi laajempaa Suomenselän alueen Metsäpeuranmaa-kokonaisuutta. Ylimaakunnallinen Peuran Polku kulkee alueen kautta. Etelä-Sydänmaan suojelualuekokonaisuus on hiljattain laajentunut Metso-ohjelman myötä siten, että se muodostaa yhden Suomenselän alueen laajimmista yhtenäisistä luonnonalueista.

Taulukko 10. Virkistys- ja matkailun kehittämiskohteet/luokka B.

KUNTA	ALUEEN NIMI (NRO)	LUOKKA
Ii, Oulu, Pudasjärvi, Taivalkoski	Iijoki (17)	B
Kalajoki, Alavieska, Ylivieska, Nivala, Haapajärvi	Kalajoki (joki) (47)	B
Kalajoki (Kannus, Toholampi, Lestijärvi)	Lestijoki (55)	B
Kuusamo	Etelä-Kuusamon vanhat metsät (6)	B
Oulu, Utajärvi	Kiiminkijoki (18)	B
Oulu	Sanginjoki-Sankivaara-Pilpasuo (25)	B
Oulu	Virpiniemi (21)	B
Oulu	Oulunsalon Varjakka-Akionlahti (26)	B
Oulu, Muhos, Utajärvi	Oulujoki (24)	B
Pudasjärvi, Utajärvi	Olvassuo (14)	B
Pyhäjärvi	Pyhäjärven alue (52)	B
Raahe	Meri-Raahe (34)	B
Reisjärvi	Etelä-Sydänmaa-Reisjärvi (50)	B
Taivalkoski	Kylmäluoma (4)	B
Taivalkoski	Taivalvaara-Pahkakuru (8)	B

6.3 MUUT MERKITTÄVÄT ALUEET

Merkittävyyssluokka C

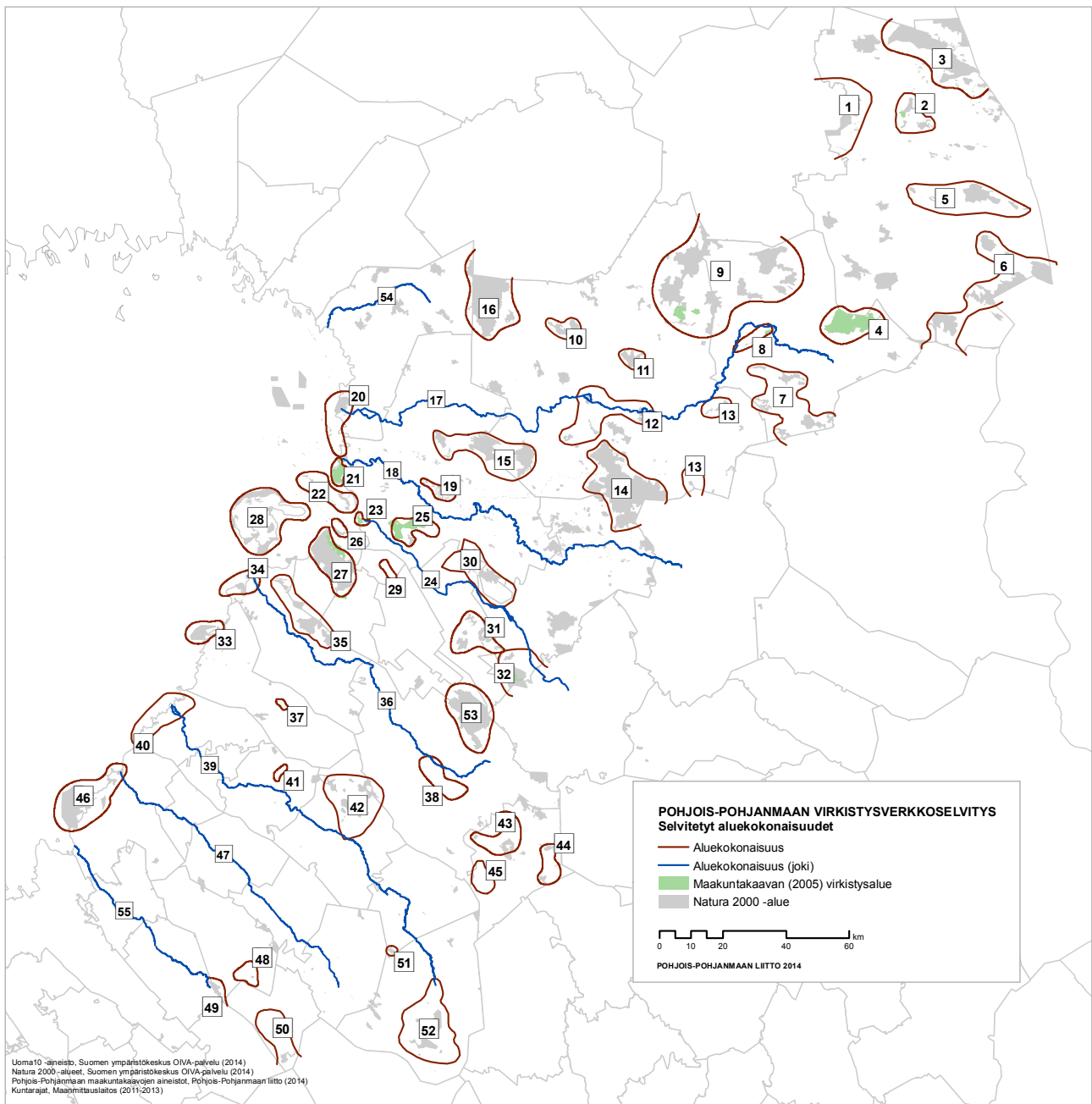
Merkittävyyssluokan C-kohteilla on vähintään seudullista merkitystä osana Pohjois-Pohjanmaan virkistysverkkoa.

C-luokkaan kuuluvista luonnonalueista merkittävimpiä ovat Litokaira ja Venenevan alue. Molemmat alueet ovat hyvin laajoja yhtenäisiä luonnonalueita, jotka ovat nykyisin omatoimisten retkeilijöiden ja luontoharrastajien erämaisia kohteita. Litokairaa voidaan pitää luonnontilaisen erämaaluonnon suojelun kannalta valtakunnallisesti merkittävänä, sillä alue on suurin yhtenäinen aapasuokokonaisuus napapiirin eteläpuolella. Lähialueen asukkaille alueet ovat tärkeitä metsästys- ja marjastuskohteita. Virkistyskäytön näkökulmasta erämaisuus ja luonnontilaisuus ovat alueiden keskeisiä arvoja. Alueille ei ole perusteltua houkuttaa suuria kävijämääriä; olemassa olevaa retkeilykysyntää on kuitenkin tarpeen ohjata ja tukea vähäisellä palveluvarustuksella.

Kohteiden sijainnissa painottuu maakunnan suolakeuden alue ja rannikko, mikä heijastuu myös aluevalikoiman luonteeseen. Merkittävä osa C-luokan kohteista on kosteikkoja ja vesistöjä. Litokairan ohella muita merkittäviä suo- ja kosteikkokohteita ovat Haapaveden luonto- ja virkistyskohteet, Hirvisuo-Kuusisuo-Martimojoen alue, Matinsuo-Läävasuo-Kivisuo ja Kivi-vaara-Revonneva. Lintuvedet ja muut kosteikot ovat merkittävä vetovoimatekijänä myös seuraavilla alueilla: Pudasjärven lintuvedet ja suot, Kuivajoki-Oijärvi, Tauvo-Siikajokisuu, Pyhäjoen kohteet sekä Pyhäntä-Tavastkenkä.

Vesistökohteita ovat Kuusamojärvi-Muojärvi, Pudasjärven lintuvedet, Kuivajoki-Oijärvi, Iin-Haukiputaan luontokohteet, Oulun edustan mannersaaret, Tauvo-Siikajokisuu, Siikajoki (joki), Uljuu, Pyhäjoki (joki), Piipsjärvi ja Vihannin kohteet. Vesistöjen virkistyskäytön kannalta edustavimpia voidaan pitää kohteita, jotka kalastuksen lisäksi mahdollistavat myös vesiretkelyn. Kaikki C-luokkaan kuuluvat joet soveltuvat melontaan, muun muassa Siikajoki ja Kuivajoki ovat seudullisesti merkittäviä melontakohteina. Melontamahdollisuuksia heikentävät kuitenkin vesistöarakentaminen tai melontakauden lyhyys. Rannikon ja merialueen kohteista Iin Röytälä (Iin-Haukiputaan luontokohteet), Siikajoen Tavolla sekä Oulun edustan mannersaarilla on merkitystä virkistyskohteina ja merialueen veneilyn tukikohtina. Uljuan ja Piipsjärven alueella painottuu enemmän rantojen käyttö ja kalastus. Pudasjärven lintuvedet liittyvät osaksi Iijoen virkistyskäytön kokonaisuutta.

Luokkaan kuuluvien alueiden nykyinen merkitys matkailun kannalta on melko pieni. Alueet sijoittuvat maakunnallisten matkailun vetovoimavyöhykkeiden ulkopuolelle Oulun edustan mannersaaria lukuun ottamatta. Luokkaan kuuluvat laajemmat luontoalueet ovat pääasiassa omatoimiretkelijöiden

Kuva 5. Selvityksessä arvioidut aluekokonaisuudet.

ja muun muassa lintuharrastajien suosiossa. Merkittävä osa nykyisestä virkistyskäytöstä muodostuu paikallisesta eräharastuksesta (metsästys ja kalastus) sekä luonnontuotteiden keuruusta.

Lähivirkistykseen kannalta ainakin osittain merkittäviä ovat muun muassa Kuusamo-Muojärvi, Pudasjärven lintuvedet, Kuivajoki-Oijärvi, Kiimingin luontokohteet, Iin-Haukiputaan luontokohteet, Kempeleen kohteet, Tauvo-Siikajokisuus, Siikajoki, Vihannin kohteet, Pyhäjoen kohteet, Haapaveden luontokohteet, Piipjärvä ja Pyhäntä-Tavastkenkä. Ko-

hteet sijoittuvat taajamien yhteyteen tai niiden lähialueelle. Oulun seudun viheralueverkostoa täydentävä merkitys on muun muassa seuraavilla kohteilla: Oulun edustan mannersaaret, Iin-Haukiputaan luontokohteet, Hirvisuo-Kuusi-suo-Martimojoki kokonaisuus, Matinsuo-Kivisuo-Lääväsuu-kokonaisuus, Kiimingin luontokohteet, Kempeleen kohteet sekä Kivivaara-Revonneva. Alueista useimmat ovat kosteikkopainotteisia, mutta myös meri ja metsäluonto ovat edustettuina.

Vapaa-ajan asumisen kannalta merkitystä on muun muassa Kuusamojärvi-Muojärven alueella. Myös jokivarsissa on run-

saasti pysyvää ja vapaa-ajan asumista. Uljuan aluetta on suunniteltu kehitettäväksi monipuolisena virkistystyksen ja vapaa-ajan asumisen alueena.

Taulukko 11. Muut luonnon virkistyskäytön kannalta merkittävät alueet/luokka C.

KUNTA	ALUEEN NIMI (NRO)	LUOKKA
Ii	Kuivajoki-Oijärvi (54)	C
Ii, Oulu	Iin-Haukiputaan luontokohteet (20)	C
Haapavesi	Haapaveden luonto- ja virkistyskohteet (42)	C
Kempele	Kempeleen kohteet (29)	C
Kuusamo	Kuusamojärvi-Muojärvi (5)	C
Muhos	Muhoksen luontokohteet (31)	C
Muhos, Utajärvi, Oulu	Matinsuo-Kivisuo-Lääväsuu (30)	C
Oulainen	Piipsjärven alue (41)	C
Oulu	Oulun edustan mannersaaret (21)	C
Oulu	Kiimingin luontokohteet (19)	C
Pudasjärvi	Pudasjärven lintuvedet (12)	C
Pudasjärvi	Litokaira (16)	C
Pudasjärvi, Oulu	Hirvisuo-Kuuisuo-Martimojoki kokonaisuus (15)	C
Pyhäjoki	Pyhäjoen kohteet (40)	C
Pyhäjoki, Oulainen, Haapavesi, Kärsämäki, Pyhäjärvi	Pyhäjoki (joki) (39)	C
Pyhäntä	Pyhäntä-Tavastkenkä (43)	C
Raahe	Vihannin kohteet (37)	C
Sievi	Maasydänjärven alue (48)	C
Siikajoki	Tauvo-Siikajokisuus (34)	C
Siikajoki	Siikajoki (joki) (36)	C
Siikajoki	Kivivaara-Revonneva (35)	C
Siikalatva	Venenevan alue (53)	C
Siikalatva	Uljuu (38)	C
Taivalkoski	Taivalkosken eteläosan vanhat metsät (7)	C

Merkittävyysluokka D

Merkittävyysluokkaan D sijoittuu edustavia luonnonalueita sekä olemassa olevia virkistyskohteita. Kohteet ovat luonnonympäristöltään melko yksipuolisia (luonnon ja maiseman vaihtelevuus), eikä niiden lähialueella ole merkittävästi pysyvää asutusta. Alueet sijoittuvat etäälle olemassa olevista matkailukeskuksista. Kohteista noin puolella on olemassa niiden virkistyskäyttöä tukevaa palveluvarustusta.

Iso Lamujärvi ja Nurmesjärvi ovat olemassa olevia virkistyskohteita. Vapaa-ajan asumisen kannalta merkittävällä Iso Lamujärvellä voidaan katsoa olevan yleisen virkistyskäytön kannalta seudullista merkitystä lähinnä kalavetenä sekä edustavien hiekkarantojensa ansiosta muuten vähäjärvisellä seudulla. Nurmesjärvi ja Pyhännän luontokohteet ovat lähinnä paikallisesti merkittäviä virkistyskohteita. Nurmesjärvellä on myös laajempaa vetovoimaa linturetkelykohteena. Pyhännän luontokohteista erityisesti Ison Ahvenjärven alueelle on toteutettu kohteen yleisökäyttöä palvelevia rakenteita.

Pudasjärven Ohtosensuo-Ohtavaara, Soininsuo-Kapustasuo sekä Pudasjärven vanhat metsät ovat edustavia luonnonalueita, joiden kysynnän arvioidaan olevan lähinnä paikallista. Suokohteet ovat paikallisesti tärkeitä retkeily-, marjastus- ja eränkävintäalueita. Pudasjärven eteläosan vanhojen metsien käyttö muodostuu valtaosin lähialueen asukkaiden kesäaikaisesta retkeilystä ja alueen muusta virkistyskäytöstä. Jaurakkavaaran alueelle toteutettu polkuverkosto mahdollistaa kohteen markkinoinnin myös laajemmalle yleisölle. Kohde on helposti saavutettavissa, mutta sijoittuminen harvaanasutulle alueelle ja etäälle olemassa olevista matkailukeskuksista rajoittavat sen merkitystä osana maakunnallista verkostoa.

Taulukko 12. Muut luonnon virkistyskäytön kannalta merkittävät alueet/luokka D.

KUNTA	ALUEEN NIMI (NRO)	LUOKKA
Kärsämäki	Nurmesjärvi (51)	D
Pudasjärvi	Ohtosensuo-Ohtavaara (11)	D
Pudasjärvi	Soininsuo-Kapustasuo (10)	D
Pudasjärvi	Pudasjärven vanhat metsät (13)	D
Pyhäntä	Iso-Lamujärvi (45)	D
Pyhäntä	Pyhännän luontokohteet (44)	D
Sievi, Toholampi (Lestijärvi)	Kivinevan alue (49)	D

6.4 VIRKISTYS- JA MATKAILUKOHTTEET

Luonnon virkistyskäytön kannalta merkittävien aluekokonaisuuksien lisäksi selvityksessä arvioitiin myös pääasiassa niiden ulkopuolelle sijoittuvien, yleensä pienialaisten virkistys- ja matkailukohteiden merkittävyyttä osana maakunnallista virkistys- ja vapaa-ajan verkkoa.

Arvioitavien kohteiden tunnistaminen perustui aiemmissa maakuntakaavoissa ja selvityksissä esitettyihin kohteisiin sekä kunnille suunnatussa virkistysverkkokyselyssä esiin nousseisiin alueisiin. Arvioitavien kohteiden valintaperusteina olivat 1) kohde osoitettu aiemmassa maakuntakaavassa virkistys- ja matkailukohteen merkinnällä tai 2) mahdollisesti merkittävä uusi kohde, joka sijoittuu edellä arvioitujen aluekokonaisuuksien ulkopuolelle. Kohdekuvaukset ja kohteiden luokittelu on esitetty liitteessä 4. Kohteet arvioitiin asteikolla maakunnallinen-seudullinen-paikallinen.

Vähintään maakunnallisesti merkittäviä virkistys- ja matkailukohteita ovat Liminganlahden luontokeskus (Liminka), Kierikkikeskus (Oulu), Röyttä (Ii), Pyhäjärvi (Pyhäjärvi) sekä Etelä-Sydänmaa (Reisjärvi). Pyhäjärvi ja Etelä-Sydänmaa ovat itessään laajempia maakunnallisesti merkittäviä luontokokonaisuuksia (B-luokka), jotka on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa kohdemerkinnällä. Myös muut merkittävimmiksi arvioidut kohteet ovat osa selvitettyjä A-C -luokan virkistysaluekokonaisuuksia. Liminganlahden luontokeskus on edellä arvioidun aluekokonaisuuden Liminganlahti (merkittävyysluokka A) virkistys- ja matkailukäytön keskus. Arkeologinen esihistoria- ja kulttuurimatkailukeskus Kierikki liittyy laajempaan Iijoen kokonaisuuteen. Iin Röyttää kehitetään Oulun seudun tärkeimpänä retkisatamana.

Seudullista merkitystä arvioitiin olevan taajamien ulkopuolelle sijoittuvilla ulkoilu- ja urheilualueilla, joiden palvelutaso mahdollistaa kilpailutoiminnan. Myös osa taajamien välitömmään läheisyyteen sijoittuvista lähivirkistysalueista arvioitiin seudullisiksi niiden keskeisen sijainnin ja kehittämismahdollisuuksien vuoksi. Kohteiden kysynnän arvioidaan olevan pääosin paikallista, mutta niillä on myös laajempaa merkitystä osana seudullista viher- ja virkistysalueiden verkostoa. Paikallisiksi kohteiksi luokiteltiin pienialaiset ulkoilu- ja virkistysalueet, joilla ei ole erityistä merkitystä maakunnallisen tai seudullisen virkistysverkon kokonaisuuden kannalta sekä matkailupalvelujen alueet, joilla on merkitystä lähinnä yksittäisen matkailuyrityksen toiminnan kannalta.

6.5 REITISTÖT

Virkistys- ja ulkoilureitit

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu usean tyyppisiä virkistys- ja ulkoilun runkoreittejä, joiden toteutumis-

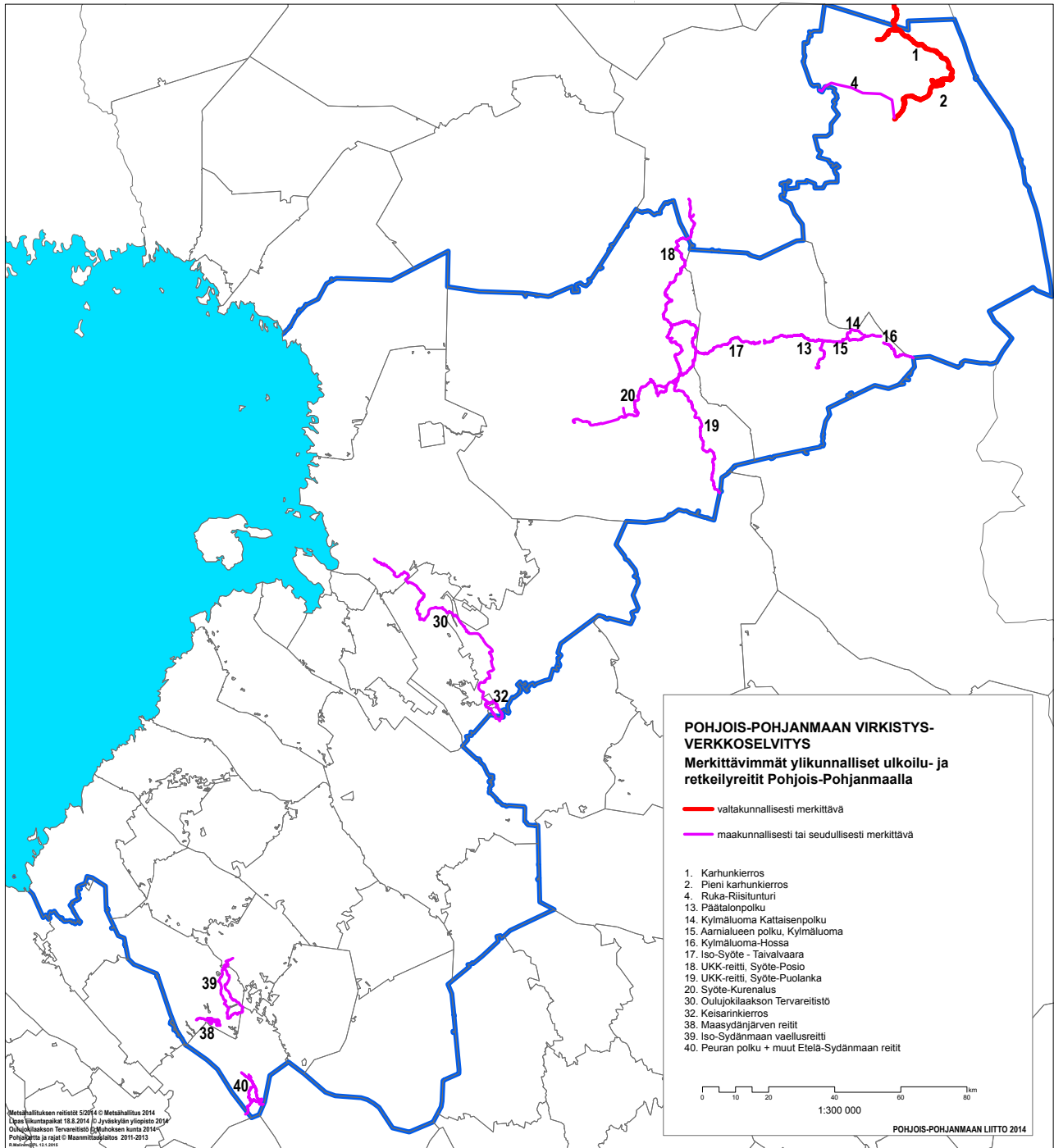
ta on tässä selvityksessä tarkasteltu ja haettu tarpeellisia päivitystarpeita.

Virkistys- ja ulkoilureittien osalta selvityksessä oli tarkastelussa 40 erilaista reittiä tai reitistöä (liite 5). Mukana on joitain toteutettuja vesiretkeily- ja melontareittejä, jotka eivät ole voimassa olevassa maakuntakaavassa viheryhteystarvemerkinällä osoitettuja jokiuomia. Mukaan tarkasteluun otettiin joitakin maastopyöräreittejä. Tarkasteluun ei sitä vastoin sisällytetty (retki)pyöräilyreittejä, jotka hyödyntävät käytännössä pelkästään olemassa olevaa tie- tai katuverkkoa tai kevyen liikenteen väyliä. Kuntien kuntopolku- ja latuverkostot eivät ole tarkastelussa mukana. Tarkasteltavien reittien pituus on yli 10 km tai ne liittyvät johonkin pidempään reittiin.

Vähintään maakunnalliselle tasolle nousee kaikkiaan neljä laajempaa reittikokonaisuutta (kuva 6). Tällä hetkellä Suomen suosituin vaellusreitti (Vuoden Retkikohde 2014) ja myös tunnetuin on Kuusamon ja Sallan kunnissa kulkeva Karhunkierros (reitti 1.). Reitti alkaa läheltä kuntien rajaa ja toinen päätepiste on Rukalla. Tämä nykyisin 82 km pitkä, pääosin Oulangan kansallispuistossa kulkeva vaellusreitti, on osa Euroopan kaukovaellusreittiä E10 ja valtakunnallista UKK-reittiä. Koko Karhunkierroksen kulkee lävitse vuosittain noin 5000 retkeilijää, kun vuositasolla reitillä käy noin 216 000 kulki-jaa. Karhunkierrokseen yhtyy Juumassa noin 12 km mittainen Pieni Karhunkierros (2.). E10 -eurovaellusreitti jatkuu Rukalta kohti Posiolla olevaa Riisitunturin kansallispuistoa (4.), mutta tätä reittiosuutta ei ole ylläpidetty. Posiolla E10/UKK-reitti suuntautuu kohti Pudasjärveä ja Syötteen kansallispuistoa. Hyväkuntoinen reittiosuus Syöte-Posio (18.) jatkuu kohti Iso-Syötteen matkailukeskusta, mistä vasta kunnostettu E10/UKK-reitti jatkuu kohti Puolankaa (19.).

Pudasjärvi (Kurenalus)-Syöte-Taivalkoski-Hossa (Suomussalmi) reittikokonaisuus muodostuu useista yksittäisistä reiteistä tai niiden osista, muodostaen varsin ehjän, houkuttelevan ja monipuolisen kokonaisuuden niin vaeltajille, maastopyöräilijöille kuin muillekin luonnossa liikkuville. Reitistöjen käytön monipuolistaminen tukee Syötteen, Taivalkosken ja Kylmäluoman matkailun kehittämistä ja yhdistää nämä luontomatka- lukohteet toisiinsa. Metsähallituksen ja osin kuntien ylläpitämät reitit ovat vaihtelevassa kunnossa. Valtion retkeilyalueelta Hossan kautta tuleva reitti on osa UKK-reitin itäistä haaraa. Kylmäluoma-Hossa reitti (16.) jatkuu Kylmäluoman retkeilyalueen kautta Kattaisen polkuna (14.), Aarnialueen polkuna (15.) ja Päätalonpolkuna Taivalkosken taajamaan. Lopulta Taivalvaara – Iso-Syöte -reitti (17.) jatkuu länttä kohti ja yhtyy Syötteellä Syöte-Puolanka UKK-reittiin. Syötteeltä reittikokonaisuuden viimeinen etappi on varsin pitkä Syöte-Kurenalus (20.) osuus.

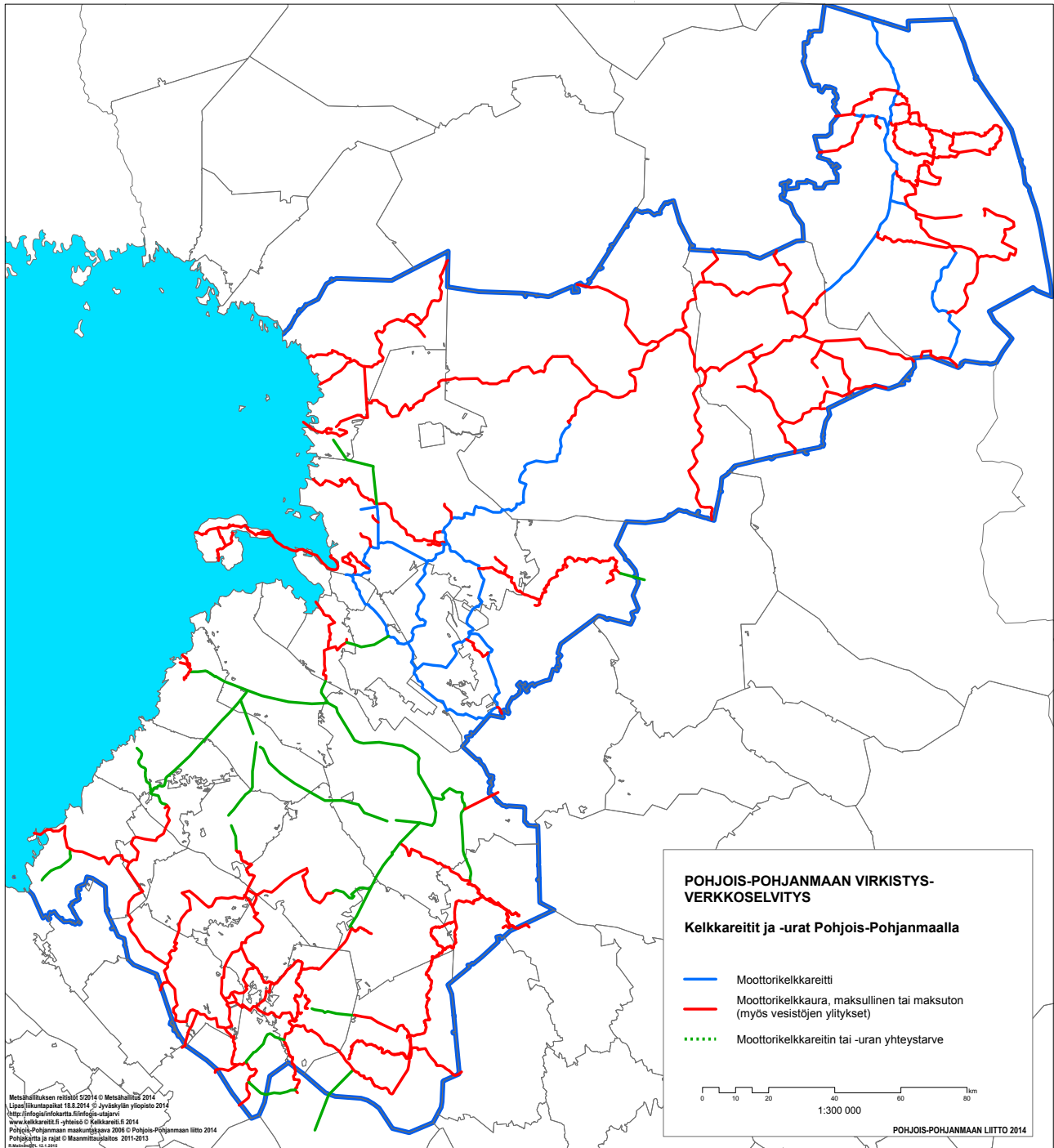
Maakunnallisesti merkittävä reitti on myös Oulujokilaakson

Kuva 6. Pohjois-Pohjanmaan merkittävimmät ylikunnalliset ulkoilu- ja retkeilyreitikkonaisuudet.

Tervareitistö (30.). Sankivaarasta Muhoksen ja Utajärven kautta Rokualle kulkeva reitti vihittiin virallisesti käyttöön kevättalvella 2011. Tervareitistö (noin 100 km) koostuu sekä patikkareitistä että hiihtoreitistä, joilla liikutaan Rokuan harju- maastoissa, Oulujokivarren kulttuuriympäristöissä sekä myös hiljaisilla suoalueilla ja erämaissa. Reitistölle on tehty yhtenäinen opastus ja tarvittava määrä taukopaikkoja. EU-hankkeena toteutetun reitistön ylläpito on kunkin kunnan vastuulla. Maakunnan eteläosassa Nivala-Sievi-Reisjärvi alueelle muo-

dotuu merkittävä reitikkonaisuus. Reitistö ei kuitenkaan ole yhtenäinen. Hiljattain kunnostettu Iso-Sydänmaan vaellusreitti (39.) on pääosin Sievin alueella, mutta osin myös Nivalan ja Reisjärven puolella. Sievin eteläosassa, vain muutaman kilometrin etäisyydellä em. reitistä, on Maasydänmaan reitistö (38.). Maasydänjärvellä on tarjolla myös matkailupalveluja. Alueen tunnetuin reitti on maakuntarajat ylittävä Peuran polku (40.), joka on myös osa E6 Eurovaellusreittiä. Reisjärven taajama - Maasydänjärvi väliltä puuttuu reittiä noin 15 km

Kuva 7. Moottorikelkkareitit ja -urat sekä keskeisimmät moottorikelkkailun yhteystarpeet.

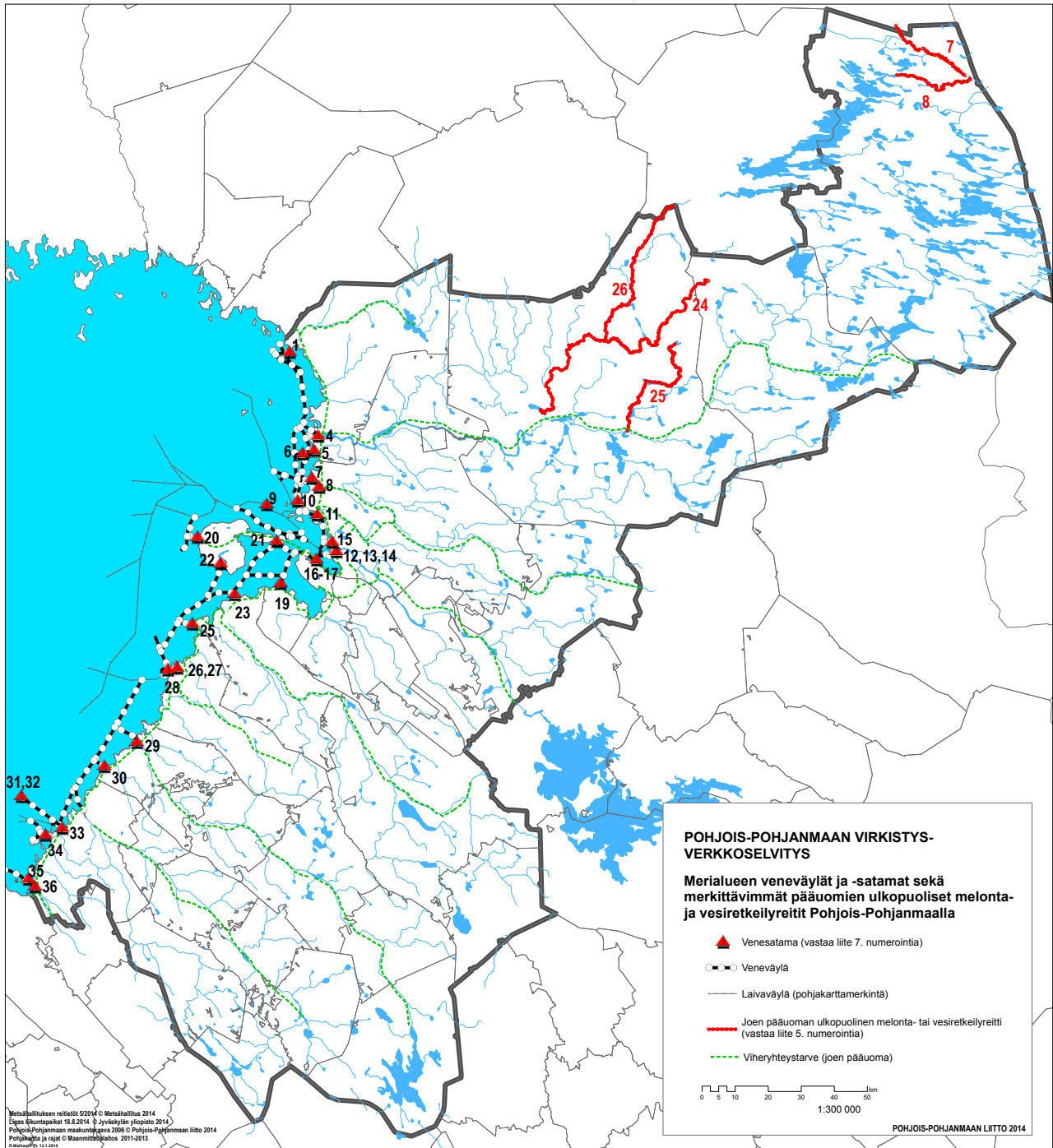
matkalta. Peuran polun varrella Reisjärven Etelä-Sydänmaan suojelualueella on myös useita lyhyempiä reittejä (Raatejärvi-Mäntyjärven, Kotajärven ja Jääkolun reitit).

Moottorikelkkareitit

Moottorikelkkareitit jaetaan virallisiin reittitoimituksella perustettuihin reitteihin ja sopimus pohjaisiin uriin. Valtaosa moottorikelkkailusta tapahtuu Pohjois-Pohjanmaalla urilla, joita on karkeasti laskettuna noin 2400 km sisältäen myös ve-

sistöjen ylityksiä. Moottorikelkkareittejä on noin 490 km lähinnä Oulu- ja Kiiminkijokien laaksoissa, Kuusamossa sekä yksi keskeinen runkoreitti Pudasjärven suunnalla. Keskeisimmillä talvimatkailualueille ja kohteille on olemassa moottorikelkkayhteys.

Kattavimmat kelkkailun harrastusmahdollisuudet ovat Oulujokilaaksosta Koillismaalle sekä maakunnan eteläosassa Kalajokilaakson ympäristössä (kuva 7). Keskeisimpiä puutte-

Kuva 8. Pohjois-Pohjanmaan merialueen merkittävimmät veneväylät ja -satamat sekä pääjokiuomien ulkopuoliset merkittävimmät melonta- ja vesiretkelyreitit.

ta moottorikelkkailun yhteystarpeissa on Raahen seudulla ja Haapaveden-Siikalatvan alueella. Valtakunnallisen tavoiteverkon mukaan Pohjois-Pohjanmaalla tulisi olla rannikon suuntainen moottorikelkkailun runkoreitti, joka ei kuitenkaan ole täysin toteutunut. Yhteysväliarpeita koko maakunnassa on noin 480 km.

Keskeisimpiä puuttuvia yhteysvälejä ovat:

- Pyhäjoki- Raahen-Siikajoki-Liminka-Muhos/Kempele

(valtakunnallinen tavoiteverkko)

- Oulu-Ii (valtakunnallinen tavoiteverkko)
- Raahen-Vihanti-Oulainen
- Vihanti-Pulkkila
- Raahen-Paavola-Rantsila-Kestilä-Pyhäntä
- Kärsämäki-Pulkkila

Edellä mainittujen yhteystarpeiden lisäksi on joitakin yksittäisiä osuuksia, joilla kelkkaurastoa täydentämällä saataisiin kelkkailun harrastajat entistä paremmin luvallisille reiteille ja urille.

Veneväylät ja -satamat

Venesatamaverkostossa (kuva 8, liite 7) on mukana useita hyvin varusteltuja palvelu- ja matkailusatamia, joiden satamapalvelut ovat varsin kattavia ja jotka osin täydentyvät myös kaupunkien ja kuntataajamien tarjoamilla palveluilla. Vierassenepaikojen määrä vaihtelee palvelusatamissa muutamasta vieraspai-kasta muutamaankymmeneen. Vieraslaiturein varustetuista venesatamista vieraspaikkoja on yleensä muutama.

Rannikolla on lisäksi muutama kala- ja venesatama, joiden satamapalvelut on kehitetty alun perin kalastuselinkeinon tarpeisiin, mutta ajan oloon niiden toiminta on kehittynyt vapaa-ajan toimintojen suuntaan. Niissä satamapalvelut ovat suppeammat ja niissä ei useinkaan ole paljoa muita palveluita. Joissakin on tarjolla muutama vieraspaikka. Pohjois-Pohjanmaan edustalla on joukko saaria, joissa voi kokea mielenkiintoisia luonto- ja kulttuurielämyksiä. Kohteista on kehittynyt houkuttelevia retkisatamia veneilijöille, mutta niiden satama- ja muu palvelutarjonta on hyvin vähäistä.

Olemassa olevat veneväylät ja laivaväylät kattavat koko Perämeren rannikon. Veneväylien osalta ei ole todettu tarvetta suurille muutoksille. Maakunnallisesta tavoiteverkosta voi olla perusteltua poistaa sellaisia lähinnä paikallista merkitystä omaavia satamia ja väyliä, joihin ei liity erityisiä kehittämistavoitteita.

Melonta- ja vesiretkeilyreitit

Merkittäviä sisävesien pääjokiuomien ulkopuolisia melonta- ja vesiretkeilyreittejä tunnistettiin kaikkiaan 5 kpl (kuva 8, liite 5). Pääuomat on merkitty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa viheryhteystarvemerkinällä. Maakunnassa on paljon erilaisia melontaan- ja vesiretkeilyyn soveltuvia jokiuomia, mutta tunnistettujen reittien merkitys on suuri matkailualueiden luontomatkailulle. Tunnetuimpia ovat melko vaativat Oulanka- (7) ja Kitkajokien (8) reitit Kuusamossa, jotka virtaavat kohti Vienanmerta. Taivalkoskelta alkava Pärjänjoen reitti (24) yhtyy Pudasjärven puolella Livojoen reittiin (26). Pärjänjoki (koskimelontaluokka 1 ja 2) halkoo osin Syötteen kansallispuistoa ja soveltuu monen tasoille melojille. Livojoen reitti alkaa Posion Livojärvestä ja yhtyy Iijokeen. Livojoen melontareitti on kaikkiaan noin 140 km pitkä, josta Pudasjärvellä on noin 118 km. Naamanka-, Iinatti- ja Hirvasjoet (25) muodostavat myös houkuttelevan vesiretkeilyreitit Syötteen ja Iijoen välillä.

7 Vaikutusten arviointi

Kuva: Ruka-Kuusamon Matkailu ry

Ihmisten terveys, elinolot ja viihtyisyys

Virkistysalueilla ja laajemmin virkistysmahdollisuuksien tarjoamisella on merkittäviä myönteisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen.

Maakunnallisen virkistysverkon kehittämisen ja ylläpidon tavoitteena on tarjota alueen asukkaille ja matkailijoille monipuolisia mahdollisuuksia virkistäytymiseen. Tätä kautta edistetään elämisen laatua, hyvinvointia ja asumisviihtyvyyttä. Eri-laiset viheralueet ovat keskeinen ulkoilu ympäristö ja mahdollistavat lukuisia vapaa-ajan aktiviteetteja. Luonnonläheisyys on maaseudun keskeinen vetovoimatekijä; toisaalta lähiluonnon merkitys elämys- ja virkistysalueena korostuu kaupungeissa ja niiden lähialueilla. Virkistysverkon tavoitteena on myös tarjota maakunnan asukkaille mahdollisuuksia luontosuhteen rakentumiselle aina lapsuudesta lähtien.

Luonnon virkistyskäyttömahdollisuudet ovat Pohjois-Pohjanmaalla kokonaisuutena arvioiden monipuoliset. Maakunnan alueelle on lukuisia hienoja luonnonalueita, joita on myös kehitetty aktiivisesti matkailun ja luonnon virkistyskäytön kannalta. Verkon vahvuutena on, että se käsittää kattavan valikoiman alueita taajamien viheralueista hiihtokeskuksiin, kansallispuistoihin ja erämaisiin luonnonalueisiin asti. Virkistys- ja suojelualueet mahdollistavat tutustumisen maakunnan edustavimpaan luonnon- ja maisemaperintöön.

Selvityksessä on otettu huomioon kohteiden vetovoimatekijät, saavutettavuus (sijainti suhteessa pysyvään asutukseen ja matkailukeskuksiin) ja olemassa olevat palvelut. Näillä kaikilla tekijöillä voidaan katsoa olevan merkitystä kohteille suuntautuvan virkistyskäytön toteutumisen kannalta.

Taulukko 13. Väestön määrä ja osuus maakunnan koko väestöstä eri vaihtoehtoisissa.

VAIHTOEHTO	VÄESTÖ < 5KM	VÄESTÖ < 10 KM
VE1 Matkailukeskukset edellä – A-luokan kohteet	142 499 (35 %)	198 077 (49 %)
VE2 Monipuolinen kärkikohdeverkosto – A ja B –luokan kohteet	288 618 (72 %)	324 463 (80 %)
VE3 Hajautettu malli – A, B, C ja D luokan kohteet	357 020 (89 %)	381 433 (95 %)

Pohjois-Pohjanmaalla haasteena on edustavimpien luonnonalueiden sijoittuminen osin etäälle väestön painopistealueista, mikä korostaa taajamien ja niiden lähialueiden roolia osana virkistysverkkoa. Selvityksessä onkin kohteiden arvottamises-

sa painotettu aiempaa vahvemmin väestökeskittymien tuntu-
massa sijaitsevia kohteita. Saavutettavuustarkastelun mukaan lähes 90 % maakunnan väestöstä asuu alle viiden kilometrin etäisyydellä selvityksen A-D -luokan alueista (taulukko 13). Alle 10 kilometrin etäisyydelle sijoittuu noin 95 % väestöstä. Pääosa asutuksesta sijoittuu A-C -luokkien lähiympäristöön; D-luokka ei enää juuri lisää lähialueelle sijoittuvan väestön määrää.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa esitettyä tavoitteellista virkistysverkkoa voidaan pitää laajana. Selvityksen mukaan verkko koostuu 139 alueesta, joiden kokonaispinta-ala on lähes 200 000 ha. Useimmat maakuntakaavassa osoitetut alueet ovat toteutuneet ainakin osittain. Alueiden virkistyskäyttöä tukevaa infrastruktuuria on kehitetty erityisesti matkailun vetovoima-alueilla. Heikkoutena voidaan nähdä edustavimpien alueiden keskittyminen rannikolle ja Koillismaan alueelle. Retkeilyn ja muun luonnon virkistyskäytön kannalta tilanne on heikoin maakunnan eteläosassa, jossa on alueen laajuuteen ja väestömäärän nähden tarjolla vain vähän laadukkaita virkistysalueita.

Tarkastelluista kehittämissuunnitelma- ja vaihtoehtoisista VE2 monipuolinen kärkikohdeverkosto ja VE3 hajautettu malli palvelevat parhaiten maakunnan väestöä kohteiden saavutettavuuden sekä tarjolla olevien kohteiden lukumäärän ja monipuolisuuden näkökulmasta. VE3 tuottaa lisäarvoa etenkin kohdevalikoiman monipuolistumisen kautta; verkoston laajuus yli kaksinkertaistuu VE2:n verrattuna, mutta kohteiden lähialueella asuvan väestön määrä on vain noin 15 % suurempi. VE3 mukainen verkosto on jonkin verran voimassa olevassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2005) esitettyä verkostoa laajempi. Kehittämissuunnitelma- ja vaihtoehtoisissa 2 ja 3 viheralueet sekä ulkoilu- ja retkeilymahdollisuudet muodostavat selvemmin jatkumon taajamien viheralueista seudullisiin lähivirkistyskohteisiin ja erillisiin luontomatkojen kohteisiin. Virkistyspalveluja on kattavammin tarjolla maakunnan eri osissa. Väestökeskittymien näkökulmasta virkistysalueiden saavutettavuus on parempi. Tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että edustavimmat kohteet ovat jatkossakin osin etäällä. Kehittämällä taajamien läheisiä kohteita voidaan kuitenkin luoda vaihtoehtoisia kohteita ja kannustaa ihmisiä liikkumaan ja hakemaan elämyksiä luonnosta.

Luonnon virkistyskäytöllä on monenlaisia ihmisen hyvinvointia ja terveyttä edistäviä vaikutuksia. Viherympäristöjen on todettu vaikuttavan edullisesti mm. verenpaineeseen, pulssiin ja painonhallintaan sekä vähentävän aggressiivisuutta ja allergioita. Luonto on tärkeä voimavara monilla terveydenhuollon osa-alueilla, kuten sairauksien ennaltaehkäisyssä, hoidossa ja kuntoutustoiminnassa. Luontoalueiden merkitys kansalaisten terveyden edistäjänä ja hyvinvointisektorin palvelutuotannon toimintaympäristönä korostuu kaupunkiympäristöissä.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa on nostettu esiin luonnon hyvinvointivaikutukset ja niiden hyödyntäminen väestön terveyden edistämiseksi. Virkistysverkon käyttäjälähtöinen kehittäminen on tässä suhteessa keskeinen toimenpide. Jotta ihmiset saadaan liikkeelle, on tarjolla oltava hyvin saavutettavia ja eri käyttäjäryhmille soveltuvia viheralueita.

Elinkeinot ja talous

Viheralueverkoston kestävä hyödyntäminen ihmisten vapaa-ajan ympäristönä tukee alueen elinkeinojen kehittämistä suoraan ja välillisesti. Elinkeinojen osalta virkistysverkolle tuetaan erityisesti matkailua ja sen kehittämistä. Välillisesti myönteisiä vaikutuksia syntyy, mikäli viheralueet lisäävät alueen vetovoimaisuutta asuinympäristönä sekä yritysten toimintaympäristönä.

Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategian mukaan maakunnan vahvuutena on monipuolinen luonto ja sen tarjoamat mahdollisuudet. Pohjois-Pohjanmaalla kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden merkitys on suuri osana matkailukeskusten toimintaympäristöä, minkä lisäksi ne voivat itsessään olla merkittäviä matkailukohteita. Luonto ja siihen kytkeytyvät vapaa-ajan harrastukset ovat keskeinen osa erityisesti Rukan, Syötteen, Rokuan ja Kalajoen vetovoimaa ja matkailutarjontaa. Vetovoimaiset luontoalueet toimivat usein matkailualueiden imagon kärkenä. Luontoalueiden kansainvälinen verkottuminen (esim. Geopark-verkosto) on merkittävä mahdollisuus kehittää kohteiden näkyvyyttä ja lisätä sekä kotimaisten että ulkomaisten matkailijoiden osuutta.

Luontokohteet luovat siten edellytyksiä olemassa olevien matkailualueiden ja matkailukeskusten kehittämiseksi. Virkistysalueet, luontokohteet ja niihin liittyvät rakenteet mahdollistavat niitä hyödyntävien luontomatkailupalvelujen kehittämisen. Monipuoliset harrastusmahdollisuudet ja -vaihtoehdot lisäävät matkailukohteiden houkuttelevuutta.

Luontomatkailulla on myönteisiä vaikutuksia aluetalouteen. Metsähallituksen selvitysten mukaan muun muassa kansallispuistoilla on hyvä panos-tuotto-suhde: kun valtio sijoittaa euron kansallispuistojen retkeilypalveluihin, tuottaa tämä keskimäärin 10 euroa lähiseudulle. Matkailualueilla sijaitsevilla kansallispuistoissa hyötysuhde on vielä tätä korkeampi, keskimäärin 14 euroa.

Kehittämismuutoksissa 1 vaikutukset kohdistuvat erityisesti olemassa olevien matkailukeskusten aseman vahvistamiseen. Muutoksissa 2 virkistysverkkoa kehitetään laajempaan kärkihahdekokonaisuutena, johon kuuluu valtakunnallisesti tunnettujen kohteiden lisäksi myös maakunnallisesti merkittäviä alueita. Tässä vaihtoehdossa kehittämispanoksia suunnataan myös selvityksen B-luokan kohteille. Vaihtoehto tukee matkailun kehittämistä matkailukeskuspainotteista vaihtoehtoa laa-

jemmin. Vaihtoehdossa 3 luodaan edellytyksiä luontomatkailulle vielä laajemmin monipuolisen kohdevalikoiman kautta. Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa 2014-2017 on esitetty uutena luontomatkailuavauksena soihin ja muihin kosteikkoihin liittyvän matkailun kehittämistä. Kehittämisen kärkenä toimivat Liminganlahti sekä Olvassuon alue. Selvityksessä on tunnistettu joukko muitakin merkittäviä suo- ja lintuvesikohteita, joita voidaan tulevaisuudessa hyödyntää aiempaa enemmän myös matkailussa.

Muiden elinkeinojen osalta virkistystoiminnoilla on vaikutuksia lähinnä metsätalouteen. Muun muassa olemassa olevissa valtion virkistysmetsissä metsätaloutta on sopeutettu siten, että alueiden houkuttelevuus virkistyskohteena säilyy. Pohjois-Pohjanmaan maakunnallinen virkistysverkko muodostuu myös jatkossa valtaosin olemassa olevista virkistys- ja suojelualueista, joten kokonaisuutena ottaen vaikutukset metsätalouteen ovat samaa luokkaa kuin nykytilassa.

Edellä luvussa 5 on tuotu esiin kuntien heikot resurssit virkistysalueiden hankinnan ja kehittämisen osalta. Selvityksen toimintaympäristöanalyysin ja kohteiden arvottamisen perusteella jatkossa on perusteltua panostaa nykyistä enemmän laadukkaiden lähivirkistysmahdollisuuksien kehittämiseen. Väestömäärän puolesta paineet virkistysverkon kehittämiseksi ovat suurimmat Oulussa, Raahessa ja Kalajokilaaksossa. Niuakat resurssit puoltavat kohteiden priorisointia ja kehittämisen porrastamista yleisemminkin siten, että osa kohteista on pitkälle kehitettyjä ns. matalan kynnyksen kohteita ja osa enemmän omatoimisuuteen perustuvia.

Taloudellisia vaikutuksia voidaan kompensoida kehittämisen intensiteettiä porrastamalla ja luopumalla osasta vähäisen kysynnän kohteista ja reiteistä. Jatkossa on tärkeää myös aktiivoida aiempaa enemmän harrastajajärjestöjä sekä asukas- ja kyläyhdistyksiä osallistumaan virkistyskohteiden kehittämiseen ja ylläpitoon.

Alue- ja yhdyskuntarakenne sekä liikenne

Yleisesti ottaen virkistysverkon kehittäminen korostaa arvokkaan luonto- ja kulttuuriperinnön hyödyntämistä ja merkitystä maakunnan aluerakenteessa. Virkistysverkkoa kehittämällä parannetaan elinympäristön laatua ja ihmisten viihtyvyyttä sekä luodaan edellytyksiä matkailun kehittämiseksi.

Virkistysalueverkoston tavoitteena on tarjota ihmisille mahdollisuuksia ulkoiluun ja luonnossa virkistäytymiseen. Viheralueet, niiden palvelujen, laadun ja saavutettavuuden kehittäminen, on keskeinen osa yhdyskuntien kestävästä kehittämisestä. Selvityksessä tarkastellut seudulliset ja maakunnalliset virkistysalueet sijoittuvat pääosin olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ulkopuolelle. Tämä johtuu siitä, että taajamien sisäillä ulkoilu- ja lähivirkistysalueilla on yleensä vain paikallis-

ta merkitystä. Virkistyspalvelujen tarjonnan ja saavutettavuuden kannalta seudulliset ja maakunnalliset kohteet on nähtävä paikallisia lähivirkistysmahdollisuuksia täydentävinä ja monipuolistavina alueina, jotka tarjoavat muun muassa laajempia ja luonnontilaisempia ulkoiluympäristöjä.

Selvityksessä on painotettu aiempaa vahvemmin kohteiden suhdetta pysyvään asutukseen. Tavoitteena on ollut nostaa esiin vetovoimaisia alueita, jotka sijoittuvat edullisesti suhteessa väestön painopistealueisiin. Pääosa alueista sijoittuu kuitenkin taajamien ulkopuolelle melko harvaan asutuille alueille. Maakunnallisen virkistysverkon ohella onkin keskeistä pitää huolta ja kehittää aktiivisesti myös taajamien viheralueita. Yleisesti arvioiden virkistysverkon toteuttamisen seurauksena sekä kuntakeskusten että maaseutumaisten alueiden vetovoimaisuus kasvaa.

Kasvavalla Oulun kaupunkiseudulla korostuu tarve turvata laajempia luonnonalueita myös asutuksen tuntumassa sekä varmistaa taajamien viheralueiden jatkuvuus.

Maakunnan mittakaavassa kehitettäviä kohteita sijoittuu alueen eri osiin, mutta erityisesti vaativampaan retkeilyyn soveltuvien kohteiden tarjonta painottuu maakunnan pohjoisosiin ja sekä osin rannikolle. Oulun ympäristössä korostuu seudullisten lähivirkistysalueiden kehittämisen merkitys. Maakunnan eteläosassa jokien ja pienempienkin järvien merkitys on suuri.

Virkistysalueet ja virkistykseen kannalta merkittävien aluekokonaisuuksien verkosto luo pohjan matkailukeskusten ja -alueiden verkottumiselle sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämiselle. Aluekokonaisuudet linkittävät yhteen merkittäviä luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvoalueita. Niiden kehittämisen kautta on mahdollista verkostoida arvokohteita keskenään sekä kytkeä niitä asutus- ja matkailukeskuksiin.

Kehittämävaihtoehdossa 1 virkistysverkon kehittämisen painopiste on matkailukeskuksissa, mikä tukee erityisesti matkailulinkeiden kehittämistä olemassa olevissa keskuksissa ja niiden vaikutusalueella. Kehittämissuunnitelmien suuntaaminen matkailukeskuksiin merkitsee Pohjois-Pohjanmaan olosuhteissa sitä, että korkeatasoisten virkistyspalvelujen tarjonta niukka väestön painopistealueilla (Oulu, maakunnan eteläosan väestökeskittymät).

Vaihtoehto vahvistaa olemassa olevien matkailukeskusten ja vetovoima-alueiden roolia maakunnan aluerakenteessa. Vaihtoehdossa virkistyspalvelujen kysynnän kasvu kohdistuu ko. alueille tarjolla olevien laadukkaiden virkistysympäristöjen ja monipuolisten harrastusmahdollisuuksien ansiosta.

Saavutettavuuden kannalta vaihtoehto merkitsee melko pitkiä tai pitkiä etäisyyksiä taajamista virkistyskohteille. Luontomatkailun kannalta tämä ei ole välttämättä ongelmallista, koska ihmiset ovat valmiina hakemaan luontoelämyksiä etäältäkin. Vaihtoehto ei juuri tue lähivirkistykseen soveltuvien alueiden laadun, saavutettavuuden ja palvelujen kehittämistä.

Kehittämävaihtoehdossa 2 viheralueet sekä ulkoilu- ja retkeilymahdollisuudet muodostavat selvemmin jatkumon taajamien viheralueista seudullisiin lähivirkistyskohteisiin ja erilaisiin luontomatkailukohteisiin. Virkistyspalveluja on kattavammin tarjolla maakunnan eri osissa. Vaihtoehto tukee luontomatkailun kehittämistä myös uusilla alueilla ja korostaa siten edustavien luonnonalueiden merkitystä ja kehittämispotentiaalia maakunnan aluerakenteessa vaihtoehtoa 1 laajemmin.

Väestökeskittymien (erityisesti Oulun kaupunkiseudun) näkökulmasta virkistysalueiden saavutettavuus on parempi. Tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että edustavimmat kohteet ovat jatkossakin etäällä. Kehittämällä taajamien läheisiä kohteita voidaan kuitenkin luoda vaihtoehtoisia kohteita ja kannustaa ihmisiä liikkumaan ja hakemaan elämyksiä luonnosta. Vaihtoehdossa 3 virkistyspalveluja on tarjolla nykyistä kattavammin myös pienempien taajamien ympäristössä ja harvaan asutuilla seuduilla, mikä korostaa enemmän myös paikallisiin lähivirkistystarpeisiin vastaamista. Lisäarvo matkailun kannalta ei ole kokonaisuutena arvioiden kovin suuri.

Pääosa luontomatkastoista tehdään omalla autolla, vaikkakin esimerkiksi tämän selvityksen kärkikohteet ovat osin saavutettavissa myös julkisella liikenteellä. Liikkumisen tarvetta voidaan vähentää ainakin jossain määrin kehittämällä kaupunkien ja matkailukeskusten läheisiä kohteita.

Vaihtoehdossa 1 korostuu melko pitkät etäisyydet vetovoimaisille luontokohteille. Vaihtoehdoissa 2 ja 3 virkistysalueita sijoittuu runsaasti myös taajamien läheisyyteen, mikä tukee lähivirkistäytymisen mahdollisuuksia. Vaihtoehdossa 3 kohteita on enemmän myös harvaan asutulla seudulla, mutta niiden saavutettavuus väestön painopistealueilta on heikompi.

Luonto ja muu ympäristö

Tavoitteellisella virkistysverkolla edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämällä tavalla suoje-lualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävää hyödyntämistä virkistyskäytössä ja matkailun tukialueina.

Virkistysalueverkoston toteuttaminen ei aiheuta merkittäviä ympäristöhaittoja. Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon, kasvi- ja elinlajeihin sekä luonnon monimuotoisuuteen ovat yleensä neutraaleja tai lievästi haitallisia, koska toteuttaminen ei edellytä ympäristöä merkittävä-

ti muuttavia toimenpiteitä. Virkistykseen ja matkailuun liittyvä kehittäminen eivät vaaranna kulttuuriympäristöjen arvojen säilymistä.

Luonnon virkistyskäytön vaikutukset luonnonympäristöön riippuvat ulkoiluun ja muuhun virkistystoimintaan käytettävien alueiden luonnonympäristön herkkyydestä sekä toisaalta kävijämäärien aiheuttamasta paineesta. Yleisesti ottaen virkistyskäyttö ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvien arvojen turvaaminen on mahdollista sovittaa yhteen. Merkittäviä haitallisia vaikutuksia voi syntyä luonnonoloiltaan herkillä alueilla, mikäli alueille kohdistuva virkistyskäyttö on suurta ja toteutuu ohjaamattomasti.

Virkistyskäytön vaikutuksia luonnonympäristöön ovat muun muassa melu ja muu häiriö, maaston kuluminen ja roskaantumisen. Vaikutukset voivat olla merkittäviä esimerkiksi linnuston pesimäaikaan herkillä saaristo- ja kosteikkokohteilla. Myös maaston kuluminen voi olla merkittävää suosituimmilla kohteilla ja tiettyjen aktiviteettien seurauksena, esim. ratsastus ja motorisoitu maastoliikenne (crossipyörät, mönkijät). Myös kohteiden huoltamiseen liittyvällä (kesäaikaisella) maastoliikenteellä voi olla vaikutuksia maaston kulumiseen. Muun muassa moottorikelkkailu ja veneily voivat aiheuttaa merkittävää meluhaittaa.

Ristiriitaa virkistystoiminnan ja luontoarvojen turvaamisen välillä voi syntyä erityisesti suojelualueilla, joiden ensisijaisena tarkoituksena on alkuperäisen luonnon ja sen kehityskulujen säilyttäminen.

Pohjois-Pohjanmaan virkistysverkossa luonnonsuojelualueiden rooli on keskeinen; merkittävimmät virkistyskohteet ovat kansallispuistoja ja muita suojelualueita. Myös tässä selvityksessä tunnistetuista alueista suurin osa on Natura 2000 -verkostoon kuuluvia suojelualueita. Virkistyskäyttö kohdistuu siten keskeisesti alueille, joilla on myös virkistyskäyttöä rajoittavia tekijöitä. Kansallispuistot ovat esimerkkejä alueista joilla yhdistyvät korkeat kävijämäärät ja toisaalta merkittävät luontoarvot. Valtion ja kuntien omistamat virkistysalueet ovat useimmiten ns. monikäyttöalueita, jotka eivät ole yhtä herkkiä häiriöille.

Virkistyskäytön ja luontoarvojen yhteensovittamisen keskeisenä keinona on kävijävirtojen ohjaus yleisökäyttöä hyvin kestäville alueille muun muassa suojelualueiden vyöhykkeistämisen ja siihen liittyvän palveluvarustuksen sijoittelun avulla. Suuren kysynnän kohteilla kävijävirtoja on mahdollista tasata muun muassa tarjoamalla vaihtoehtoisia retkeilyreittejä. Reittien ja rakenteiden sijoittelussa on maaston kulutuskestävyyden arviointi tärkeää. Virkistyskäytön kehittämismahdollisuudet arvioidaan erikseen suojelualuekohtaisten hoito- ja käyttösuunnitelmien avulla.

Virkistysverkon nykytilan kuvauksen yhteydessä (luku 4) todettiin, että useimmille aiemmin kehitettäväksi osoitetuille alueille on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa on otettu kantaa alueiden matkailu- ja virkistyskäyttöön. Hoito- ja käyttösuunnittelun perusteella kohteet soveltuvat virkistyskäyttöön; liikkumisrajoituksia ei ole ollut yleensä tarpeen muodostaa.

Selvityksessä tarkasteltujen vaihtoehtojen välillä ei ole suuria eroja vaikutuksissa luonnonympäristöön. Vaihtoehtoissa 1 ja 2 virkistyskäyttö kohdistuisi rajatulle joukolle alueita, joten kävijävirtojen hallinta ja ohjaus olisi osin helpompaa. Kohteiden ruuhkautuminen voisi muodostua ongelmaksi kuitenkin erityisesti vaihtoehdossa 1. Vaihtoehtoissa 2 ja 3 verkosto on laajempi, jolloin käynnit jakautuvat osin tasaisemmin eri alueille. Kokonaiskävijämäärä voi kuitenkin kasvaa, kun mukaan tulee kaupunkien lähellä olevia kohteita.

Lähevirkistysalueiden lisäksi kävijämäärät voivat lisääntyä merkittävästi muun muassa ”uusilla” tai nouseville luontomatkailukohteilla, mikäli ne kykenevät nostamaan profiiliaan. Viime vuosien esimerkkinä voidaan mainita Rokuan alue, joka on onnistunut nostamaan merkittävästi vetovoimaansa kansainvälisen Geopark-statuksen ansiosta. Myös Liminganlahden kävijämäärät ovat kasvaneet voimakkaasti luontokeskusten uudistamisen jälkeen. Muita potentiaalisia kävijämäärien kasvattajia ovat muun muassa Hailuoto, Kylmäluoma, Etelä-Kuusamon vanhat metsät ja Olvassuo.

Kävijämäärien kehitys riippuu siitä a) miten kohteita markkinoidaan ja b) millainen on palveluiden laajuus ja taso. Kehittäminen voidaan sopeuttaa alueen luonnon ja muun ympäristön erityispiirteisiin, esimerkiksi erämaisille kohteille ei välttämättä ole perusteltua pyrkiäkään houkuttelemaan suuria kävijämääriä – yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon alueiden erityispiirteet. Kohteiden tarjonnan ohella kävijämäärien kehitykseen vaikuttaa olennaisesti myös ulkoilu- ja luontoharrastusten suosio yleensä.

Natura 2000 -verkoston alueet

Yleisesti ottaen alueen kuuluminen Natura 2000 -verkostoon ei estä sen hyödyntämistä virkistys- tai luontomatkailun näkökulmasta. Retkeilyn, virkistyskäytön ja luontomatkailun vaikutuksia yksittäisiin Natura-alueisiin arvioidaan tapauskohtaisesti hoito- ja käyttösuunnitelman tai muun tarvittavan suunnitelman yhteydessä. Lisäksi hankkeiden tai toimenpiteiden vaikutuksia Natura 2000 -alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin ja eliölajeihin arvioidaan tarvittaessa hankekohtaisen vaikutusten arvioinnin yhteydessä (ns. Natura-arviointi).

Kulumisherkillä alueilla, kuten kallioalueilla, tuntureissa ja soilla saattaa suojelun toteutuminen edellyttää jokamieheno-

keuksien mukaisen retkeily- ja virkistyskäytön ohjausta. Maaston kulumisherkkyyksi ei välttämättä suoraan estä alueen virkistyskäyttöä tai sen kehittämistä, mutta näiden alueiden kohdalla retkeilyreitit tai muu virkistyskäyttö on suunniteltava herkkät alueet huomioiden. Tämä saattaa edellyttää esimerkiksi kulumisherkkien alueiden huomioimista retkeilyreitlinjausten laatimisessa ja maastoa suojaavien rakenteiden käyttöä. Joissakin erityistapauksissa lajien ja luontotyyppien suojelutavoitteiden toteutuminen voi edellyttää jokamiehenoikeuksien rajoittamista. Esimerkiksi linnustollisesti arvokkaille soille,

selkävesien luodoille tai uhanalaisten eliölajien esiintymispaikoille voidaan asettaa kulku- tai mairinnousurajoituksia linnuston pesimäaikaan tai muina häiriöherkkinä ajankohtina.

Tavoitteellisen virkistysverkon toteuttamisella ei arvioida olevan merkittäviä Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luonnonarvoja heikentäviä vaikutuksia, kun alueiden yksityiskohtainen suunnittelu ja kehittäminen toteutetaan kohteiden arvot ja erityispiirteet huomioon ottaen.

Kuva: Ruka-Kuusamon Matkailu ry

Lähdeluettelo

- Kempainen, J. 2013. Oulun matkailu- ja virkistyskohteiden profilointi ja kehittäminen. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.
- Metsähallitus. 2007. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2007–2016. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 59/2007.
- Metsähallitus. 2011. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2011–2016. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 66/2011.
- Metsähallitus. 2013. Kansallispuistojen, valtion retkeilyalueiden ja eräiden muiden suojelu- ja virkistysalueiden kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset vaikutukset vuonna 2013.
- Metsähallitus. 2014. Perämeren kohdekirja.
- Oulun kaupunki. 2014. Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus (VILMO-suunnitelma).
- Oulun seudun ulkoilukohteet -verkosto. <http://www.visitoulu.fi/fi/aktiviteetit+luonto/oulu+outdoors+zone>
- Oulun seutu. 2007. Virkistys- ja vapaa-ajan alueiden suunnitelma (VIVA).
- Oulun seutu. 2010. Oulun seudun virkistys- ja vapaa-ajan alueiden (VIVA 2007) toteuttamissuunnitelma.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2012. Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia 2015.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2013. Luontoparatiisit lähellämme. Kosteikot Pohjois-Pohjanmaan matkailun voimavarana.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2014. Pohjoispohjalaiset tekevät tulevaisuutensa. Pohjois-Pohjanmaa - Nuorten maakunta. Maakuntasuunnitelma 2040 ja Maakuntaohjelma 2014-2017.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Metsähallitus Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut. 2001. Arvokkaiden luontokohteiden hoidon ja käytön priorisointi Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan liiton julkaisu A:29.
- Sievänen, T. ja Neuvonen, M. (toim.) 2011. Luonnon virkistyskäyttö 2010. Metlan työraportteja 212. 190 s.
- Sulander, A-R. 2014. Matkailukeskus ja päiväkäyntikohteet matkailualueen kehittämisessä – Tutkimuskohteena Oulun matkailu- ja virkistysalueet. Oulun yliopisto, pro gradu.
- Ympäristöministeriö. 2009. Moottorikelkkäväylien tavoiteverkko. Valtakunnalliset suuntaviivat verkon suunnittelun tueksi. Ympäristöministeriön raportteja 3/2009.

LIITEET

LIITE 1. VIRKISTYSKÄYTÖN KANNALTA MERKITTÄVÄT ALUEKOKONAIUUDET – KOHDEKUVAUKSET

ALUE	ALUEEN KUVAUS	MERKITTÄ-VYYSLUOKKA
1. Kitkajärvi-Riisitunturi	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Yli-Kitka sekä Lapin maakunnan puolelle sijoittuva Riisitunturin kansallispuisto.</p> <p>Kokonaisuuden luonnonympäristön vetovoima muodostuu Riisitunturin kansallispuistosta, sitä ympäröivistä muista suojelualueista sekä Kitkajärvistä. Laajan puuttoman tunturipaljakan ja rannesoiden takia Riisitunturin alue on maisema-arvoiltaan erityisen hieno. Yli-Kitka kuuluu valtaosin rantojensuojeluohjelmaan sekä Natura 2000 -verkostoon. Vasaraperän kylä ympäristöineen on maakunnallisesti arvokas maisema-alue.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Rukan matkailukeskuksen läheisyys sekä vapaa-ajan asuminen sekä paikalliset asukkaat muodostavat perustan alueen virkistyspalvelujen kysynnälle. Kitkajärven ympäristössä on runsaasti loma-asuntoja; alueella on myös matkailullista merkitystä. Riisitunturin hoito- ja käyttösuunnitelman (2007) mukaan Riisitunturin alueen virkistys- ja luontomatkaileukäyttö on lisääntymässä: kävijöitä saapuu alueelle entistä enemmän läheisiltä Rukan ja Oulangan alueilta. Alueella kalastus on tärkeä elinkeino; järviolueen kehittämisessä nähdään potentiaalia kalastusmatkailussa.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Reitistöt ja muut retkeilypalvelut ja keskittyvät Riisitunturin kansallispuistoon ja sitä ympäröiville suojelualueille. Yli-Kitkan osalta palveluvarustusta ja matkailupalveluita on erityisesti Posion puolella. Kitkan alueella vesiretkelyn edellytyksiä on parannettu muun muassa rakentamalla uusia veneenlaskupaikkoja. Kitkajärvellä on olemassa oleva veneily- ja melontareitti. Aluekokonaisuudelle ja sen tuntumaan sijoittuu moottorikelkkailu-uraa. Riisitunturilla on hiljattain kunnostettu ja kestäväty korkeatasoinen patikointi- ja latureitistö, joka palvelee alueen käyttäjiä ympäri vuoden. Kohtalaisen suosittu vaellusreitti kulkee Posion Kirintövaarasta Riisitunturille.</p>	A
2. Rukan seutu	<p>Vetovoimatekijät Rukan matkailu-, luonnonsuojelu- ja maisemakokonaisuus käsittää Rukan matkailualueen sekä sen läheisyydessä oleva Valtavaaran-Pyhävaaran luonnonsuojelualueen, ympäristön soidensuojelukohteet sekä arvokkaat maisema-alueet.</p> <p>Ruka on tunnettu talvimatkailukohde ja maisemanähtävyys. Ruka-Valtavaara on Pohjois-Pohjanmaan korkein alue ja osa laajempaa Koillismaan vaaramaisemaa. Valtavaaran laelta avautuu upea näkymä myös valtakunnallisesti arvokkaalle Virkkulan maisema-alueelle. Valtavaara-Pyhävaara luokituu läntisiltä osiltaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaihin kallioalueisiin. Suojelullisesti tärkeiden laki- ja paahdeympäristöjen ohella Valtavaara-Pyhävaaran alue on yksi alueellisesti merkittävistä boreaalisten luonnonmetsien suojelukohteista. Alue on myös linnustollisesti vetovoimainen.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Ruka on suosittu talvimatkailukeskus, jossa vierailaan paljon myös sen läheisyydessä olevilla luontokohteilla. Yleisökäyttö kytkeytyy selkeästi Oulangan kansallispuistoon. Suurin kävijäpaine on Rukan ydinalueella ja Valtavaara-Pyhävaaran luonnonsuojelualueella. Luonnonsuojelualue tarjoaa matkailijoille rauhaa ja erämaisuuutta ydinalueen välittömässä läheisyydessä. Valtavaaran reiteille tehdään vuosittain noin 46 000 käyntiä, ja retkeilypalveluiden kysyntä kasvaa jatkuvasti.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Rukan alueen ydin muodostuu matkailu- ja hiihtokeskuksesta palveluineen. Matkailukeskuksessa sekä Valtavaaran ja Valkeisenaaran alueille on toteutettu monipuolinen ulkoilu- ja lähiretkelystien verkosto taukopaikkoinen. Suomen suosituimpiin kuuluva vaellusreitti Karhunkierros kulkee Oulangan kansallispuistosta Valtavaara-Pyhävaaran vaarajonon halki Rukalle.</p>	A
3. Oulangan kokonaisuus	<p>Vetovoimatekijät Alue käsittää kansallispuiston ja sen lähellä olevat lehtojen, soiden ja lintuvesien suojelukohteet sekä Kuusinkijoen varren vanhojen metsien ja lehtojen suojelukohteet.</p> <p>Oulangan kansallispuisto on ainutlaatuinen yhdistelmä pohjoista, itäistä ja eteläistä luontoa. Maisemaa hallitsevat metsät, joet koskineen sekä pohjoisosan aapasuoalueet. Jyrkkäseinäiset kalliorotkot, joet sekä niiden varilla sijaitsevat tulvaniityt muodostavat yhden Suomen kansallismaisemista. Luontoarvojensa puolesta Oulanka on valtakunnallisesti yksi merkittävimmistä suojelualueista. Välittömästi valtakunnan rajan toisella puolen sijaitsee suuri ja erämainen Paanajärven kansallispuisto.</p> <p>Kansallispuiston alueella on valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita sekä lukuisia arvokkaita perinnemaisemia. Aluekokonaisuudella sijaitsee 15 valtakunnallisesti arvokasta kallioaluetta.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Oulanka on yksi Suomen suosituimmista ja kansainvälisesti tunnetuimmista retkeily- ja luontomatkaileukohteista. Puistoon tehdään vuosittain noin 165 000 käyntiä, joista merkittävä osa on ulkomaalaisia kävijöitä. Yleisökäyttö kohdistuu selkeästi kansallispuiston nähtävyyksien nähtävyyksien päiväreiteille Karhunkierroksen varrella. Niistä suosituin on Pieni karhunkierros Juuman kylän läheisyydessä. Oulangan luontokeskuksessa vierailaan vuosittain noin 60 000 kertaa. Kitka-, Oulanka-, ja Kuusinkijoen ovat suosittuja kalastuskohteita. Niiden vetovoima perustuu maisemaan ja Kitka- ja Oulankajokien alkuperäiseen luonnontilaiseen taimenkantaan.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Oulangan kansallispuiston rakenteet ja retkeilypalvelut sijoittuvat puistoa halkovan vaellusreitti Karhunkierroksen varrelle, jonka yhteyteen on rakennettu myös jatkuvasti suosiotaan kasvattavia päiväreittejä suosituimpien nähtävyyksien kävijäpaineen tasaamiseksi. Autiotuoppien lisäksi puiston alueella on lukuisia riippusiltaja, laavuja, kotia ja tulentekopaikkoja sekä leirintäaluetta. Kansallispuistossa on monipuolinen ohjelmalvelutarjonta, suosituimpia aktiviteetteja ovat koskenlasku, patikointi, lumikenkäily ja melonta. Kansallispuiston asiakaspalvelupisteitä ovat Karhunkierroksen luontokeskus alueen pohjoispuolella, Oulangan luontokeskus kansallispuiston sydämessä sekä palvelupiste Karhunkierroksen Kuusamon keskustassa. Korkeat luontoarvot ja suuri vierailijamäärä korostavat liikunnan ohjauksen tarvetta.</p>	A

4. Kylmäluoma	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus käsittää Kylmäluoman retkeilyalueen.</p> <p>Kylmäluoman alueen vetovoimatekijöitä ovat alueen luonnonmetsät, suot ja järvet. Alue on osin erämainen luontokokonaisuus. Retkeilyalueen maasto on pääosin karua männikkökangasta, jolle ovat tunnusomaisia vesistöjen varsia seurailevat korkeat harjujonot. Kylmäluoman vesistöt käsittävät noin 90 kirkasvetistä järveä ja lampea hoidettui- ne kalakantoineen.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kylmäluoma on suosittu valtion retkeilyalue, jossa vierailaan vuosittain noin 25 000 kertaa. Merkittävä osa asiak- kaista on virkistyskalastajia, joskin talvisin alue houkuttelee myös kansainvälisiä luontomatkailijoita. Virkistyskäyttö on keskittynyt alueen itäosaan, jossa sijaitsee laadukas leirintäalue matkailutoimintoi- neen. Yleisimpiä aktiviteettejä ovat kalastus, patikointi ja metsästys. Kylmäluoman asiakkaat käyttävät myös Etelä-Kuusamon retkikohteita (Julma Ölkky, livaara ja Näränkä).</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Opastuskeskus ja leirintäalue lähiympäristöineen muodostavat palveluiden ytimen. Retkeilyalueella on ympärivuoti- nen retkeilyreitit- ja latuverkosto ja siihen liittyvä palveluvarustus laavuineen, kotineen ja vuokrakämppeineen.</p>	B
5. Kuusamojärvi- Muojärvi	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Muojärvi, Kuusamojärvi sekä Torankijärvi.</p> <p>Aluekokonaisuus muodostaa ekologisesti ja luonnon virkistyskäytön kannalta merkittävän kokonaisuuden. Tärkeim- pänä vetovoimatekijänä on järviluonto saarineen sekä arvokkaat lintuvesialueet. Kantokylä ja Törmäsenvaara ovat maakunnallisesti arvokasta maisema- aluetta.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kuusamon taajaman läheisyys, tiheä loma-asutus ja matkailuelinkeinon kehittäminen luovat kysyntää alueen vir- kistyskäytölle. Kalastus, vesiretkely ja muut vapaa-ajan toiminnot. Torankijärvi sijaitsee lähellä Kuusamoa ja sillä on merkitystä lähivirkistysalueena. Kuusamon lintuvedet ovat tärkeitä seudullisia ja paikallisia virkistyskohteita.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Muojärven saarissa on jonkin verran palveluvarustusta ja järvellä on melontareitti. Aluekokonaisuuden halki kulkee moottorikelkkailu-urasto välillä Kuusamon taajama-Kuusamojärvi-Muojärvi-Kortesalmi.</p>	C
6. Etelä- Kuusamon vanhat metsät	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus muodostuu erämaisista luonnonmetsistä, soista ja pienvesistä. Kohteet ovat luonnonmetsinä val- takunnallisesti edustavia. Aluekokonaisuuteen sisältyvä livaara on Etelä-Kuusamon alueen korkein luonnontilainen vaara ja kuuluu Pohjois-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin. Näränkävaa- ralla sijaitsevat Kirkkokallion ja Yheksänsylenkallion näköalapaikat sekä Närängän erämaatil- la. Julma-Ölkyn rotkojärvi on geologises- ti, kulttuuriperinnöllisesti ja luontomatkailullisesti arvokas luonnonnähtävyys. Virmajoen drumliinikentät ovat valta- kunnallisesti edustava geologinen kohde. Venäjän läheisyys lisää kohteiden vetovoimaisuutta.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Valtaosa kohteen kysynnästä (noin 22 000 käyntiä vuosittain) syntyy kotimaisten matkailijoiden ja lähialueen asuk- kaiden toimesta. Uudistetun palvelutarjonnan myötä kohteiden käyttömäärät ovat kasvussa, ja alueella on mahdol- lisuuksia kehittyä huomattavasti nykyistä tunnetummaksi retkeily- ja luontokohteeksi. Kokonaisuus on matkailulli- sesti yhteydessä Hossan ja Kylmäluoman retkeilyalueisiin. Merkittävä kohde myös paikallisille kalastajille, metsästä- jille ja marjastajille.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Aluekokonaisuudella on useita retkeilyreitit- ja niihin liittyvää palveluvarustusta (livaara, Näränkä, Julma-Ölkky). Li- vaaran alueella kulkee Iirinki-päiväretkeilyreitti, jonka varrella on palveluvarustusta. Närängän alueella on toteutettu kesäretkeilyreitit, ja tärkein nähtävyys on Näränkävaa- ran erämaatil- la. Hossasta on Julma-Ölkylle kesä- ja vesiretkei- lyreitit- ja niihin liittyvää palveluvarustusta. Aluekokonaisuuden ulkopuolelle sijoittuvalle Iijärvelle on toteu- tettu kaksi päiväretkeilyyn soveltuvaa melontareittiä. Moottorikelkkailu-ura kulkee välillä Kortesalmi-livaara-Hossa.</p>	B
7. Taivalkosken eteläosan vanhat metsät	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen sisältyy Pohjois-Pohjanmaan arvokkaimpia vanhoja metsiä. Metsäkylän kylä ja viljelymaisema perinteisine rakennuksineen kuuluu Pohjois-Pohjanmaan maakunnallisesti merkittäviin kulttuurihistoriallisiin kohtei- siin. Alueen läpi virtaa Korvuanjoki, jossa elää uhanalainen jokihelmisimpukkakanta.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Käyttö muodostuu valtaosin virkistyskalastuksesta sekä lähialueen asukkaiden kesäaikaisesta retkeilystä. Korvuan- joella on potentiaalia kehittyä maakunnallisesti merkittäväksi kalastuskohteeksi osana laajempaa Korvuan-Näljänkä- joen yhteisluo- pua- aluetta.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Aluekokonaisuuden retkeilykäyttö perustuu nykyisellään pääosin ohjaamattomaan jokiamiesretkeilyyn. Kohteilla on joitakin tulipaikkoja ja laavuja. Metsäkylän Taivalvaaran, Korvuanjoen ja Jokijärven ympäristössä on noin kymmenen kilometrin mittainen luontopolkuverkosto, johon liittyy palveluvarustusta.</p>	C

8. Taivalvaara-Pahkakuru	<p>Vetovoimatekijät</p> <p>Taivalvaaran matkailu- ja virkistysalue. Pahkakurun aarnialue sekä siihen liittyvä harjijensuojeluohjelman alue. Pahkakurun aarnialue on maakunnallisesti tunnettu nähtävyytenä ja käsittää maisemallisen vanhan metsän ympäröimän rotkolaakson. Jurmunkylän viljelysmaisema perinteisine rakennuksineen. Osa aluekokonaisuudesta kuuluu lijojen keskiuokson valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema Jurmun saaret.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä</p> <p>Alue sijoittuu Syötteen ja Taivalkosken matkailualueiden tuntumaan ja liittyy niihin alueen kautta kulkevan kesäretkeilyreitien kautta. Nykyisessä käyttötarkoituksessaan reitin käyttö on vähäistä. Paikallisen ja matkailun kysynnän painopiste on Taivalvaaran hiihtokeskuksessa sekä kesäretkeily- ja hiihtoreiteillä Taivalvaara-Pahkakuru -alueella. Jurmunlampien alue osana lijojen keskiosia on virkistyskalastajien suosiossa.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus</p> <p>Taivalvaaran-Pahkakurun-Porraslamminkankaan alueelle on kehitetty virkistys- ja luontomatkailutoimintoja palvelevia reittejä ja taukopaikkoja. Syöte-Taivalkoski-Kylmäluoma -retkeilyreitti kulkee harjijensuojeluohjelmaan kuuluvan alueen itäosan kautta. Taivalvaaran virkistysmetsän alueelle sijoittuu runsaasti hiihtolatuja, luontopolkuja sekä sauvakävely-, kesäurheilu- ja frisbeegolfpuisto. Lisäksi Taivalvaaralla on hiihtokeskus hyppymäkeen. Alueen tuntumassa toimii useita matkailupalveluja tarjoavia yrityksiä.</p>	B
9. Syötteen kokonaisuus	<p>Vetovoimatekijät</p> <p>Aluekokonaisuus käsittää Syötteen kansallispuiston, Iso-Syötteen retkeilyalueen, Syötteen virkistysmetsän sekä Soiperöisen luonnonsuojelualueen. Syötteen matkailualue on alueen toiminnallinen keskus.</p> <p>Syötteen merkittävimmät vetovoimatekijät ovat kansallispuisto ja sekä talvella hiihtokeskus. Syötteen kansallispuisto muodostaa yhdessä retkeilyalueen ja virkistysmetsän kanssa merkittävän yhtenäisen vanhojen metsien kokonaisuuden. Vanhojen, pääosin luonnontilaisten metsien ohella kansallispuiston tärkeimpiin suojeluarvoihin kuuluvat mm. luonnontilaiset aapa- ja rannesuot, kulttuuriperintökohteet sekä geologisesti mielenkiintoiset kohteet.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä</p> <p>Syöte on maakunnan toiseksi suosituin luontomatkailukohte, jonka monipuolinen aktiviteettitarjonta ja sijainti kohtuullisen etäisyyden päästä Oulun seudulta tekevät alueesta vetovoimaisen vapaa-ajan ulkoilukohteen. Syötteen suojelualuekokonaisuudelle kohdistuu vuosittain noin 100 000 käyntiä (luontokeskus n. 30 000), joista valtaosa on kotimaisia luontomatkailijoita. Kysyntä kohdistuu pääasiassa Syötteen matkailukeskuksen tuntumassa sijaitseville reiteille ja nähtävyyksikohteille, kuten Ahmavaaraan, Iso-Syötteelle ja Pytkynharjuun. Lisäksi Syötteen kokonaisuudella sijaitsevilla valtion mailla sijaitsee suosittuja pienriistan ja hirvenmetsästyksen lupa-alueita. Uutta kysyntää on kehittänyt mm. maastopyöräilyyn sekä nuoriso- ja erityisryhmien palveluille. Syötteen kansallispuisto ja Iso-Syötteen retkeilyalue kuuluvat Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus</p> <p>Syötteen matkailukeskus on mm. majoitus-, ravitsemus- ja ohjelmalveluiden keskittymä. Aluekokonaisuudella on monipuolinen kesä- ja talviretkeilyreitien verkosto sekä siihen liittyvää palveluvarustusta, kuten autio-, varaus- ja päivätipia sekä laavuja. Reitien ja palveluvarustusten painopiste on Syötteen matkailukeskuksen ympäristössä. Syötteen luontokeskus on alueen tärkein retkeilijöiden palvelupiste. Alue kytkeytyy pitkiin vaellusreitteihin (UKK-reitti, Pudasjärvi-Syöte Kannonnouse-reitti ja Syöte-Taivalkoski -reitti).</p>	A
10. Soininsuo-Kapustasuo	<p>Vetovoimatekijät</p> <p>Aluekokonaisuus muodostuu laajoista luonnontilaisista aapasuista kangasmetsäsaarekkeineen. Soininsuo on Pohjois-Pohjanmaan laajimpia yhtenäisiä avosuoja. Kapustasuo on pesimäsuolinnustoltaan runsaslajinen aukea aapasuo. Alueet kuuluvat Suomen tärkeisiin lintualueisiin.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä</p> <p>Alue on lähinnä paikallisten asukkaiden talviretkeily- ja marjastuskohde. Alueelle kohdistuva kysyntä on varsin pientä, eikä alue ole matkailullisesti merkittävä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus</p> <p>Alueen virkistyskäyttö perustuu nykyisellään ohjaamattomaan jokamiesretkeilyyn. Alueen välittömässä läheisyydessä on pääasiassa marjastajia ja metsästäjiä palveleva autiotupa.</p>	D
11. Ohtosensuo-Ohtavaara	<p>Vetovoimatekijät</p> <p>Ohtosensuon luonnonsuojelualue on laaja, maisemallisesti hieno aapasuon yhdistymä, jossa on luonnontilaisia vanhan metsän saarekkeita avosoiden keskellä. Alue kuuluu Suomen tärkeisiin lintualueisiin. Suoalueen itäpuolella sijaitseva Ohtavaara on valtakunnallisesti arvokas kallioalue, joilta avautuu hieno maisema länteen suoalueen yli.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä</p> <p>Ohtosensuo on lähinnä paikallisten asukkaiden retkeily- ja marjastuskohde. Alueelle kohdistuva virkistyskäyttö on varsin pientä, eikä alue ole matkailullisesti merkittävä. Ohtavaaralla on merkitystä maisemanähtävyytenä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus</p> <p>Alueen virkistyskäyttö perustuu nykyisellään ohjaamattomaan jokamiesretkeilyyn. Ohtosensaassa on Metsähallituksen huoltama autiotupa.</p>	D

12. Pudasjärven lintuvedet	<p>Vetovoimatekijät Pudasjärven lintuvesien kokonaisuuteen kuuluvat Aittojärvi, Kongasjärvi, Sotkajärvi ja Pudasjärvi.</p> <p>Aluekokonaisuuden vetovoimatekijöitä ovat vesi- ja suoluonto, linnusto sekä kulttuuriympäristöön liittyvät arvot. Pudasjärven lintuvedet kuuluvat Natura 2000 -verkostoon. Sotkanjärvi- ja Pudasjärvi ovat lijoen järvilaajentumia, jotka ovat osa valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Pudasjärven pohjois- ja etelärannan kirkkomaisema on puolestaan luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi ympäristöksi.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kohteilla on merkitystä paikallisesti tärkeinä lähivirkistysalueina sekä lintuharrastajien retkikohteina. Tärkeimmät virkistyskäyttömuodot ovat veneily, kalastus ja lintujen tarkkailu. Pudasjärvi ja Sotkanjärvi ovat myös osa laajempaa lijoen luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuutta. Palvelut/palveluvarustus</p> <p>Aluekokonaisuudella luonnon virkistyskäytön palveluvarustusta on kehitetty erityisesti osana lijoen virkistyskäyttöä. Lijokivarressa veneenlasku- ja taukopaikat muun muassa Pudasjärven taajamassa sekä Sotkanjärven kohdalla. Pudasjärvellä ja Sotkanjärvellä on lintutornit.</p>	C
13. Pudasjärven vanhat metsät	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Puhosjärven pohjoispuolella oleva Sammalharjun vanhojen metsien suojelualue sekä Jaurakkavaaran-Jaurakkajärven alue.</p> <p>Molempien alueiden tärkeimpänä vetovoimatekijänä ovat edustavat luonnonmetsät. Jaurakkavaaran metsät ovat pääosin korkean alueen vanhoja metsiä, jotka sijaitsevat laajojen hakkuualueiden keskellä. Jaurakkavaara on linnustollisesti valtakunnallisesti arvokas kohde.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Käyttö muodostuu valtaosin lähialueen asukkaiden kesäaikaisesta retkeilystä ja alueen muusta virkistyskäytöstä. Jaurakkavaaran alueelle toteutettu polkuverkosto mahdollistaa kohteen markkinoinnin myös laajemmalle yleisölle. Jaurakkavaara on helposti saavutettavissa aluekokonaisuuden läpi kulkevalta kantatieltä. Virkistyskäytön kysyntää heikentävät kuitenkin sijoittuminen harvaanasutulle alueelle ja etäälle olemassa olevista matkailukeskuksista.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Kupsonvaaran-Jaurakkavaaran alueelle on toteutettu noin 10 km mittainen luontopolkuverkosto taukopaikkoineen. Jaurakkajärven rannassa on veneenlaskupaikka. Kylässä on tarjolla majoituspalveluita. Sammalharjun lävitse kulkee UKK-reitti sekä moottorikelkkaura Taivalkoskelta Puolangalle.</p>	D
14. Olvassuo	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Olvassuon-Näätäsuon-Sammakkosuon sekä Leväsuon-Kärppäsuon soidensuojelualueet, Olvassuon luonnonpuisto, Kälväsvaaran – Iso Palovaaran harjujensuojeluohjelman alue sekä muut lähiympäristön suojelualuevaraukset.</p> <p>Suojelualuekokonaisuus on kokonsa ja erämaisuuksensa vuoksi yksi Suomen tärkeimpiä metsä- ja suoerämaiden suojelualueita. Olvassuo on valtakunnallisesti edustava suoluontokohde; alue on ollut ehdolla kansallispuistoksi ja Unescon maailmanperintökohteeksi. Olvassuo on maisemallisesti ehjä, tietön ja ojitamaton kokonaisuus. Alue on kehittänyt aapasuo, jonka vetovoimaa lisäävät useat joet ja purot sekä luonnontilaiset suosaarekkeina esiintyvät iki-metsät. Alueen eteläosissa esiintyy myös maisemallisia harjualueita. Alue kuuluu Suomen kansainvälisesti merkittäviin lintualueisiin.</p> <p>Olvassuon vetovoimaa lisää myös alueen kulttuuriperintö. Alueella esiintyy tervahautoja, niittylatoja ja -saunoja, savottakämppien jäänteitä sekä pyyntikuoppia. Olvassuo on myös erämaisena kohteena verrattain helposti saavutettava.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Alue on nykyisin paikallisten ja lähikuntien asukkaiden virkistyskäytössä. Kauempaa tulevien kävijöiden kiinnostus aluetta kohtaan on ollut kasvussa. Kysyntä (n. 5000 käyntiä vuosittain) keskittyy kesäaikaan retkeilijöiden, kalastajien, marjastajien ja lintujen tarkkailijoiden muodossa. Olvassuo kuuluu Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon, mikä voi kasvattaa kysyntää Oulun seudulta. Myös kansallispuistoaloite on lisännyt kiinnostusta aluetta kohtaan.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Olvassuolla on omatoimista retkeilyä palvelevia rakenteita. Alueella on kaksi luontopolkua, laavuja ja lintutorneja sekä autiotupa. Rakenteet ovat kunnoiltaan kohtalaiset. Alueella ei ole säännöllistä matkailun yritystoimintaa.</p>	B
15. Hirvisuo-Kuuisuo-Martimojoen alue	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Hirvisuon sekä Kuuisuon-Hattusuon Natura-alueet.</p> <p>Oulu-Kuusamo-tien varressa sijaitseva Hirvisuo on maisemallisesti merkittävä aapasuoalue ja helposti saavutettavissa. Alue on linnustollisesti arvokas. Martimojoen alue on erämainen metsä- ja suokokonaisuus. Aluekokonaisuuden suot ovat suojeltuja; metsät ovat pääosin talouskäytössä. Hirvisuon ja Martimojoen alueen väliin sijoittuva Some-ronvaaran asutustilakylä on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Osana Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoa Hirvisuon alueella on merkitystä paikallisten ja lähikuntien asukkaiden nähtävyyttä- ja virkistyskohteena. Aluekokonaisuuden sijainti kohtuullisen matkan päässä Oulusta lisää alueen merkitystä. Hirvisuon osalta sijainti valtatievarressa ja olemassa oleva palveluvarustus lisää alueen merkittävyyttä suoluontokohdeena, mistä on osoituksena myös Hirvisuon hyödyntäminen lintumatkailukohteena.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Luontopolku, lintutorni ja opasteita. Levähdyspaikka VT 20:n varrella. Martimojoen alueen virkistyskäyttö perustuu nykyisellään pääosin ohjaamattomaan jokamiesretkeilyyn. Alueella on peruskartan mukaan olemassa retkeilyreitit (Martimon retkeilyreitti, Jääkärin polku), mutta niiden nykytilasta ei ole tietoa.</p>	C

<p>16. Litokaira</p>	<p>Vetovoimatekijät Litokaira on luonnontilaisen erämaaluonnon suojelun kannalta merkittävimpiä koko Suomessa, sillä alue on suu- rin yhtenäinen aapasuokokonaisuus napapiirin eteläpuolella. Laajojen, yhtenäisten soiden ja usein luonnontilais- ten kangasmetsäsaarekkeiden muodostama mosaikki, luonnontilaiset vesistöt sekä monipuolinen lajisto sisältyvät alueen tärkeimpiin luontoarvoihin. Alueen linnuston suojellinen merkitys on suuri. Virkistyskäytön näkökulmasta erämaisuus ja luonnontilaisuus ovat alueen keskeisiä arvoja.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Alue on nykyisin omatoimisten retkeilijöiden ja luontoharrastajien erämainen vaelluskohde. Lähialueen asukkailla alue on merkittävä metsästys- ja marjastuskohde. Kohde on melko vaikeasti saavutettavissa.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Litokairan olemassa olevaan palveluvarustukseen kuuluu autiotupia, laavuja, lintutorni ja luontopolku sekä opastei- ta.</p>	<p>C</p>
<p>17. Iijoki</p>	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus kattaa Iijoen kokonaisuudessaan sekä sen merkittävimmät sivujoet.</p> <p>Valtakunnallisesti merkittävä ja tunnettu joki- ja kulttuuriympäristö. Jokivarressa on sekä erämaisia osuuksia että asutusta; joki Iin, Yli-Iin, Pudasjärven ja Taivalkosken taajamien sekä useiden kylien läpi. Joen rakentamattomat osuudet ja sivujoet ovat vetovoimaisia jokiretkeilyn kannalta. Jokikokonaisuutta täydentävät maisemallisesti merkit- tävät järvet ja järvilaajentumat Pudasjärvellä ja Taivalkoskella. Luonnon ja maisemien lisäksi niiden ympärillä kylis- sä on myös arvokasta, rakennettua kulttuuriympäristöä. Jokivarren kulttuuriarvoista kertovat osaltaan lukuisat ar- voalueet, muun muassa valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet Pudasjärvellä ja Taivalkoskella. Kierikkikeskus Yli-Iissä on tunnettu arkeologinen esihistoria- ja kulttuurimatkaileuskeskus.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Joella on merkittävä arvo virkistyskäytössä alueen asukkailla ja loma-asukkailla. Iijoella ja sen latvajoilla on myös laa- jempaa vetovoimaa muun muassa vesiretkeily- ja virkistyskalastusalueena. Iijoki ja sen sivuhaarat Siuruanjoki, Pär- jänjoki, Livojoki ja Korpijoki ovat meloilille sopivia kohteita. Iijoen vesistö on suosittu kalastusalue sekä paikallisille asukkailla että laajemmalle harrastajajoukolle.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Monipuoliset matkailu- ja retkeilypalvelut jokivarressa, mm. Pudasjärven ja Taivalkosken alueella. Kalastukseen liitty- viä tukikohtia ja laavuja on rakennettu pitkin jokivartta, erityisesti koskiosuukien rannoille. Kurenalus-Syöte -välille on toteutettu vesiretkeilyreitti. Melontakeskus Taivalkoskella ja kalastuskeskus Kipinässä. Kierikkikeskus Yli-Iissä.</p>	<p>B</p>
<p>18. Kiiminkijoki</p>	<p>Vetovoimatekijät Kiiminkijoki on 170 km pitkä rakentamaton joki, joka kuuluu valuma-alueineen Natura 2000 -verkostoon. Yläjuok- sulla on erämaisia piirteitä, alajuoksulla asutusta ja runsaasti kulttuuriympäristön arvoja. Koiteli on Kiiminkijoen merkittävin koskialue, jonka virkistyskäytöllä on pitkät perinteet. Kiiminkijokisuun lähivirkistysalueet (Kurtinhau- ta-Onganranta, Iso-Miehikkä).</p> <p>Kiiminkijoen virkistyskäytön kehittämistä on käsitelty yksityiskohtaisemmin Kiiminkijokivarren maankäyttöstrategias- sa (KIVA 2025), jossa on tunnistettu runsaasti virkistyskäytön kannalta kehitettäviä kohteita.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Oulun läheisyys, Haukiputaan, Kiimingin, Yli-Kiimingin taajamat sekä jokivarren kylä- ja vapaa-ajan asutus lisää- vät alueen virkistyskäytöllistä merkitystä. Kiiminkijoki on alueella tunnettu ja suosittu kalastus- ja vesiretkeilyjoki (melonta). Kiimingissä sijaitseva Koitelinkosken alue sekä Kiiminkijokisuun Iso-Miehikkä kuuluvat Oulun seudun ul- koilukohteet -verkostoon. Koitelin alueen vuotuinen kävijämäärä nykyisin on noin 15 000–20 000 kävijää. Kurimon- koski on tunnettu kalastuskohde ja kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoinen nähtävyys.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Jokivarteen on rakennettu lukuisia laavuja, kotia sekä nuotio- ja kalankäsittelypaikkoja. Alajuoksulla Kiimingin ja Haukiputaan palvelut. Oulussa Koitelinkosken alueella monipuoliset ulkoilu- ja virkistystä tukevat palvelut. Kiimin- kijokisuon Iso-Miehikässä laavu, Kurtinhaudan-Onganrannan alueella ulkoilupolkujen verkosto ja uimarannat.</p>	<p>B</p>
<p>19. Kiimingin luontokohteet</p>	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluu Kiimingin taajaman koillispuolelle sijoittuva suo- ja metsäalueiden mosaikki. Luonto- kohteista merkittävin on Kiimingin lettoalue, joka kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Metsä- ja suoluonto, luonnon monimuotoisuuteen liittyvät arvot. Kohde on arvokas suoluontotyyppien keskittymä. Alueen metsäsaarekkeet ovat kuitenkin melko voimakkaasti käsiteltyjä. VT 28:n molemmin puolin on pienempiä luontokohteita.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Nykyisellään pääasiallisia käyttäjäryhmiä ovat paikallinen väestö sekä Oulun seudun luontoharrastajat. Oulun kau- pungin ja Kiimingin taajaman läheisyys lisää alueiden merkittävyyttä virkistyskäytön kannalta.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Ei ole.</p>	<p>C</p>
<p>20. Iin- Haukiputaan luontokohteet</p>	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Iijoen suisto, Iin Rönttä sekä Haukiputaan Martinniemen-Halosenniemen luonto- ja kulttuuriympäristön kohteet.</p> <p>Aluekokonaisuuden vetovoimatekijöinä mm. meri, maankohoamisrannikon luonto, linnusto. Iijokisuun maakunnal- lisesti arvokas maisema-alue, Iin Hamina, Röntän saaren historia ja Martinniemen saha-alue. Aluekokonaisuus liittyy Kiiminkijoen ja Virpiniemen kokonaisuuksiin.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Iin Rönttään tehdään vuosittain noin 10 000 käyntiä. Käyttäjinä paikalliset ja lähikuntien asukkaat, veneilijät ja pur- jehtijat. Lähiasutuksen määrä lisää kohteiden merkittävyyttä. Iin Rönttä kuuluu Oulun seudun ulkoilukohteet -ver- kostoon.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Iin Röntän retkisatama, vuokratuvat Lastaaja ja Luotsila, kota, tulentekopaikka, leikkipaikka ja luontopolku. Iijoki- suistossa venesatama.</p>	<p>C</p>

21. Virpiniemi	<p>Vetovoimatekijät Alueen vetovoimatekijöitä ovat merellisyys, harjumaiset, ympärivuotisuus, monipuolisuus ja laajuus sekä monipuoliset palvelut. Heikkoutena muun muassa maa-ainesten ottoalueet. Rannat ovat pääosin rakennettuja (loma-asuminen), mikä rajoittaa niiden virkistyskäyttöä.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Virpiniemi on merkittävä liikunta- ja harrastuspaikka Oulun seudulla. Alueella toimii kansallisesti tunnettu liikuntaopisto, jossa on ympärivuotisesti harrastustarjontaa ja tapahtumia.</p> <p>Palvelee Oulun seudun asukkaiden seudullisena lähivirkistysalueena. Alueella on myös laajempaa vetovoimaa monipuolisten palveluiden ja harrastusmahdollisuuksien ansiosta. Merkitystä ulkoilu- ja urheilualueena, eläinurheilualueena sekä yleisen virkistyskäytön kannalta. Virpiniemen alueen loma-asutus lisää osaltaan virkistyspalvelujen kysyntää. Alue on sijaintinsa puolesta helposti saavutettavissa.</p> <p>Kohde on yksi Oulun seudun virkistys- ja vapaa-ajan verkoston (VIVA) kärkikohteista ja kuuluu myös Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Monipuoliset liikunta- ja muut palvelut alueen eteläosassa: Virpiniemen liikuntaopisto, golfkenttä, eläinurheilukeskus, leirintä/caravan-alue ja venesatama. Liikuntaopiston yhteydessä toimii retkeilyhotelli. Laajemmalla alueella reitit ja taukokentteet, uimarannat. Talvisin alueella on kattavat hiihtoladut, mäkihyppääjien harjoittelumäet ja lasten pulkkamäet.</p>	B
22. Oulun edustan mannersaaret	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat (Kellon) Kraaseli, Kotakari, Hietakari, Iso- ja Hoikka-Hiue, Kropsu sekä joukko muita pienempiä saaria.</p> <p>Alueen vetovoimatekijöitä ovat meri ja maankohoamisrannikon luonto. Kotakarin ja Hietakarin saarissa on jonkin verran loma-asuntoja, mikä rajoittaa niiden virkistyskäyttöä. Muut saaret kuuluvat pääosin Natura 2000 -verkostoon ja ovat säilyneet rakentamattomia. Kraaselin saari ympäröivine matalikkoineen on yksi Pohjois-Pohjanmaan arvokkaimmista lintujen pesimä- ja muutonaikaista levähdysalueista.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Veneilijät, Loma-asukkaat. Talvella hiihtäjät ja moottorikelkkailijat. Virkistyskäytön kehittämisen kannalta heikkoutena on saarikohteiden saavutettavuus kesällä; meren saarille pääsee vain veneellä ja rantautuminen on haasteellista matalan vedensyvyyden vuoksi.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Kropsun ja Kattilankallan saarissa on venelaituri, tulentekopaikat, opasteita.</p>	C
23. Oulujoen suisto	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluu Oulujoen suistoalue (Hietasaari ml. Nallikarin alue, Pikisaari, Hupisaaret, Oulun torinranta).</p> <p>Alueen vetovoimatekijöitä ovat luonnon- ja kulttuuriympäristön sekä palvelujen monipuolisuus. Alueella on merkittäviä maisemallisia sekä historiaan ja rakennusperintöön liittyviä arvoja erityisesti. Oulun seudun virkistys- ja vapaa-ajan verkoston toteuttamissuunnitelmassa (VIVA) Oulujoen suisto eli laajemmin Oulu on valittu kärkikohteeksi sen keskeisen sijaintinsa vuoksi. Kohteella on myös matkailullista merkitystä; merkittävimpinä kohteita Oulun torinranta, Nallikari ja Hietasaari. Nallikari on Oulun kaupungin tärkein vapaa-ajan matkailun kehittämiskohde.</p> <p>Aluekokonaisuus kytkeytyy osaksi Oulujoen kokonaisuutta ja sitä täydentävät kaupunkiseudun muut lähivirkistysalueet ja viheryhteydet (Kempelenlahti, Oulujoen suisto-Virpiniemi, Honkanen-Linnakangas-Kaakkuri-Hiironen-Raksila, Kuivasjärvi-Pyykösjärvi-Kalimenoja, Oulujoen kohteet).</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Oulujoen suisto on keskeisen kaupunkialueen merkittävin virkistysalue, jolla on merkitystä myös matkailuympäristönä. Vapaa-ajan matkailun kannalta Nallikarin rooli on keskeinen, alueella 150 000 – 200 000 yöpymistä per vuosi. Muut kohteet ovat lähivirkistysalueita, jolla myös osin laajempaa vetovoimaa ulkoilualueena ja/tai merkitystä tärkeänä seudullisena viheryhteytenä. Alue on hyvin saavutettavissa kaikilla kulkumuodoilla. Aluekokonaisuudella on useita hyvin suosittuja Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon kuuluvia kohteita.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Monipuoliset ulkoilumahdollisuudet, keskustapalvelut. Kävely- ja pyöräilyreitit, uimarannat. Venesatamat, melojien tukikohdat. Auranmajan ympäristössä Kalikkakankaalla ja Kalimeenojan varressa laajahko ulkoilureittien ja -polkujen verkosto sekä ulkoilureittiyhteydet Kuivasjärven, Ritaharjun ja Vesalanmäen suuntiin. Jätekeskuksen vieressä lastenketterintie.</p>	A
24. Oulujoki	<p>Vetovoimatekijät Neljän kuntakeskuksen läpi virtaavan Oulujoen luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuus. Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, muu kulttuuriperintö ja -historia. Jokiluonto ja siihen liittyvät virkistysarvot, joita kuitenkin vesistöarvokenttäminen ja -kuormitus ovat heikentäneet.</p> <p>Oulujoen kärkikohteita ovat mm. Turkansaari ja Muhoksen Leppiniemen alue.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Joella on merkittävä arvo virkistyskäytössä alueen asukkaille ja loma-asukkaille. Joki virtaa neljän kuntakeskuksen lävitse, joki on asuttu koko matkaltaan. Tervareitti välillä Sankivaara-Muhos kuuluu Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Oulujoen Tervareitistö, joka käsittää vaellus- ja hiihtoreitit Oulun Sankivaaran ja Rokuan välillä. Lyhyemmät reitit/luontopolut. Uimarannat ja venesatamat. Veneilyreitistö.</p>	B

25. Sanginjoki-Sankivaara-Pilpasuo	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Sanginjoen ulkometsän alue, sen itäpuolella sijaitseva harjijensuojeluohjelman alue, Niilesjärven-Valkiaisjärven alue, Sankivaaran alue sekä Pilpakangas-Pilpasuo. Alueen vetovoimatekijöitä ovat metsä- ja suoluontoon liittyvät virkistysarvot ja monipuoliset ulkoilumahdollisuudet. Alue on hyvin saavutettavissa Oulusta.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Palvelee Oulun seudun asukkaiden seudullisena lähivirkistysalueena. Merkitystä ulkoiluun, retkeilyyn ja luonnontuotteiden keruun kannalta. Sanginjoki on suosittu virkistyskalastuskohteena. Pilpasuo, Sankivaara ja Sanginjoen ulkometsä sekä alueelta alkunsa saava Tervareitti kuuluvat Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Sanginjoen ulkometsän alueella on Oulun kaupungin ylläpitämä reittiverkosto taukopaikkoineen. Aallikkokankaan liikunta-alue, Valkiaisjärven uimaranta. Sankivaaran alueella on golf-kenttä, kuntorata ja hiihtourheilukeskus. Sanginjokivarressa kalastusta tukevaa palveluvarustusta. Pilpasuolla luontopolku ja laavuja. Sankivaaran alueelta lähtevä Tervareitti kulkee Pilpasuon kautta.</p>	B
26. Oulunsalon Varjakka-Akionlahti	<p>Vetovoimatekijät Alue muodostuu Varjakan, Pyydyskarin ja Akion saarista, Akionlahdesta sekä Varjakan niemestä. Varjakan alue on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö ja yksi maamme parhaiten säilyneitä saarisahayhdyskuntia. Natura 2000 -verkostoon kuuluva Akionlahti on merkittävä lintuvesi. Varjakan yleiskaavassa pääosa alueesta on varattu retkeily- ja ulkoilualueeksi, muu osa on osoitettu matkailun, loma-asuntojen, satamatoimintojen, virkistykseen ja rakennussuojelun tarpeisiin. Alueelle laaditaan parhaillaan (2014) osayleiskaavaan ja järjestettyyn arkkitehtuurikilpailuun perustuvaa asemakaavaa.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Oulun seudulla merkittävä lähivirkistysalue, jonka kysyntä tulee todennäköisesti jatkossa kasvamaan alueen aktiivisen kehittämisen myötä. Akionlahden luontopolku kuuluu Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Varjakkaan tavoitellaan ympärivuotisen palvelukeskuksen syntymistä, joka voi sisältää mm. matkailu-, majoitus- ja ravintolapalveluita. Ensisijaisena toimintakeskuksena kehitetään nykyisen venesataman ranta-alueetta. Akionsaareissa luontopolku, laavu, lintutorni ja nuotiopaikka.</p>	B
27. Liminganlahti	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Liminganlahti, Limingan Rantakylän alue, Lumijoen Varjakan alue sekä Oulunsalon Salonselän ja Papinjärven alueet. Kokonaisuuteen sisältyvää Liminganlahtea pidetään Suomen arvokkaimpana lintuvesialueena. Limingan lakeuden maisema- ja kulttuuriarvot.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Limminganlahti on kansainvälisesti vetovoimainen luontokohde, joka houkuttelee lintuharrastajia ja luontokuvaajia ympäri maailman. Oulun kaupungin ja muiden kuntakeskusten läheisyys lisää alueiden merkittävyyttä mm. virkistyskäytön ja lähialuematkailun kannalta. Liminganlahden luontokeskus on maakunnan tärkeimpiä luontokasvatyksiöitä, jossa matkailijoiden ohella varhaiskasvatus- ja koululaisryhmät ovat merkittävä käyttäjäryhmä. Luontokeskuksen tehdään vuosittain noin 56 000 käyntiä. Liminganlahti kuuluu tärkeänä kohteena Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Limminganlahden luontokeskus, useita lintutorneja, nuotio- ja taukopaikkoja sekä luontopolkuja. Oulunsalon Salonselän alueella on kuntorata ja virkistysreitit. Salonselältä on virkistys- ja latureittiyhteydet Oulunsalon taajamaan ja Salonpähän. Limingan Rantakylän alueella ulkoilureittiverkosto, uimaranta ym. Lumijoen Varjakassa venesatama.</p>	A
28. Hailuoto	<p>Vetovoimatekijät Ainutlaatuinen luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuus. Meri, maankohoamisrannikon luonto, dyynit, rantavallit ja kosteikot. Poikkeuksellisen monipuolinen linnusto, kansainvälisesti tärkeä linnustoalue osana Liminganlahden kosteikkokokonaisuutta. Kansallismaisema, rakennusperintö, perinnemaisemat. Saarelle erityisen tyypilliset kalastajakylät kuuluvat Hailuodon arvokkaisiin rakennettuihin ympäristöihin ja maanviljelysperinteet hallitsevat yhä saaren maisemaa. Monipuoliset luonnonsuojeluvarvot.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Hailuoto on valtakunnallisesti tunnettu matkailukohde. Alueella on laajempaa merkitystä myös seudullisena lähialuematkailu- ja virkistysalueena sekä luonto- ja linturetkiäalueena. Kirkkosalmi on alueen tärkein lintujentarkkailualue. Marjanien luontopolulle kohdistuu vuosittain noin 20 000 käyntiä, ja kohde kuuluu Oulun seudun ulkoilukohteet -verkostoon.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Kuntakeskuksen palvelut. Marjanienessä hotelli- ja ravintolapalvelut, leirintäalue, kahvila, luontonytely sekä liikuntarajoitteisille sopiva luontopolku. Useita venesatamia. Vaellusreitit, taukotupia, tulipaikkoja ja lintutorneja.</p>	A
29. Kempeleen kohteet	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Kempeleen taajaman itäpuolella sijaitseva Honkasen-Köykkyrin urheilu- ja virkistysalue, lähialueen suot ja Mourunginjärvi. Kokonaisuus on osa Oulun seudun viher- ja virkistysverkon kokonaisuutta (Honkanen-Linnakangas-Kaakkuri-Hiironen -viherkäytävä).</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kuntalaiset ja lähikuntien asukkaat. Alueen merkitystä lisää sen sijoittuminen Kempeleen ja Oulun taajama-alueiden läheisyyteen.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Polku(tie)- ja latuverkosto taukorakenteineen. Honkasen alueella virkistysmetsä polkuineen sekä Köykkyrin kesä- ja talviurheilualue, frisbeegolf-rata ja urheiluseuran maja. Mourunginjärvellä sijaitsee kunnan ylläpitämä uimaranta ja nuotiopaikka. Moottorikelkkareitti.</p>	C

30. Matinsuo-Kivisuo-Lääväsuu	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Matinsuon-Lääväsuon-Kivisuon suoalueet, Jako-Muurais-suon alue sekä Räkäsuon Natura 2000 -alue.</p> <p>Oulujoen pohjoispuolella Oulun, Muhoksen ja Utajärven rajoille sijoittuva laaja aapasoiden, jokivesistöjen ja metsäsaarekkeiden muodostama erämainen kokonaisuus. Merkittävä osa soista on suoalueita tai maakuntakaavassa osoitettuja suoaluevarauksia. Metsät ovat osin käsiteltyjä, mutta kohteella on säilynyt myös edustavaa metsäluontoa soiden keskellä olevissa saarekkeissa. Kohteen kaakkoisosan suot kuuluvat Suomen tärkeisiin lintualueisiin. Kohteen länsiosassa Jättiläissaarella on jätkinkirko.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Matinsuo-Kivisuo-Lääväsuon on nykyisin lähinnä paikallisten asukkaiden retkeily-, marjastus- ja eräharrastuskohde. Sijainti Oulun tuntumassa luo edellytyksiä alueen virkistyspotentiaalin laajemmalle hyödyntämiselle esim. omatoimiretkelijöiden osalta. Alueella (mm. Räkäsuon-Lääväsuon alue) on merkitystä myös linturetkeilykohteena.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Tervareitti kulkee alueen länsiosan kautta, jossa sijaitsevat Terva- ja Matkajärven laavut. Myös Oisavanjärven alueella on muutamia laavuja/tulipaikkoja sekä opasteita. E6-vaellusreitillä linjauksella kulkee alueen kautta; reitti on polku- ja olemassa (Kivijärven kinttopolku) välillä Sotkajärvi-Kivijärvi. Myös Utajärvi-Ylikiiminki -moottorikelkkareitti kulkee alueen kautta. Jättiläissaaren alueella on pitkostettu polku ja tulipaikka. Koivujoen Pitkäläkoskella on Oulun kaupungin omistama tupa.</p>	C
31. Muhoksen luontokohteet	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Muhos- ja Poikajokien alue sekä Löytösuo-Karpassuo-Reikäsuon, Päijänne-Välisuon ja Ruostesuon soidensuojelualueet.</p> <p>Muhosjoki ja sen sivujoki Poikajoki virtaavat syvien, geologisesti ainutlaatuisien ja maisemallisesti arvokkaiden eroosiolaaksojen pohjalla. Jokien varsilla sijaitsee Liimanninkosken ja Poikajoen lehtojensuojelualueet. Liimanninkoski ja Isterinkoski ovat alueella tunnettuja luontonahtävyyksiä. Soidensuojelualueista erityisesti Löytösuo-Karpassuon alue on myös geologisesti arvokas.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kuntalaiset ja lähikuntien asukkaat, kalastajat ja luontoharrastajat. Liimanninkoski soveltuu erityisen hyvin perheretkeilykohteeksi ja kuuluu Oulun seudun ulkoilualueiden verkostoon sekä Rokuan Geopark -kohteisiin. Alue on kokonaisuutena osa laajempaa Rokua Geopark -kokonaisuutta.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Liimanninkoskella on opasteet, luontopolku ja taukorakenteet. Isterinkoskella on opasteet ja luontopolku. Aluekokonaisuuden suoalueilla ei ole virkistyskäyttöä tukevia rakenteita.</p>	C
32. Rokua-Oulujärvi	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluu Rokuanvaara (kansallispuisto, suoalueet, loma-asumisen/matkailupalvelujen alue, virkistysalueet), Ahmasjärvi-Ahmaskangas sekä Kainuun puolelle sijoittuvan Oulujärven länsiosa retkeilyalueineen.</p> <p>Rokuanvaara on geologisesti ainutlaatuinen harju- ja dyynimuodostuma. Kansallispuiston metsät ovat lähes luonnontilaisia karuja kangasmetsiä, muut alueen metsät ovat pääosin käsiteltyjä. Pookivaara näköalatorneineen ja Syvyydenkaivo ovat esimerkkejä Rokuan maisemallisista nähtävyyksistä. Ahmasjärvi on merkittävä lintuvesi. Ahmoksen-Rokuan alue on maakunnallisesti arvokasta maisema-alueita; valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnissa (Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014) Rokuanvaaraa on esitetty valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Geopark-statusuuden myötä Rokuasta on muodostumassa kansainvälisesti vetovoimainen kohde. Rokuan kansallispuisto kuuluu myös Oulun seudun ulkoilualueiden verkostoon. Rokuan retkeily- ja hiihtoreiteille kohdistuu vuosittain noin 75 000 käyntiä, jotka ovat pääasiassa kotimaan matkailijoita, lähikuntien retkeilyjä sekä loma-asukkaita.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Retkeily- ja murtomaahiihtoreitit ja palveluvarustus; mm. autio- ja päivä tupa, kotia, laavuja sekä näköalatorni. Lisäksi alueelta löytyy opastuskeskus, jossa Rokuan luontonahtävyt sekä kahvilapalvelut. Oulun suunnasta tuleva Tervareitti päättyy Rokualle. Hotelli- ja kylpyläpalvelut, leirikeskus.</p>	A
33. Meri-Raaha	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Raahen saaristo, Vanha-Raaha sekä Mikonkarin alue.</p> <p>Saariston ja merenrannan luonto- ja maisema-arvot sekä rakennettu kulttuuriympäristö ovat keskeisiä aluekokonaisuuden vetovoimatekijöitä. Raahen kaupungin edustan merialueella sijaitseva saaristo on Pohjanlahdella ainoa merkittävä saaristo Raahen ja Oulunsalon välisellä alueella. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan (2005) mukaan alueen kehittäminen perustuu saariston ja muun maankokoamisrannikon kulttuuri- ja luonnonympäristön sekä vanhan puukaupungin kulttuuriympäristöön liittyviin virkistys- ja vapaa-aikatoimintoihin. Saaristo kuuluu Natura 2000 -verkostoon.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Raahen ranta-alue ja saaristo on paikkakuntalaisten ja lähikuntien asukkaiden suosima vesiretkelykohde. Sijainti Raahen kaupungin tuntumassa lisää alueen merkitystä; sijainnin ja helpon saavutettavuuden vuoksi Raahen saaristossa on runsaasti virkistyskäyttöä niin kesäisin kuin talvisinkin. Saaret soveltuvat hyvin veneily- ja melontaretkelykohteiksi. Alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma (2008), joka ohjaa alueen kasvavaa virkistyskäyttöä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Raahen saaristossa on mihinnoispaikkoja, taukotupia, polkuverkostoja, tulipaikkoja/laavuja, opasteita. Raahen keskustan palvelut. Raahen Mikonkarin alueella on venesatama, leirikeskus, uimaranta, lintutorni, ulkoilureitti, laavu. Aluekokonaisuudella on venesatamia Lapaluodossa sekä Raahen keskustan ja Mikonkarin alueella.</p>	B

34. Tauvo-Siikajokisuus	<p>Vetovoimatekijät Siikajoen Tauvo on suosittu virkistys- ja vapaa-ajan alue. Tauvon Ulkonokka on merkittävä linturetkeilualue.</p> <p>Tauvo on merenrannalla sijaitseva vapaa-ajan asumisen ja matkailun seudullinen painopistealue. Tauvonniemi on yksi Pohjois-Pohjanmaan tunnetuimmista lintupaikoista. Niemen läntisin kärki, Kaasannokka, on Perämeren parhaita arktisten vesilintujen muutonseurantapaikkoja.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Paikalliset ja lähikuntien asukkaat, lintuharrastajat. Alueella on ranta-asemakaava, jolla alueelle on osoitettu tontteja sekä loma- että vakitukselle rakentamiselle. Tavossa on laajat hiekkarannat ja uintimahdollisuudet, ja aluetta pidetään hyvänä surffaukselle.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Venesatamia on Tavossa, Merikylänlahdella sekä Siikajokisuun Tunelissa. Tauvon Ulkonokalla on lintutorni. Siikajoenkylän golf-kenttä.</p>	C
35. Kivivaara-Revonneva	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus käsittää kolme soidensuojelualuetta (Revonneva–Ruonneva, Haarasuo ja Huhtaneva–Lumineva) sekä Vartinvaaran-Kivivaaran harjensuojeluohjelman alueen. Alueen keskeisenä vetovoimatekijänä on edustava suo- ja harjuluonto sekä niihin liittyvät maisema-arvot.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Aluekokonaisuuden virkistyskäyttö perustuu nykyisin jokamiesretkeilyyn. Tärkeimmät käyttömuodot ovat marjastus ja metsästys. Alueella käy jonkin verran lintuharrastajia ja muita retkeilijöitä. Kohteen merkitystä lisää hyvä saavutettavuus Oulun seudulta; Revonneva sijaitsee valtatie 8:n varressa.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Huhtaneva–Luminevan ja Haarasuon kautta kulkee vanhoista kärryistä kunnostettu polkupyöräreitti, joka on osa ympäröiviä kyliä yhdistävää noin 100 km:n pituista pyöräilyreitistöä. Reitin varteen on rakennettu taukopaikkoja.</p>	C
36. Siikajoki (joki)	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus kattaa Siikajoen (joki) kokonaisuudessaan sekä siihen liittyvät virkistys- ja matkailukohteet.</p> <p>Siikajoen luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuus. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, muu kulttuuriperintö. Jokiluonto ja siihen liittyvät virkistysarvot, joita kuitenkin vesistö rakentaminen ja -kuormitus ovat heikentäneet. Uljuan tekoaltaasta on muodostunut alueella merkittävä maisematekijä ja virkistyskohde. Siikajoessa useita koskia (mm. koskiensuojeluohjelmassa olevat Kärnänkoski, Nikolankoski, Patokoski, Pekkalankoski, Rialankoski ja Ukkolankoski).</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Paikalliset ja lähiseudun asukkaat, loma-asukkaat. Rantsilan Kurunnevan alue on suosittu linturetkeilukohte. Alueelle ollaan kehittämässä mm. metsästysmatkailua.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Siikajokivarren lähivirkistys- ja urheilualueet. Golf-kenttä Siikajoenkylällä. Venesatamat Siikajokisuussa. Siikajoen maankäyttöstrategiassa on tunnistettu useita kehitettäviä kohteita vesistöreitien varrella. Siikajoen melonnasta ja kalastuksesta valmistumassa suunnitelma ja kartat (2014).</p>	C
37. Vihannin kohteet	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Vihannin kirkkojärvi sekä sen lähistöllä sijaitsevat Saarelan- ja Rantasenjärvi ympäristöineen.</p> <p>Vihannin Kirkkojärven ympäristön luonto- ja perinnemaisemakokonaisuus. Järvet ovat olleet aikaisemmin kuivatettuja. Saarelan- ja Rantasenjärvi vesitetty uudelleen vuonna 2003.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Vihannin kirkkojärvi palvelee lähinnä paikallisten asukkaiden ulkoilu- ja virkistyskohteena. Harrastusmahdollisuuksiin kuuluvat ulkoilu ja patikointi, uinti, kalastus, lintujen tarkkailu sekä talvella hiihto.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Kirkkojärven ympäri kiertää ulkoilureitti, josta pääsee myös Sauvonmäen laavulle ja Saarelanjärven lintutornille. Reitti jatkuu Penikkalammelle, jossa on yöpymiskelpoinen laavu tulipaikkoineen. Talvella latuverkosto. Kivikanan laskettelurinne ei ilmeisesti käytössä. Läntisrannan virkistysalueella noin 5 km Vihannin kirkonkylästä Raahan suuntaan kyläyhdistyksen toteuttama luonto- ja perinnepolku. Kirkkojärven alueella museo, majoitustiloja, uimaranta ja kahvila.</p>	C
38. Uljuan alue	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluu Uljuan tekojärvi lähiympäristöineen.</p> <p>Alueen vetovoimatekijänä on muutoin vähäjärvisellä alueella järviluonto ja -maisema sekä siihen liittyvät virkistysmahdollisuudet. Uljuan tekojärvi ja pato on itsessään nähtävyyttä. Haapavuoren kalliomuodostelmat on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kalliialueeksi. Heikkoutena muun muassa säännöstelyn haittavaikutukset ja pintaveden laatu. Alue sijaitsee valtatie 4:n varressa ja on siten helposti saavutettavissa.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Paikalliset ja lähiseudun asukkaat, loma-asukkaat. Uljuan on kehittyvä loma-asumisen aluetta (Siikalatvan maankäyttöstrategia), mikä luo kysyntää järven ja sen rantojen virkistyspalveluille. Harrastusmahdollisuuksia mm. kalastus, veneily.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Venesatamia eri puolella järveä, Haapavuoren alueella luontopolkuverkosto taukopaikkoineen sekä moottorirata. Valtatien varressa kioskipalvelut.</p>	C

39. Pyhäjoki (joki)	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus kattaa Pyhäjoen (joki) kokonaisuudessaan.</p> <p>Kuuden kunnan ja usean kuntakeskuksen läpi virtaavan Pyhäjoen luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuus. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, muu kulttuuriperintö. Jokiluonto ja siihen liittyvät virkistysarvot, joita kuitenkin vesistöarvokkuus ja -kuormitus ovat heikentäneet.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Paikalliset ja lähiseudun asukkaat, loma-asukkaat. Harrastusmahdollisuuksia mm. kalastus, melonta, pyöräily. Joella järjestetään vuosittain retkimelontatapahtuma.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Jokivarressa majoituspalveluja, veneenlaskupaikkoja, kalastusta ja vesiretkeilyä palvelevia taukorakenteita. Paikallisia luontopolkuja. Pyhäjokisuistossa kalasatama, laavu, uimaranta, leirintäalue ja luontopolku. Kärämäen, Haapaveden, Oulaisen ja Pyhäjoen kuntakeskusten palvelut.</p>	C
40. Pyhäjoen kohteet	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Pyhäjoen arvokkaat lintuvedet, Pyhäjoen suisto ja Sunin alue.</p> <p>Parhalahden-Syöläntinlahti sekä Rajalahden-Perilähti ovat valtakunnallisesti arvokkaita lintuvesiä. Maanköyhäntien metsät, niityt ja vesiluontotyypit. Maisema- ja kulttuuriympäristön arvot.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kuntalaiset ja lähikuntien asukkaat, vapaa-ajan asukkaat, lintu- ja luontoharrastajat.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Parhalahden alueella lintutorni, laavu, uimaranta. Pyhäjokisuistossa kalasatama, laavu, uimaranta, leirintäalue ja luontopolku. Ympäristössä uimaranta, kala/venesatama, kuntorata. Pitkärannan alueella lintutorni. Pyhäjoen taajaman palvelut.</p>	C
41. Piipsjärven alue	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluu Piipsjärvi lähiympäristöineen.</p> <p>Alueen vetovoimatekijöitä ovat muutoin vähäjärviseillä alueella erityisesti järviluonto ja -maisema yhdistettynä arvokkaaseen viljelymaisemaan. Monipuoliset virkistätymismahdollisuudet, mm. Piipsjärven Lehtopään osayleiskaavassa osoitetut lähivirkistysalueet sekä urheilu- ja virkistyspalvelujen alueet. Heikkoutena pääosin viljelykäytössä olevat rannat ja järven pintaveden laatu.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Paikalliset ja lähiseudun asukkaat, loma-asukkaat. Harrastusmahdollisuuksia mm. uinti, kalastus, veneily. Järven ympäri kiertävä tie on erityisesti kesäisin kuntoilijoiden ja urheilijoiden suosiossa.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Uimaranta, useita venevalkamia. Kaupungin ylläpitämällä Honkarannan urheilualueella talvi- ja kesäkäytössä oleva ulkoilureitistö, ampumarata. Honkamajan ravintola- ja majoitustilat.</p>	C
42. Haapaveden luonto- ja virkistyskohteet	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Haapaveden kuntakeskuksen pohjoispuolella sijaitsevat arvokkaat suo- ja lintuvesi-alueet sekä Korkatti- ja Aakonvuoren alueet.</p> <p>Haapaveden lintujärvet Ainali, Apaja, Haapolampi, Korkatti, Kypärä, Litukka, Suojärvi ja Köyryrimmen suoalueella sijaitseva Köyrylampi ovat kansainvälisesti merkittävät lintujärvikokonaisuus. Kosteikkokokonaisuutta täydentävät geologisesti arvokkaat alueet sekä maisema- ja kulttuuriympäristön arvot.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Aluekokonaisuus palvelee lähikuntien asukkaiden virkistys- ja luontoretkeilykohteena. Virkistyskäytön kannalta vetoimaisimpia kohteita ovat Ainalin sekä Korkatti-Aakonvuoren alueet. Alueella on myös laajempaa vetovoimaa linturetkeilykohteena.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Lintutorni (Ainali), luontopolku ja laavu (Korkattivuori). Aakonvuoren alueella on urheilukeskus, kuntorata, moottoruuhilukeskus ja ampumarata. Haapaveden kuntakeskuksen palvelut.</p>	C
43. Pyhäntä-Tavastkenkä	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat luontokohteina Kansanneva-Kurkineva-Muurainsuon alue, Kivijärven lintuvesi sekä Pyhäntäjärvi. Tavastkenkän maakunnallisesti arvokas maisema-alue ja rakennetun kulttuuriympäristön kohteet täydentävät luontokokonaisuutta.</p> <p>Laajan aluekokonaisuuden vetovoimatekijöitä ovat edustava kosteikkoluonto sekä maisema- ja kulttuuriympäristön arvot. Kansanneva-Kurkineva-Muurainsuo on maisemallisesti näyttävä ja linnustollisesti arvokas kokonaisuus. Kivijärvi kuuluu lintujensuojeluohjelmaan sekä Natura 2000 -verkostoon.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kohteet palvelevat ensisijaisesti kunnan ja lähikuntien asukkaiden virkistyskäyttöä. Useimmat aluekokonaisuuden kohteet ovat hyvin saavutettavissa kuntakeskuksesta sekä aluekokonaisuuden läpi kulkevilta pääteiltä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Kansanneva-Kurkineva-Muurainsuon alueella on luontopolku ja opastustauluja. Ko. alueelle on alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa (2007) esitetty uuden reitin toteuttamista. Kivijärven rannalla on luonto- ja näköalatorni sekä laavu. Välittömästi alueen pohjoispuolella Kivijärvenkankaan alueella on laavu ja hiihtolataverkosto. Pyhäntäjärvelä on uimarantoja (2 kpl), venevalkama, tulipaikka sekä rantalentopallokentät.</p>	D

<p>44. Pyhännän luontokohteet</p>	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat luontokohteina Itämaen-Eteläjoen- suojelualuekokonaisuus sekä Pyhännän kunnan itä- ja kaakkoisosan harjualueet. Vetovoimatekijöitä ovat edustava metsä- ja harjuluonto sekä maisema- ja kulttuuriympäristön arvot. Itämaen-Eteläjoen alue on seudulla harvinainen vanhan metsän kohde.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kohteet palvelevat ensisijaisesti kunnan ja lähikuntien asukkaiden virkistyskäyttöä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Harjualueiden osalta Iso Ahvenjärvelle on rakennettu v. 2003-2013 välisenä aikana alueen virkistystoimintaa tukemaan retkeilyreitti/luontopolku (Kairanmaan kierros 8 km) laavuinen ja tulipaikkoineen. Hiihtolatu ja moottorikelkkailu-ura yhdistävät alueen kuntakeskukseen. Itämaen-Eteläjoen alueelle on alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa (2007) esitetty uuden rengasreitit toteuttamista.</p>	<p>D</p>
<p>45. Iso Lamujärvi</p>	<p>Vetovoimatekijät Iso Lamujärvi on tunnettu erityisesti hiekkarannoistaan. Järvi on merkittävä vapaa-asumisen alue; rannat ovat merkittäviltä osin rakennettuja. Saaria on järven kokoon nähden melko vähän, mutta ne ovat säilyneet rakentamattomina. Kulttuurinähtävyytenä on kirjailija Pentti Haanpään entisöity kesäasunto.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Iso Lamujärvi palvelee ensisijaisesti Pyhännän ja lähikuntien väestön sekä alueen vapaa-ajan asukkaiden virkistyskäyttöä. Yleisen virkistyskäytön kannalta kohteella on merkitystä muun muassa uinti- ja kalastuskohteena.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Järven rannalla on useita uimarantoja ja venepaikka. Moottorikelkkaura välillä Pyhäjärvi-Pyhäntä kulkee Iso Lamujärven kautta.</p>	<p>D</p>
<p>46. Kalajoen hiekkasärkät ja Rahjan saaristo</p>	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluvat Rahjan saaristo, Siiponjoki, Kalajoen Hiekkasärkkien alue sekä Vihaslahti-Keihäslahti.</p> <p>Kalajoen Hiekkasärkkien alue on valtakunnallisesti tunnettu matkailualue ja maisemanähtävyys. Rahjan saaristo on geologisesti, linnustollisesti ja kasvillisuudeltaan arvokas luontokokonaisuus. Valtakunnallisesti arvokkaat dyyni-alueet ja muu maankohoamisrannikon luonto. Jokiluonto (Siiponjoki).</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kalajoen matkailukeskuksen kävijät, luontomatkailijat, lähikuntien asukkaat ja loma-asukkaat hyödyntävät Vihaslahdi-Keihäslahden, Rahjan saariston ja meriluontokeskuksen palveluita. Näiden kokonaiskysyntä on vuosittain noin 53 000 käyntiä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Kalajoen Hiekkasärkillä sijaitseva meriluontokeskus. Rahjan saaristossa melonta- ja veneilyreitistö ja runsaasti alueella retkeilyä palvelevia rakenteita. Siiponjoen dyynialueelle ja Vihaslahden alueelle on toteutettu luontopolku, lintutorni ja retkeilypalveluita. Kalajoen matkailualueen palvelut ja virkistysreitit- ja rakenteet (kuntoradat, laavut). Uimaraanta, venesatama, golf-kenttä. Hiekkasärkkien ja Rahjan saariston välillä kulkee moottorikelkkaura.</p>	<p>A</p>
<p>47. Kalajoki (joki)</p>	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus kattaa Kalajoen (joki) kokonaisuudessaan.</p> <p>Viiden kuntakeskuksen läpi virtaavan Kalajoen luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuus. Kalajokilaakson valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja muu kulttuuriperintö täydentää merkittävästi kokonaisuutta. Kalajoen virkistyskäyttöarvoa heikentävät rehevöittävä ravinne- ja kiintoainekuormitus sekä voimakas vesirakentaminen ja säännöstely. Joen alaosa on suojeltu koskiensuojelulailla. Kalajoen suisto kuuluu Natura 2000 -suojelualueverkostoon.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Paikalliset ja lähiseudun asukkaat. Jokivarren runsas asutus luo kysyntää luonto- ja kulttuuriperusteisille virkistyspalveluille. Toisaalta asutus ja viljelyalueet ovat alueella keskittyneet jokivarteen, mikä rajoittaa joen yleistä virkistyskäyttöä. Virkistyskäytön kehittämismahdollisuuksia on mm. kuntakeskuksissa ja niiden lähiympäristössä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Virkistyskäyttöä tukevia rakenteita on kokonaisuutena arvioiden verrattain vähän. Kuntakeskuksissa on jokiympäristöön tukeutuvia viher- ja virkistysalueita ja mm. uimarantoja. Siiponkosken luonto- ja jokikeskus (luonto- ja historiapolkuverkosto, lintutorni) Haapajärvellä. Haapajärvellä on kehitetty myös Hautaperän tekoaltaan virkistyskäyttöä (venesatamat, virkistyskalastus, kaupungin ja kylätoimikunnan ylläpitämä uimapaikka).</p>	<p>B</p>
<p>48. Maasydänjärven alue</p>	<p>Vetovoimatekijät Maasydänjärven alue on monipuolinen, osin edustavaan harjumaastoon sijoittuva virkistysalue Sievissä.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Sievin ja Reisjärven kunnanrajan tuntumaan sijoittuva Maasydänjärvi palvelee lähikuntien asukkaiden virkistys- ja luontoretkeilykohteena sekä loma-asumisen alueena. Alueella olevat matkailupalvelut (lomakeskus, leirintäalue ja mökit) lisäävät virkistyspalvelujen kysyntää. Alue soveltuu ulkoiluun, kuntoiluun, uintiin, retkeilyyn ja kalastukseen. Maasydänjärven alue on Metsähallituksen virkistyskalastuskohde. Vuotuinen arvioitu kysyntä on noin 3500 käyntiä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Maasydänjärven alueella on monipuolinen reitti- ja luontopolkuverkosto taukopaikkoineen. Rakenteet tukevat alueen vesistöjen virkistyskäyttöä, erityisesti kalastusta. Kohteella sijaitsee myös leirintäkeskus.</p>	<p>C</p>

49. Kivinevan alue	<p>Vetovoimatekijät Kivinevan alue on kolmen soidensuojelualan ja niiden välisten metsien muodostama edustava luontokokonaisuus Sievin ja Toholammin rajalla.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Lamminneva-Kivineva-Tuomikonnevan alueen virkistyskäyttö perustuu nykyisellään jokamiesretkeilyyn. Alueelle ei ole merkittävää virkistyskäytöllistä painetta. Alue liittyy Keski-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettuun matkailun vetovoima-alueeseen/matkailun ja virkistyskehitämisen kohdealueeseen (Metsäpeuranmaan erämatkailualue ja Lestijärven kulttuurialue). Ko. aluekokonaisuuden kehittäminen perustuu luontoon liittyviin virkistys- ja vapaa-ai-katoimintoihin alueella sijaitsevia luonnontilaisina säilyneitä aarnimetsiä ja rauhallisia metsäjärvviä, suoluontoa sekä erämaaeläimistöä säilyttäen sekä reitistöjä kehittäen.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Maasydänjärvi-Lestijärvi -moottorikelkkaura kulkee alueen kautta.</p>	D
50. Etelä-Sydänmaa-Reisjärvi	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus kattaa Etelä-Sydänmaan suojelualuekokonaisuuden sekä Reisjärven kuntakeskusta ympäröivät järvet.</p> <p>Etelä-Sydänmaan alue on mosaikkimainen erämaakokonaisuus, jossa vuorottelevat metsät, suot ja vesistöt. Kohde on yksi Suomenselän alueen laajimmista yhtenäisistä suojelualuekokonaisuuksista. Reisjärven Keskikylä-Kangaskylä on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Aluekokonaisuudelle sijoittuu myös arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Vuohojärvi sisältyy valtakunnallisesti tärkeiden lintuvesien (Finiba) joukkoon.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Etelä-sydänmaan alue on paikallisesti ja maakunnallisesti merkittävä virkistys- ja luontomatkailukohde. Alue palvelee erityisesti lähikuntien asukkaita retkeily- ja eräharrastusalueena, mutta alueelle tullaan retkeilemään myös kauempaa Suomesta ja ulkomailta. Reisjärvi ja Vuohojärven osalta käyttäjiä ovat rantojen vakituiset ja loma-asukkaat, muut kuntalaiset (uimaranta, veneily, kalastus) sekä matkailijat (hotelli). Etelä-Sydänmaan retkeilyreiteille tehdään vuosittain noin 3500 käyntiä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Ylimaakunnallinen Peuran Polku ja siihen liittyvät rakenteet yhdistävät Etelä-Sydänmaan Reisjärven kuntakeskukseen ja Salamajärven kansallispuistoon. Jääkolun reitti puolestaan yhdistää Etelä-Sydänmaan alueen Pihlputaalla sijaitsevan Harjuntakasen suojelualueeseen. Kohteella on myös lyhyempiä rengasreittejä, autiotupia, vuokrakamppiä, tulentekopaikkoja, opasteita. Moottorikelkkaura Lestijärvi-Reisjärven taajama. Reisjärven kuntakeskuksen palvelut: hotelli, uimaranta, Petäjämäen urheilu- ja ulkoilualue.</p>	B
51. Nurmesjärvi	<p>Vetovoimatekijät Kärsämäen Nurmesjärvi on yksi Pohjois-Pohjanmaan edustavimmista lintujärvistä. Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Nurmesjärven arvo perustuu sen monimuotoiseen ja runsaslukuiseen pesimälinnustoon. Luontoarvojen säilymisen ja virkistyskäytön kannalta heikkoutena ollut järven umpeenkasvu, mutta vuosina 2010-12 toteutettu järven kunnostamishanke on parantanut tilannetta.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Palvelee lähikuntien asukkaiden virkistys- ja luontoretkeilykohteena. Alueella on myös laajempaa vetovoimaa merkitävänä lintuvetenä. Kohde sijaitsee harvaan asutulla seudulla, mutta on toisaalta melko hyvin saavutettavissa alueen kuntakeskuksista ja E4-tieltä. Vuonna 2013 valmistuneen Nurmesjärven Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan kohteen vuotuinen käyntimääräarvio on alle 500.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Nurmesjärven palveluvarustus on uusittu hiljattain. Kohteella on lintutorni, luontopolku, taukopaikkarakenteet, kaksi venealkamaa ja uimapaikka.</p>	D
52. Pyhäjärven alue	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuuteen kuuluu Pyhäjärvi ympäristöineen.</p> <p>Alueen keskeisenä vetovoimatekijänä on Pyhäjärven järvimaisema. Pyhäjärvi on on Pohjois-Pohjanmaan maakuntajärvi ja yksi Suomenselän vedenjakaja-alueen suurista järvistä. Järven saaret kuuluvat valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan. Koko Pyhäjärvi rantoineen ja saarineen sisältyy Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiisiin maisema-alueisiin. Luontokokonaisuutta täydentävät kulttuuriympäristöinä arvokkaat Pyhäjärven kirkonkylä, Vuohomäen-Vuohontien vaaraviljelymaisema sekä perinnemaisema-kohteet.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Pyhäjärvellä on merkitystä erityisesti paikallisten ja lähikuntien asukkaiden sekä loma-asukkaiden vapaa-ajan ympäristönä. Sijainti Pyhäjärven taajaman yhteydessä sekä E4-tien varressa tukee alueen matkailu- ja virkistyspalvelujen kysyntää. Loma-asutus on tiheää erityisesti järven eteläosassa. Järvi saarineen soveltuu hyvin veneilyn ja kalastukseen.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Pyhäjärven ranta-alueiden matkailu- ja majoituspalvelut, muun muassa useita lomakeskuksia/leirintäalueita. Pyhäjärvellä on vesiretkeilyä ja kalastusta mahdollistavia rakenteita: vesillelaskupaikkoja, veneväylä, autiotupia, laavuja, tulipaikkoja, opasteita. Muita alueen palveluja ovat: Honkavuoren ulkoilualue (maastohiihtokeskus ja mm. frisbeegolf-rata), Vitikkämäen luontopolku, Pyhäjärven golf-kenttä, Vuohomäen näköalatorni, uimarannat.</p>	B

53. Venenevan alue	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus muodostuu Veneneva-Pelson Natura-alueesta.</p> <p>Veneneva-Pelson alue on yksi maakunnan kolmesta suurimmasta luonnontilaisesta suokokonaisuudesta Olvassuon ja Litokairan lisäksi. Alue on erittäin edustava ja yhtenäinen aapasuokokonaisuus. Pohjois-Pohjanmaan eteläpuolisen osan ainoa erämaista kokoluokkaa oleva soidensuojelualue. Erämaisyyden lisäksi Venenevan tekee arvokkaaksi maisema, linnusto, suoluonto ja niittykulttuurin jäänteet. Metsäsaarekkeet kelojuoneen ja suolampareet tekevät ympäristöstä vaihtelevan; edustavaa metsäluontoa on tosin säilynyt verrattain vähän. Alueen linnusto on erittäin monipuolinen.</p> <p>Alueen kehittämisen tavoitteena on ollut sen säilyttäminen erämaisena ja luonnontilaisena alueena, mutta tarjota myös mahdollisuuksia retkeilyyn.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Veneneva-Pelson alueelle laaditun hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan alueella liikkuu jonkin verran retkeilijöitä, jotka ovat mieltyneet alueen erämaisyyteen. Retkeily on sallittua jokamiehenoikeudella muualla paitsi luonnonpuistossa ja rajoitusvyöhykkeellä rajoitusaikana. Alueen tärkeimmät käyttöarvot ovat marjastus, metsästys, lintuharrastus, retkeily ja kalastus.</p> <p>Alue halutaan säilyttää erämaisena, eikä sinne pyritä houkuttelemaan suuria kävijämääriä. Tavoitteena on kuitenkin helpottaa retkeilyä ja monipuolistaa retkeilyä vähäisellä palveluvarustuksella.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Palveluvarustuksen kehittämisen tarvetta on tunnistettu alueelle jo nyt suuntautuvan kulkemisen ja käytön ohjaamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa suunniteltu kevyt palveluvarustus ei ole toteutunut.</p>	C
54. Kuivajoki-Oijärvi	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus käsittää Kuivajoen ja Oijärven alueen.</p> <p>Kuivajoki laskee Oijärvestä Perämereen. Vesistöalue on suojeltu koskiensuojelulla ja Kuivajoki on kuulunut kansainväliseen Salmon Action Plan -ohjelmaan, jonka tavoitteena on lohikantojen palauttaminen entisiin lohijokiin. Joensuu Oijärvestä mereen on kokonaan rakentamaton. Oijärvi on arvokas lintuvesi; sen eteläosan lintuvedet kuuluvat Natura 2000 -verkostoon. Oijärvi on kunnostettu vuosina 2005-2007. Kunnostushankkeen yhteydessä Järven virkistyskäyttöarvoa parannettiin mm. vesikasvillisuuden poistamisella, raivaamalla umpeenkasvaneita rantoja sekä rakentamalla venesatama, uimaranta, pysäköintialue ja lintutorni.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Kuivajoki on kalastus- ja melontakohde. Joki on laskettavissa noin kuukauden ajan jäiden lähdöstä. Oijärvi on niin ikään sekä paikallisten että kauempaakin tulevien suosima kalastuskohde; järvellä järjestetään vuosittain vetouistelukilpailut. Aluekokonaisuus on hyvin saavutettavissa valtatieltä 4 sekä Kuivaniemen ja Oijärven väliseltä tieltä.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Kuivajokivarteen on lähinnä virkistyskalastajien käyttöön rakennettu muutamia nuotiopaikkoja laavuineen ja tieltä opastus niille. Oijärvellä on kylän yhteinen uima- ja veneranta sekä lintutorni.</p>	C
55. Lestijoki	<p>Vetovoimatekijät Aluekokonaisuus muodostuu Lestijoesta.</p> <p>Lestijoki saa alkunsa Lestijärvestä ja laskee Kalajoen Himangalla Pohjanlahteen. Lestijoella on mittaa yhteensä vähän yli 100 km; Pohjanmaan joeksi se on varsin koskinen (50 koskea). Ongelmat kalojen elinolosuhteissa (mm. vaellusesheet), veden laadussa ja joen luonnontilassa ovat vaikuttaneet myös jokialueen viihtyisyyteen ja virkistyskäyttöön. Lestijoen yläosan kosket on kunnostettu vuosina 2004 – 2005. Tavoitteena oli parantaa vaellus- ja paikalliskalojen elin- ja lisääntymismahdollisuuksia. Vuonna 2014 Kannukseen valmistunut kalatie mahdollistaa kalojen kulun yläjuoksulle ensimmäistä kertaa yli 80 vuoteen.</p> <p>Lestijoen virkistyskäyttämömahdollisuuksien parantaminen osana jokivarren muuta kehittämistä on huomioitu Keski-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa.</p> <p>Luonnon virkistyspalvelujen kysyntä Tärkeimmät virkistysmuodot ovat melonta ja kalastus. Kalastusmahdollisuudet ovat erinomaiset; joki on tunnettu erityisesti meritaimenesta. Joen 110 km pitkä melontareitti alkaa Lestijärveltä ja päättyy Pohjanlahteen Himangalla. Reitin varrella on 50 koskea ja se soveltuu parhaiten melontaan alkukesästä. Joen saavutettavuutta parantaa sen molemmin puolin kulkeva tiestö. Alueen kysyntää tukee jokivarren runsas asutus.</p> <p>Palvelut/palveluvarustus Lestijokivarteen on rakennettu taukopaikkoja, jotka palvelevat erityisesti meloimia ja kalastajia. Taukopaikkojen varustukseen kuuluvat mm. laavut ja tulipaikat. Uimarantoja.</p>	B

LIITE 2. VIRKISTYSARVOPISTEITYKSEN KRITTEERIT

Vetovoimatekijät 0-45

Luonto/maisema yleisesti 0-10	Edustaa lähinnä yhtä luonto/maisematyyppiä 0 Kaksi tai kolme luonto/maisematyyppiä 5 Monipuolisesti eri luonto/maisematyyppejä 10
Luontoarvot 0-20	Ei suojelualueita tai muita vähintään maakunnallisesti arvokkaita luonnonalueita 0 Luonnonsuojelualueet 2-3-5-10-15-20 (pieniä hajakohteita – keskisuuri suojelualue/muu monimuotoisuuskeskittymä - laaja suojelualuekokonaisuus – valtakunnallinen monimuotoisuuskeskittymä) Muut erityiset luonnonarvot 0-5 - Geologisesti arvokas alue 0-2-3-5 (hajakohteita – keskittymä) tai - Linnustollisesti arvokas 0-3-5 (Finiba 3, IBA 5)
Kulttuuriympäristön arvot 0-10	Ei kohteita/alueita 0 Kulttuurimatkoille kohteet tai nähtävyydet tai maakunnallisesti arvokas maisema-alue 3 Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue tai merkittävä valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön keskittymä – kansallismaisema 5-7
Alueen laajuus ja eheys 0-5	Ei laajuuteen/eheyteen liittyviä arvoja 0 Keskisuuri eheä ydinalue tai laaja ydinalue, joka kuitenkin osin muun maankäytön piiristä 2-3 Muodostuu yhdestä tai useammasta laajasta ja eheästä ydinalueesta (mm. hiljaisuus, erämaisuus, vapaat rannat) 5

Virkistyspalvelujen kysyntä(potentiaali) 0-35

Väestöpaine/merkitys seudullisena lähiluontokohteena 0-15 (vakituinen asutus ja loma-asuminen, suhteessa korkeimpaan arvoon; pysyvää asutusta painottaen)	Väestön määrä 5 km säteellä 0-5 (ei lainkaan-vähän – kohtalaisesti –paljon –erittäin paljon) Väestön määrä 10 km säteellä 0-5 (ei lainkaan-vähän – kohtalaisesti –paljon –erittäin paljon) Väestön määrä 30 km säteellä 0-5 (ei lainkaan-vähän – kohtalaisesti –paljon –erittäin paljon)
Merkitys matkailun kannalta 0-10	Alueen tunnettuus/status/kysyntä 0-2-3-5 (ei ole – seudullisesti/maakunnallisesti tunnettu - kansallispuisto/kansallismaisema/muu valtakunnallisesti tunnettu kohde) Sijainti suhteessa matkailukeskuksiin – merkitys matkailun kehittämisen kannalta 0-2-5 (ei liity/etäällä – kytkeytyy osin – kytkeytyy merkittävästi) - <i>Matkailukeskukset: Ruka-Kuusamo, Oulu, Syöte, Kalajoen hiekkasärkät, Rokua Geopark</i>
Soveltuvuus eri aktiviteettien ja käyttäjäryhmien kannalta 0-5	Soveltuu hyvin xx aktiviteetin harrastamiseen 0-5
Saavutettavuus 0-5	Sijoittuu taajaman ja tai matkailukeskuksen yhteyteen 5 Kohde muuten hyvin saavutettavissa taajamista tai yleiseltä tieltä 2-3

Olemassa olevat palvelut 0-20

Olemassa oleva virkistyskäytön palveluvarustus/ulkoilua ja retkeilyä tukevat palvelut 0-20	Ei ole 0 Vähäinen 5 (opasteet, luontopolku, lintutorni, laavu/tulipaikka) Monipuolinen-kevyt 10 (ulkoilu/patikointireitti, taukopaikat, autiotuvat, lintutornit, opasteet) Monipuolinen-runsas 15 (laaja reittivalikoima, eri harrastusmuodot, ja niihin liittyvät rakenteet) Muut matkailupalvelut tai kuntakeskuksen palvelut +5 (opastus/luontokeskus, majoituspalvelut ym.)
--	--

LIITE 3. VIRKISTYSARVOPISTEITYKSEN TULOKSET JA ALUEKOKONAISUUKSIEN MERKITTÄVYYSLUOKITTELU

Konde	Nro	Vetovoinatarkkijat	Luonto-/maisema	Luontoarvot	kulttuurirymp. arvot	Lajius-ehyys-hiljaisuus	Kysyntä Väestö	Matkailu	Soveltuvuus	Saavutettavuus	Palvelut Olemassa olevat	Yhteensä	Merkitävyys-luokka
Rokua-Oulujärvi	32	10	10	10	8	2	10	10	5	3	20	78	A
Kalajoen hiekkasärkät ja Rahjan saaristo	46	10	10	10	8	3	9	10	5	3	20	78	A
Oulangan kokonaisuus	3	10	20	7	5	3	3	10	5	3	15	78	A
Rutkan seutu	2	10	10	10	5	3	7	10	5	5	20	75	A
Oulujoen suisto	23	10	5	8	8	0	15	7	3	5	20	73	A
Syötteen kokonaisuus	9	5	15	3	3	5	6	10	5	3	20	72	A
Hailuoto	28	10	10	10	10	3	7	7	5	3	15	70	A
Urninگانlahi	27	5	10	5	5	3	15	7	3	3	15	66	A
Kittajärvi-Risistunturi	1	10	15	3	3	5	7	7	5	2	10	64	A
Iijoki	17	5	6	8	8	4	13	7	3	2	10	58	B
Meri-Raahne	33	5	5	8	2	2	11	5	3	3	15	57	B
Etelä-Sydänmaa-Reisjärvi	50	5	8	5	5	3	7	3	3	2	15	51	B
Oulujoki	24	5	2	8	8	2	15	4	3	2	10	51	B
Etelä-Kuusamon vanhat metsät	6	5	15	3	3	3	4	5	3	2	10	50	B
Virpiniemi	21	5	2	0	0	2	13	4	5	3	15	49	B
Pyhäjärven alue	52	5	7	3	3	3	8	3	3	2	15	49	B
Kylmäluoma	4	5	7	0	0	3	3	7	5	3	15	48	B
Sanginjoki-Sankivaara-Pilpasuo	25	5	6	0	0	2	15	4	3	3	10	48	B
Kalajoki (joki)	47	5	2	8	8	2	14	3	2	2	10	48	B
Kiiminkijoki	18	5	3	3	3	5	14	4	2	2	10	48	B
Olvassuo	14	5	15	5	5	5	3	5	2	2	5	47	B
Lestijoki	55	5	3	8	8	3	11	3	2	2	10	47	B
Taivalvaara-Pahkakuru	8	5	5	5	5	0	4	5	3	3	15	45	B
Oulunsalon Varjaka-Akionlahi	26	5	7	5	5	0	13	4	2	3	5	44	B
Oulun edustan mannersaaret	22	5	8	3	3	2	15	2	3	0	5	43	C
Kuusamojärvi-Muujärvi	5	5	8	3	3	3	10	3	3	2	5	42	C
Kempeleen kohteet	29	5	2	0	0	0	15	2	3	5	10	42	C
Haapaveden luonto- ja virkistyskohteet	42	5	10	3	3	2	8	2	3	3	5	41	C
Pudasjärven lintuvedet	12	5	8	8	8	2	7	2	2	2	5	41	C
Pyhäjoki (joki)	39	5	0	3	3	2	14	3	2	2	10	41	C
Tauvo-Silkajokisuu	34	5	10	3	3	2	8	2	2	2	5	39	C
Hirvisuo-Kuusiso-Martimojoen alue	15	5	8	3	3	3	7	4	2	2	5	39	C
Silkajoki (joki)	36	5	2	3	3	2	10	3	2	2	10	39	C

Kohde	Nro	Vetovainatekijät	Luonto/maisema	Luontoarvot	Kulttuuriymp. arvot	Laajuus-ehyys-hiljaisuus	Kysyntä Väestö	Matkailu	Soveltuvuus	Saavutettavuus	Palvelut Olemassa olevat	Yhteensä	Merkitävyys-luokka	
Muhoksen luontokohteet	31	5	5	10	3	2	6	4	2	2	2	5	39	C
Pyhäjoen kohteet	40	5	5	5	3	0	8	2	2	2	3	10	38	C
Iin-Haukiputaan luontokohteet	20	5	5	3	3	2	13	2	3	2	2	5	38	C
Utokaia	16	5	5	15	0	5	3	3	2	0	0	5	38	C
Pyhäntä-Tavastenkä	43	5	5	5	3	2	4	2	3	3	3	10	37	C
Venenevan alue	53	5	5	13	0	5	5	2	2	2	2	0	34	C
Taivalkosken eteläosan vanhat metsät	7	5	5	8	3	2	3	2	3	2	2	5	33	C
Maasydänjärven alue	48	5	5	4	0	0	4	2	3	3	3	10	31	C
Kivivara-Revonneva	35	5	5	8	0	2	9	0	2	2	2	0	28	C
Kuivajoki-Oijärvi	54	5	5	0	3	2	7	2	2	2	2	5	28	C
Matinsuo-Kivisuo-lääväsuu	30	5	5	7	0	3	10	0	2	0	0	0	27	C
Vihannin kohteet	37	5	5	0	3	0	5	2	2	2	5	5	27	C
Kiimingin luontokohteet	19	5	5	5	0	2	11	0	2	2	2	0	27	C
Piipjärven alue	41	5	5	0	3	0	7	2	2	3	3	5	27	C
Uujan alue	38	5	5	2	0	2	4	2	2	3	3	5	25	C
Pyhäntän luontokohteet	44	5	5	3	0	2	1	2	3	2	2	5	23	D
Ohtosensuo-Ohtavara	11	5	5	8	0	3	1	2	2	0	0	0	21	D
Iso Lamujärvi	45	0	0	0	3	2	3	2	2	2	3	5	20	D
Pudasjärven vanhat metsät	13	0	0	5	0	0	4	2	2	2	2	5	20	D
Nurmesjärvi	51	0	0	6	0	0	2	2	2	2	2	5	19	D
Soininsuo-kapustasuo	10	0	0	8	0	3	1	2	2	2	2	0	18	D
Kivinevan alue	49	0	0	5	0	2	4	0	2	2	0	0	13	D

LIITE 4. VIRKISTYS- JA MATKAILUKOHTTEIDEN MERKITTÄVYYSLUOKITTELU

Kunta	Kohteen nimi	Kuvaus	Maakunnallisesti merkittävä	Seudullisesti merkittävä	Paikallisesti merkittävä
Alavieska	Lumikuru	Urheilu- ja ulkoilualue		x	
Alavieska	Linnakallio	Matkailupalvelut, caravan-alue, luontopolku			x
Haapajärvi	Somero	Urheilu- ja ulkoilualue		x	
Haapajärvi	Haaga	Ulkoilualue			x
Haapavesi	Jokiluontokeskus, Nora-instituutti	Toteutumaton hanke, ammattioppilaitos			x
Haapavesi	Korkatti	Ulkoilu- ja virkistysalue Aakonvuori sekä luonto- ja nähtävyyshanke Korkattivuori		x	
li	Röyttä	Oulun seudun tärkein retkisatama, saaren virkistyskäyttö	x		
li	Vatunki	Venesatama palveluineen, muut matkailupalvelut, luonto- ja historiapolku		x	
li	Kaakkuriniemi ja Myllykangas	Leirintäalue, ravintola ja huoltoasema; Kaakkuriniemen alueelle kaavoitettu pientaloalue			x
Kalajoki	Vasankari	Venesatama			x
Kalajoki	Iso-Mansikka	Luontokohde/virkistysalue Himangan saaristossa			x
Kalajoki	Sautinkari-Lestijokisuu	Matkailupalvelut, caravan-alue, rannan yleinen virkistyskäyttö. Arvokas luonto- ja kulttuuriympäristö		x	
Kalajoki	Meksinkallio	Virkistys- ja luontokohde, taajaman lähivirkistysalue			x
Kalajoki	Pitkäjärvi	Leirikeskus, uimaranta ja ulkoilupolut			x
Kalajoki	Pernu	Ulkoilu- ja virkistysalue		x	
Kempele	Linnakallio	Matkailu- ja virkistysalueen suunnitelma		x	
Kempele	Golf-alue	Golf-kentän suunnitelma		x	
Kuusamo	Oivanki	Arvokas harjualue (MYhs), loma-asutus, leirikeskus			x
Kuusamo	Naatikkavaara	Toteutumaton hanke			x
Kärsämäki	Pappilan alue	Matkailupalvelut, nähtävyyshanke		x	
Liminka	Liminganlahti	Liminganlahden luontokeskus ympäristöineen	x		
Liminka	Escorial	Kotieläinpuisto			x
Merijärvi	Pyhäkoski-Ristivuori	Luontokohde ja hiihtokeskus		x	
Muhos	Korkalanvaara	Urheilu- ja ulkoilualue, liittyy Oulu-Rokua Tervareittiin		x	
Nivala	Pyssymäki	Ulkoilualue, moottoriurheilu, ampumarata		x	
Oulainen	Piipsjärvi-Honkamajan alue	Piipsjärven ja sen lähiympäristön virkistyskäyttö, ampumarata		x	
Oulu	Kierikki	Arkeologinen esihistoria- ja kulttuurimatkailukeskus	x		
Oulu	Koiteli	Merkittävä virkistys- ja vapaa ajan alue		x	
Oulu	Ruskotunturi	Hiihtokeskus		x	
Oulu	OuluZone	Monitoimikeskus		x	
Pyhäjärvi	Pyhäjärvi	Saarten ja rantojen virkistyskäyttö, matkailupalvelut	x		
Pyhäjärvi	Honkavuori	Urheilu- ja ulkoilualue		x	
Pyhäntä	Pyhännänjärvi	Rantojen virkistyskäyttö, taajaman lähivirkistysalue		x	
Pyhäntä	Lamujärvi	Rantojen virkistyskäyttö, vapaa-ajan asuminen		x	
Raahe	Kirkkojärvi ja muut järvet	Rantojen virkistyskäyttö, taajaman lähivirkistysalue		x	
Raahe	Mikonkari	Ulkoilu- ja virkistysalue, matkailupalvelujen kehittäminen		x	
Raahe	Suoluontokeskus	Toteutumaton hanke			x
Reisjärvi	Etelä-Sydänmaa	Luonnonsuojelualue, retkeilyreitistö	x		
Reisjärvi	Petäjämäki	Urheilu- ja ulkoilualue, liittyy Peuran Polku -reittiin		x	
Reisjärvi	Susisaari	Majoitus- ja ravintolapalvelut, vapaa-ajan asuminen			x
Sievi	Maasydänjärvi	Virkistysalue, caravan-alue ja leirikeskus		x	
Sievi	Louekallio	Hiihtokeskus		x	
Siikajoki	Keskikylä	Golf-kenttä		x	

Siikalatva	Pihkala-Väyrylä	Maaseutumatkailukohde			x
Siikalatva	Leskelä	Suomen maantieteellinen keskipiste, vapaa-ajan asuminen		x	
Siikalatva	Uljua, Haapavuori	Virkistyskohde, tekoaltaan virkistyskäyttö ja vapaa-ajan asuminen, matkailupalvelujen kehittäminen		x	
Siikalatva	Kurunneva	Virkistystoimintojen alue, metsästysmatkailu		x	
Utajärvi	Valkeisjärvi	Kalastuskohde			x
Ylivieska	Huhmarkallio	Urheilu- ja ulkoilualue, moottoriurheilu, ampumarata		x	

LIITE 5. ULKOILU- JA VAELLUSREITTIIEN MERKITTÄVYYSLUOKITTELU

Nro	Kunta	Reitin nimi	Liikkumistapa	Pituus	Typpi	Arvio toteutus/ laatu	Ylläpitäjä/ toteuttaja	Osa laajempaa reittikonaisuutta
1	Kuusamo	Karhunkierros	kesäretkeily	80	nauha	valmis	Metsähallitus	E10, UKK
2	Kuusamo	Pieni Karhunkierros	kesäretkeily	12	rengas	valmis	Metsähallitus	E10, UKK
3	Kuusamo	Keroharjun reitti	kesäretkeily	17	nauha	valmis	Metsähallitus	-
4	Kuusamo	Ruka-Riistunturi	kesäretkeily	30	nauha	ei ylläpittoa	Kunta	E10, UKK
5	Kuusamo	Närängän kierros	kesäretkeily	13	rengas	valmis	Metsähallitus	-
6	Kuusamo	Olkkyyn ähkäsy	kesäretkeily	10	rengas	valmis	Metsähallitus	-
7	Kuusamo	Melontareitti Oulankajoki (Nittsey/S-Kutakongas-Jäkälä-mutka)	melonta	26,7	joki	valmis	Metsähallitus	-
8	Kuusamo	Vesiretkelyreitti Kittajoki (Juuna -Jyrävä-rajavyöhyke)	vesiretkely	19,2	joki	valmis	Metsähallitus	-
9	Kuusamo	Jäkälämukka maastopyöräreitti Oulanka	maastopyöräily	18,3	rengas	valmis	Metsähallitus	-
10	Kuusamo	Kouvaraaran maastopyöräilyreitti	maastopyöräily	43	nauha	valmis	Kunta	-
11	Taivalkoski	Kittikopoku salmitunturi/Vaara-Salminen	kesäretkeily	14,8	nauha	valmis	Metsähallitus	-
12	Taivalkoski	Pahkakurun retkeilyreitti	kesäretkeily	20,1	rengas	valmis	Metsähallitus	Pudasj.-Syöte-Taivalkoski-Hossa
13	Taivalkoski	Päätalonpoku	kesäretkeily	35,1	nauha	valmis	Metsähallitus	Pudasj.-Syöte-Taivalkoski-Hossa
14	Taivalkoski	Kymäluoma Kattaisempoku	kesäretkeily	15,1	rengas	valmis	Metsähallitus	Pudasj.-Syöte-Taivalkoski-Hossa
15	Taivalkoski	Aarnialueen polku, Kymäluoma	kesäretkeily	9,2	nauha	valmis	Metsähallitus	Pudasj.-Syöte-Taivalkoski-Hossa
16	Taivalkoski	Kymäluoma-Hossa	kesäretkeily	18,5	nauha	valmis	Metsähallitus	Pudasj.-Syöte-Taivalkoski-Hossa
17	Pudasjärvi, Tai- valkoski	Iso-Syöte - Taivalvaara	kesäretkeily	45,2	nauha	valmis	Metsähallitus	Pudasj.-Syöte-Taivalkoski-Hossa
18	Pudasjärvi	UKK-reitti, Syöte-hoiso	kesäretkeily	56,8	nauha	valmis	Metsähallitus	E10, UKK
19	Pudasjärvi	UKK-reitti, Syöte-Pulanka	kesäretkeily	107	nauha	valmis	Kunta	E10, UKK
20	Pudasjärvi	Syöte-Kurenalus	kesäretkeily	84,2	nauha	valmis	Kunta	Pudasj.-Syöte-Taivalkoski-Hossa
21	Pudasjärvi	Kaunislampi-Ukonvaara	kesäretkeily	19,5	nauha	valmis	Metsähallitus	-
22	Pudasjärvi	Toraslammen kierros	kesäretkeily	27,9	rengas	valmis	Metsähallitus	osin E10 ja UKK
23	Pudasjärvi	Syöteen kierros	kesäretkeily	19,1	rengas	valmis	Metsähallitus	-
24	Pudasjärvi	Pärijänoen vesiretkelyreitti	vesiretkely	67,8	joki	valmis	Kunta	-
25	Pudasjärvi	Naamanka-, linatti- ja Hirvasjoien vesiretkelyreitit	vesiretkely	55,7	joki	valmis	Kunta	-
26	Pudasjärvi	Livojoen vesiretkelyreitti	vesiretkely	117,7	joki	valmis	Kunta	-
27	Pudasjärvi	Toraslammen taival	maastopyöräily	34,5	rengas	valmis	Metsähallitus	-
28	Pudasjärvi	Pitämvaaran lenkki	maastopyöräily	27,9	rengas	valmis	Metsähallitus	-
29	Pudasjärvi	Syöteen kierros	maastopyöräily	19	rengas	valmis	Metsähallitus	-
30	Oulu, Muhos, Urajävi	Oulujoki-kaakon Tervareitistö	kesäretkeily	94/100	nauha	valmis	Kunnat	Oulujoen Tervareitistö, osin E6
31	Oulu	Urajävi	kesäretkeily	15,7	rengas	valmis	Kunta	-
32	Urajävi	Isokangas-Kalmeenlampi	kesäretkeily	20,6	rengas	valmis	Kunta	E6
33	Hailuoto	Kesarin kierros	kesäretkeily	51,4	nauha	valmis	Kunta	-
34	Liminka, Lu- mijoki	Hailuodon retkeilyreitit	kesäretkeily	51,1	nauha	ei ylläpittoa	Kunnat	-
35	Sillajoki	Jata -ukkoireitti	kesäretkeily	?	nauha	suunnitella	Kunta	-
36	Raahen (Vihanti)	Pirtureitti	kesäretkeily	90	rengas	rakenteilla	Kyläyhdistykset	-
37	Kalajoeki	Vihannin Kirttopoult	kesäretkeily	18,9	rengas	valmis	Metsähallitus	-
38	Sievi	Silponjoen luontopoku	kesäretkeily	23	rengas	valmis	Metsähallitus	littyvä E6
39	Nivala, Sievi, Reisjärvi	Maasydanjärven reitti	kesäretkeily	56	rengas	valmis	Kunta/ urheiluseura	E6
40	Reisjärvi	Iso-Sydämaan vauellusreitti	kesäretkeily	44,1	nauha	valmis	Metsähallitus	E6

LIITE 6. HILJAISTEN ALUEIDEN SELVITYS

Maakunnan mahdollisia hiljaisia alueita selviteltiin paikkatieto- ja hyväksi käyttäen. Melutasoltaan alhaisten luontoalueiden hakeminen tehtiin määrittelemällä melun lähteille erilaisia puskurivyöhykkeitä. Puskurietäisyyksiä määriteltäessä hyödynnettiin muualla Suomessa tehtyjä vastaavia selvityksiä (mm. Häme, Uusimaa, Satakunta ja Vantaa), joissa oli arvioitu melun kantautumista.

Meluksi määriteltiin ihmistoiminnan aiheuttamat äänet, jolloin tiukimman määritelmän mukaan täysin hiljaisilla alueilla sallitaan vain luonnon oma äänimaisema. Valtioneuvoston päätöksessä melutasojen ohjearvoista (993/1992) voi päätellä yli 55 dB suuruisen äänen olevan melua. Täysin hiljaisilla alueilla korkein sallittu melutaso olisi 35 dB, joka vastaa suunnilleen luonnon itsensä tuottamaa äänen määrää.

Työn kuluessa havaittiin, etteivät muissa selvityksissä melualueille määritellyt kriteerit sellaisenaan ole kaikilta osin tarkoituksenmukaisia Pohjois-Pohjanmaan olosuhteissa. Kun maakunnan asutus on harvempi ja pinta-ala on suurempi kuin muissa vastaavan selvityksen tehneissä maakunnissa, niin vaatimuksia hiljaisil-

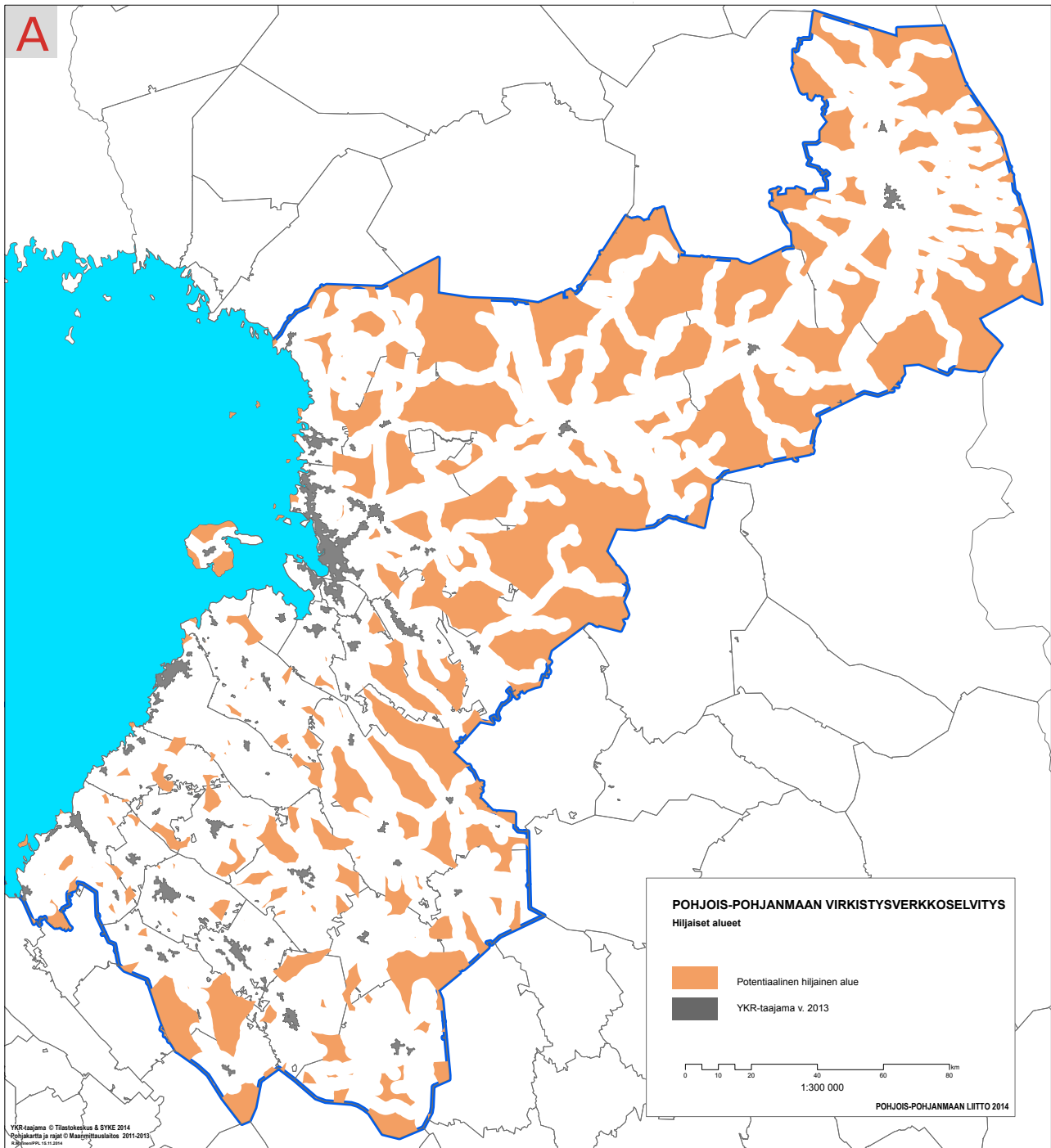
le alueille kiristettiin laajentamalla puskurietäisyyksiä ja ottamalla mukaan useampia maankäyttömuotoja. Analyysia täydennettiin huomioimalla tuulivoima-alueet (1. vaihemaakuntakaava) sekä seudullisten ampumaratojen meluvaikutukset.

Paikkatietotarkastelun tuloksia on pidettävä suuntaa antavina. Esimerkiksi korkeuseroja, vesistöjä ja maaston peitteisyyttä ei ole tarkastelussa huomioitu eikä yksityisteiden ja metsäautoteiden todellista käyttöä eri vuoden aikoina tiedetä. Lähtötietoihin liittyvää epävarmuutta voidaan kompensoida poistamalla pienimpiä muodostuvia alueita ja määrittelemällä laajempia puskurivyöhykkeitä. Tarkempaa lähtötietoa keräämällä sekä maastomittauksin on analyysia vielä mahdollista tarkentaa.

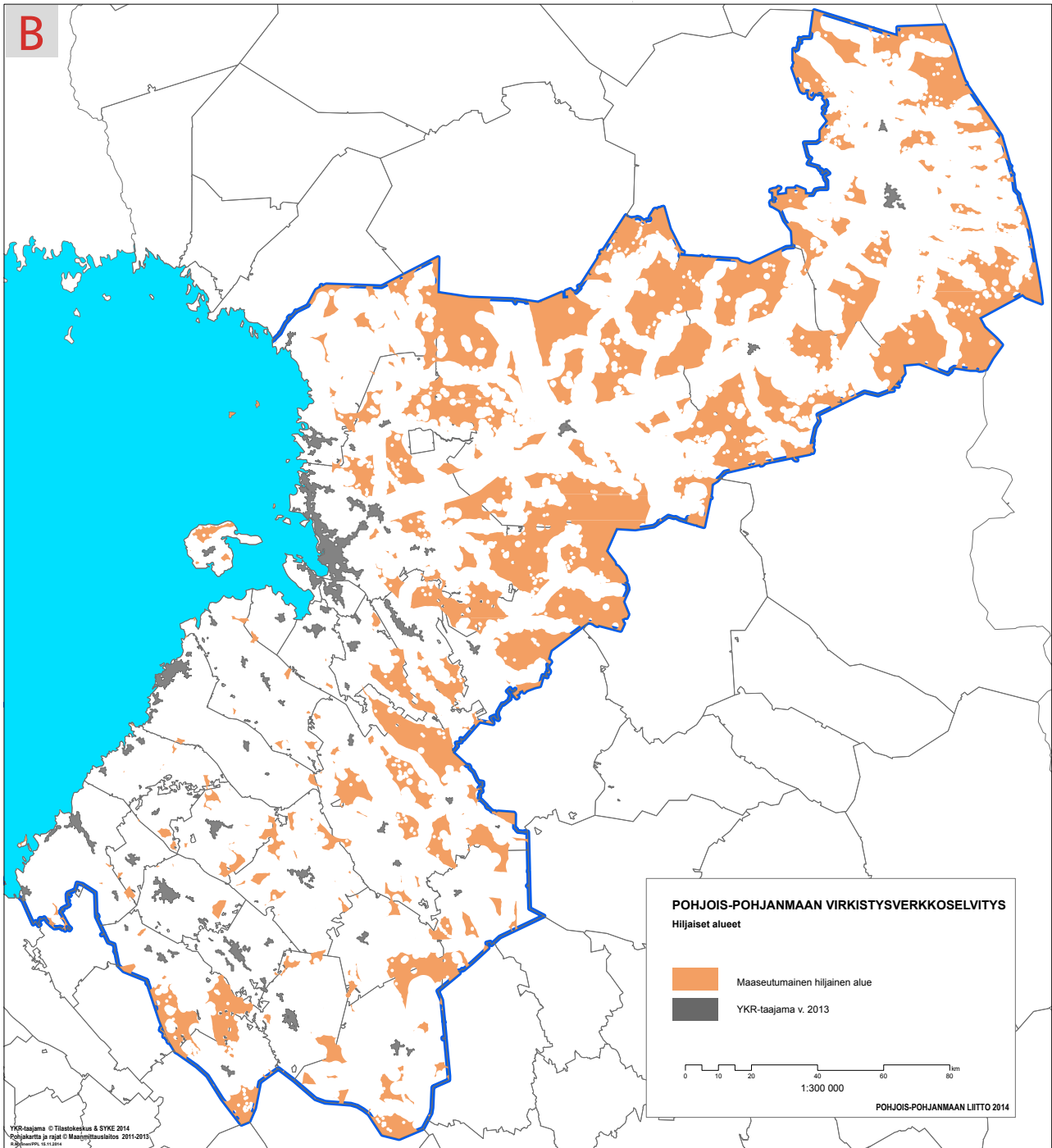
Paikkatietotarkastelujen pohjalta muodostettiin kolme erilaista hiljaisuusluokkaa. Potentiaalisia alueita on varsin runsaasti ja niitä on koko maakunnan alueella. Maaseutumaisen hiljaisien alueiden osalta painopiste siirtyy kauemmas rannikosta ja tiheimmin asutuilta alueilta. Luonnonrauha-alueet keskittyvät jo selkeästi isoimmille suo- ja metsäalueille, jotka ovat samalla usein myös suojelualueita.

Puskurivyöhykkeiden leveys erityyppisillä hiljaisilla alueilla

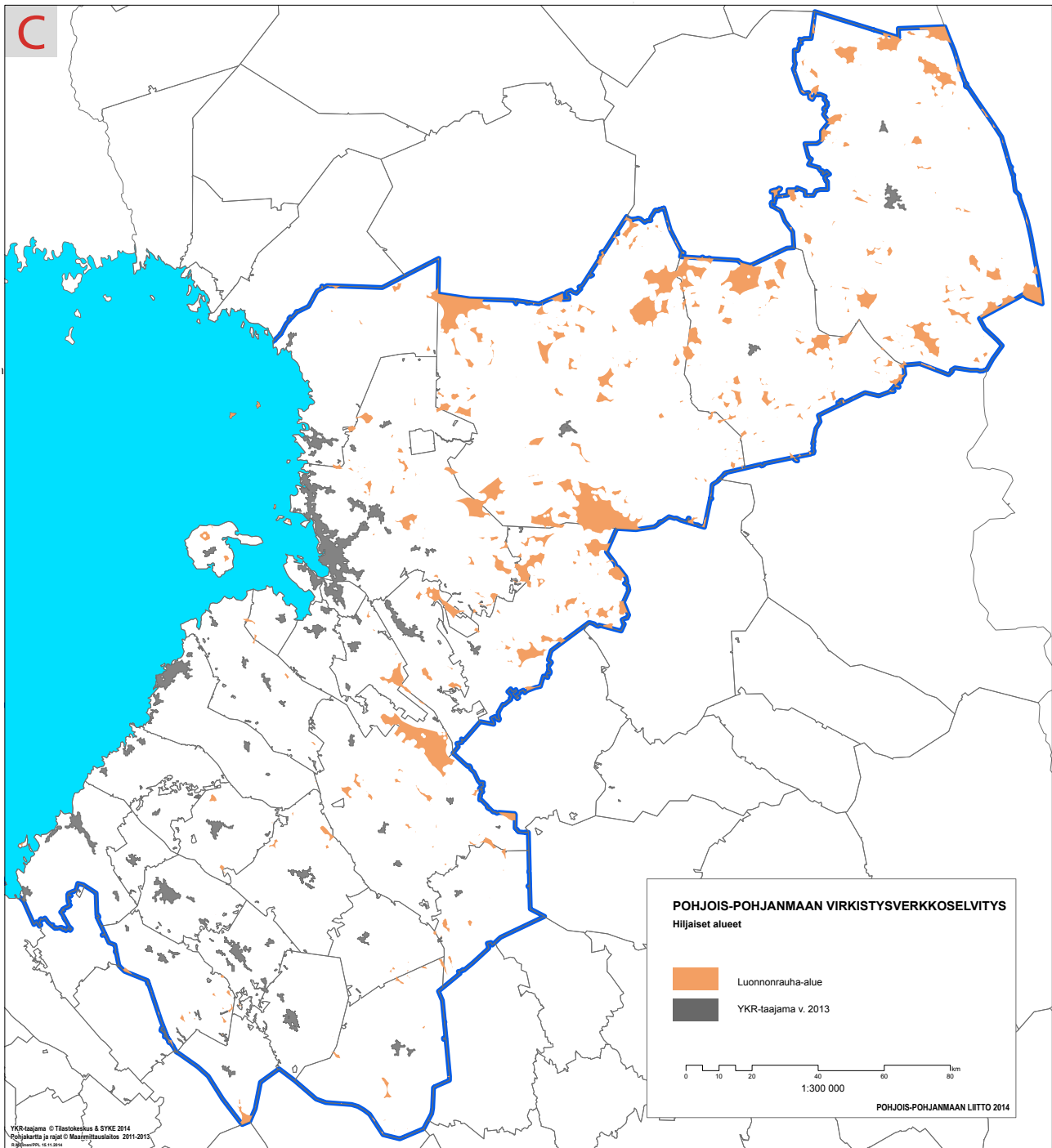
Kohteet	Vyöhykkeen leveys (m)		
	Potentiaalinen hiljainen alue	Maaseutumainen hiljainen alue	Luonnonrauha-alue
Valtatiet ja kantatiet	4 000	4 000	4 000
Muut yleiset tiet	2 000	3 000	3 000
Muu tiestö	-	-	1 000
Rautatiet	3 000	3 000	3 000
Oulun lentokenttä	20 000	20 000	20 000
Kuusamon lentokenttä	10 000	10 000	10 000
YKR taajamat	2 000	2 000	2 000
YKR kylät	1 000	1 000	1 000
YKR väestö	-	500	500
Satamat	1 000	1 000	1 000
Kaivokset	3 000	3 000	3 000
Maa-ainesten otto	-	1 000	1 000
Turvetuotanto	-	1 000	3 000
Ampumaradat	-	1 000	1 000
Maatalous (EU-tuetut peltolohkot)	-	1 000	1 000
YKR loma-asunnot	-	500	500
Täydennetty lisäksi:			
1. vmkk tuulivoima-alueet	2 000	3 000	4 000
2. vmkk luonnon seudulliset ampumaradat	4 000	4 000	4 000

Pohjois-Pohjanmaan hiijaiset alueet: A. Potentiaaliset hiijaiset alueet

B. Maaseutumaiset hiljaiset alueet

C. Luonnonrauha-alueet

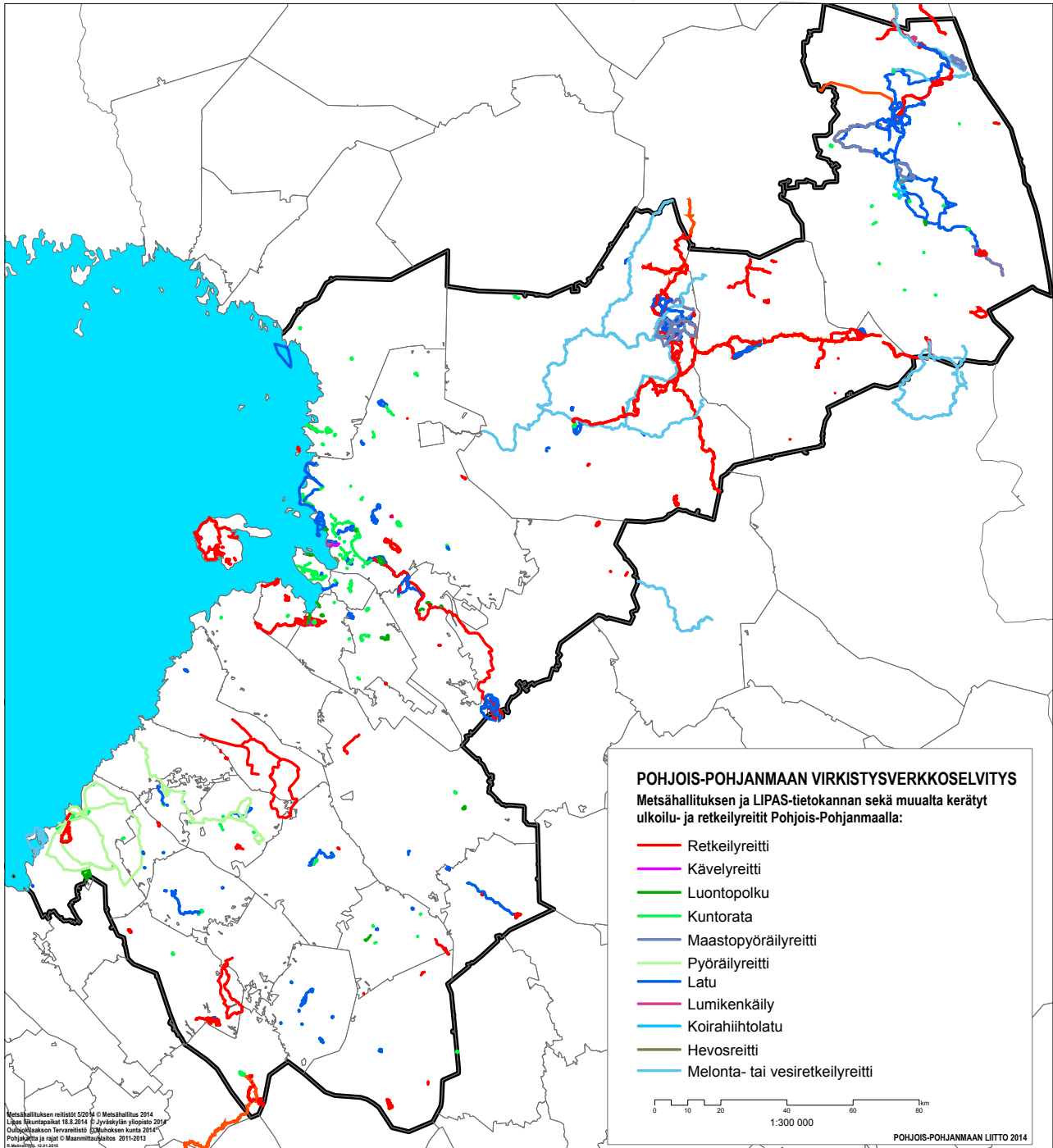
LIITE 7. VENESATAMAT JA NIIDEN PALVELUVARUSTUS

Kunta	Venesatama	Imu- jenny-	Jäte- huolto	Kem. tyhj.	Poltto- aine	Sauna/ suihku	Sähkö	Vene- luiska	Vesi	WC	Muita palveluita	Sataman tyyppi	Vieras- paikkoja	Syvyys	Ylläpitäjä
li	1	Vatunki	-	X	-	X	X	X	X	X	Kohtalaisesti	Palvelusatama	10	2-4	kunta
li	2	Hietakalla	-	-	-	-	-	-	-	X	Eläinlaitaan	Rekvisatama	-	-	Metsähaillitus
li	3	Myllyniemi	-	-	-	-	-	-	-	-	Vähän	Eläintureita/palveluja	-	-	-
li	4	Rantakesellä	X	-	X	-	-	X	X	-	Kohtalaisesti	Vieraslaituri	3-5	2	kunta
li	5	Praava	-	-	-	-	-	X	-	-	Eläinlaitaan	Kalasaatama	3	-	kunta
li	6	lin Røyttä	-	-	-	-	-	-	-	X	Vähän	Rekvisatama	80	2-3	lin Røyttän toimijat try
Oulu	7	Martiniemi	-	X	-	-	-	-	-	-	Eläinlaitaan	Kalasaatama	-	2,5	kaupunki
Oulu	8	Santaholma	X	X	-	-	X	X	X	-	Kohtalaisesti	Palvelusatama	3-5	1,8	Haukiputaan Telakkayhdistys
Oulu	9	Kattiantkala	-	-	-	-	-	-	-	-	Eläinlaitaan	Rekvisatama	4	-	Metsähaillitus
Oulu	10	Kropsu	-	-	-	-	-	-	-	X	Eläinlaitaan	Rekvisatama	-	-	Metsähaillitus
Oulu	11	Kiviniemi	X	X	-	-	X	X	X	X	Paljon	Palvelusatama	20	3,5	kaupunki, Bortna Marina Ser. Ky
Oulu	12	Hietasaaren veneily-keskus	X	X	-	X	X	X	X	X	Kohtalaisesti	Kotisaatama	3-5	3,5	OPS ja OMI:n Telakkasäätö
Oulu	13	Seelari	X	X	X	X	X	X	X	X	Kohtalaisesti	Vieraslaituri	4-6	3,5	Oulun Työväen Pursiseura
Oulu	14	Mertulli (kauppatori)	X	X	X	X	-	-	X	X	Paljon	Palvelusatama	11	2,3	Oulun Naarika Oy
Oulu	15	Toppliansalmi	-	-	-	-	-	-	-	-	Vähän	Vieraslaituri	-	5,4	kaupunki
Oulu	16	Oulunsalon Varjaka	-	X	-	-	X	X	X	X	Vähän	Vieraslaituri	5-6	2,5	kaupunki
Oulu	17	Varjakaasaari	-	X	-	-	-	-	-	-	Eläinlaitaan	Rekvisatama	8	4	kaupunki
Oulu	18	Rutunkari	-	-	-	-	-	-	-	-	Vähän	Kalasaatama	-	2	kaupunki
Lumijoki	19	Lumijoen Varjaka	-	X	-	X	X	X	X	X	Vähän	Kalastus- ja vene-saatama	4	1,7	kunta
Hailuoto	20	Hailuoto Marjanieni	X	X	-	X	X	X	X	X	Kohtalaisesti	Palvelusatama	50	4,1	kunta
Hailuoto	21	Huikku	-	X	-	-	X	X	-	X	Vähän	Vieraslaituri	5	2	kunta
Hailuoto	22	Pöllä	-	-	-	-	-	-	-	-	Eläinlaitaan	Rekvisatama	-	-	kunta
Sillajoki	23	Varesäikkä	-	X	-	-	X	X	X	X	Eläinlaitaan	Kalastus- ja vene-saatama	6	2,5	kunta
Sillajoki	24	Merkylän lahti	-	X	-	-	X	X	X	X	Eläinlaitaan	?	2	2	kunta
Sillajoki	25	Tauro	-	X	-	-	X	X	X	X	Vähän	Kalasaatama	2	1,8	kunta
Raahе	26	Raahen museonanta	-	X	-	-	X	X	X	X	Paljon	Matkailu-/palv-saatama	9	2,4	kaupunki
Raahе	27	Ulkoantti, Terässatama	X	X	-	X	X	X	X	X	Paljon	Matkailu-/palv-saatama	20	2,5	Raahen purjehdus-seura
Raahе	28	Iso-Kraaseli	-	-	-	X	-	-	-	X	Vähän	Rekvisatama	-	2,2	kaupunki
Pyhäjoki	29	Tervo	-	X	-	X	-	X	X	X	Eläinlaitaan	Kalasaatama	-	2	kunta
Pyhäjoki	30	Eläivluoto	-	X	-	-	-	X	-	-	Eläinlaitaan	Kalasaatama	-	3,5	kunta
Kalajoiki	31	Ulkokalla	-	-	-	-	-	-	-	-	Eläinlaitaan	Rekvisatama	-	-	karikokous
Kalajoiki	32	Maakalla	-	-	-	-	-	-	-	X	Eläinlaitaan	Rekvisatama	-	2,5	karikokous
Kalajoiki	33	Keskuskari	-	X	-	-	X	X	-	X	Kohtalaisesti	Kalastus- ja huviv-saatama	4	-	kaupunki
Kalajoiki	34	Konkarvo	-	X	-	-	X	-	X	X	Eläinlaitaan	Kalastus- ja huviv-saatama	-	3,6	kaupunki
Kalajoiki	35	Pikku-Mansikka	-	X	-	-	-	X	X	X	Eläinlaitaan	Vene- ja kalasaatama	2	3,3	kaupunki
Kalajoiki	36	Saurinkari	-	X	-	-	X	X	X	X	Kohtalaisesti	Vieraslaituri	2	1,5	kaupunki

2. vaihemaakuntakaava = "Kylä 1/2/3/4" on sama kohdemerkintä kaavakartalla mittakaavan vuoksi L3-aluevaraukseen

Nro 34 Konkarvo sisältyy Rajhan sataman

LIITE 8. POHJOIS-POHJANMAAN ULKOILU- JA RETKEILYREITIT

Pohjois-Pohjanmaan liitto
Council of Oulu Region

Sepänkatu 20
90100 OULU, Finland

Puh. +358 (0)40 685 4000
Fax. +358 (0)8 3113 577

info@pohjois-pohjanmaa.fi
www.pohjois-pohjanmaa.fi